

Pwa Pisha'akhɔ ɲkwan ha'an
Matio
fī'i nɛ
Kāon nu pa tho nu

Matio ni nā'an ɲwa'anli yei mfe pi ni pa ɲgwa Juu. Matio nōon Jishɔ ɲa a ɲon ɲa mishweishwei ɲgwa Juu ni nthɔ nchrā nu nthɛ vi, pugu pa ɲa a Ju ye ɲa Minnwi ni Nchu'ɔ Ntaon nɔ ɲkwe nɛ.

A pini nu'un mfi'i ɲa Jishɔ ni nshwi'i chonkhi Jodaɲ ɲkwe ɲkhĩ fɔ, ntɔgɔ mon mōon nu mon ɲkūnu njó. Matio pini nu'un nōon ɲa Jishɔ ni ntere paanchrɔ ghaɲ ntaon nɔ nōon nu paanchrɔ la'ataon Ishrae. A pini nu'un nōon Jishɔ ɲa a Mushi fhi ɲa a tho nthɛ ɲa a kiri pa yaon ye'i ɲa Jishɔ ni nje'i nɛ mon tien kwie. Wu'ɔ nɔ ha'an Mushi ni nā'an tien ɲwa'anli nɛ, a wu'ɔ ɲkwan ha'an Matio nū'ɔn chrà Jishɔ mon tien memme kwie nɛ.

ɲwa'anli yei gha ndwigi nu, nōon ɲkwan ha'an Jishɔ tho ni ɲkwan lūgu nu fhi ni ɲgwa pi nɛ. Jishɔ tho ni lūgu nu yei ntɔgɔ pi ɲkuon khu nu mi mbini ɲku'ɔ mon gu.

Pa ndaonon Jishɔ Krishto

¹ Ye i pa ndaonon Jishɔ *Krishto mbɔ muun *Devi ɲa a ni mbɔ muun Abrahan nɛ. ² Abrahan ni mbɔ tãa Aiji, Aiji pɔ tãa Jakɔ, Jakɔ pɔ tãa Juda pugu pa lin pi. ³ Juda pɔ tãa Pɛɛ pugu Shera, mūun vugu ni mbɔ Tama, Pɛɛ pɔ tãa

Heshron, Heshron pɔ tãa Raŋ. ⁴ Raŋ pɔ tãa Aminada, Aminada pɔ tãa Nashon, Nashon pɔ tãa Shalmon. ⁵ Shalmon pɔ tãa Boa, mũuŋ vi ni mbo Raha, Boa pɔ tãa Obe, mũuŋ vi ni mbo Ru, Obe pɔ tãa Jeshe. ⁶ Jeshe pɔ tãa Fùonj Devi.

Devi pɔ tãa Sholomu, ni mbhi vi pi pugu mingwe ye ña a ni mbo ñgwε Yuria ne. ⁷ Sholomu pɔ tãa Rehoboan, Rehoboan pɔ tãa Abija, Abija pɔ tãa Asha.* ⁸ Asha pɔ tãa Jehoshafa, Jehoshafa pɔ tãa Joran, Joran pɔ tãa Ujia. ⁹ Ujia pɔ tãa Jotan, Jotan pɔ tãa Aha, Aha pɔ tãa Hejekaya. ¹⁰ Hejekaya pɔ tãa Manashe, Manashe pɔ tãa Amo, Amo pɔ tãa Joshaya. ¹¹ Joshaya pɔ tãa Jekonia pugu pa liŋ pi. Yei ni mbo pii ndii ye ña ñgwa Babilon ni ñgwēiŋ puon la'ataon Ishrae ñgēi nɔ gho la'ataon pugu ne.

¹² Ndi ña puon Ishrae ni ñgu'ɔ mbo Babilon ne, Jekonia ni mbo tãa Sheatie, Sheatie pɔ tãa Sherubabe. ¹³ Sherubabe pɔ tãa Abihu, Abihu pɔ tãa Eliakin, Eliakin pɔ tãa Asho. ¹⁴ Asho pɔ tãa Shado, Shado pɔ tãa Akin, Akin pɔ tãa Eliu. ¹⁵ Eliu pɔ tãa Eliasha, Eliasha pɔ tãa Matan, Matan pɔ tãa Jako. ¹⁶ Jako pɔ tãa Joshe mbo ndaon Meri ña a ni mbhi Jisho ña pi mēiŋ vi ña Ju ña Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe ne.

¹⁷ Nenne ñguon ñgwreionj llo tho Abraham ti ñgēi nchəiŋ mbiŋ Devi ni mbo khwenchrɔ, llo tho Devi ti ñgēi nchəiŋ ndii ña pi ni ñgwēiŋ puon Ishrae ñgēi nɔ Babilon ne pɔ khwenchrɔ, llo ndii ña pi ni ñgwēiŋ puon Ishrae ñgēi nɔ Babilon ne,

---

* **1:7** 1:7 Pichəi pa Nwa'anli Minnwi fā'o pi Ashafi (1 *Nwa'anli pa Nnu ña A ni Ndōgo Li'i ne 3:10).

ti ngōi nchəiŋ ndii ŋa pi ni mbhi Ju ŋa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Ŋkwe nɛ, pɔ khwenchrɔ.

Pi phi Jishɔ

¹⁸ Yei ŋkwan ha'an nnu phi Jishɔ Krishto ni ntɔgɔ nɛ. Pi ni ŋga nɔon Meri mūŋ vi ni Joshe nɔ ŋgwe vi, ŋkaon pugu yu maa nchwīe lán ti nji non, a kwo thi pi ni shūu ntɔgɔ pi ŋkuon ghrí Jijwe Minnwi. ¹⁹ Joshe ndaon vi ni mbɔ ŋon ndindí ki lɔ ntā'a nu mā'an lrihɔ thɔ yu, nne a lɔgɔ nthí mi nɔ shāan nu pugu yu pi njinjin.

²⁰ A ni ŋga ŋgu'ɔ nthɔ mbí'i nnu yei njù'ɔ yu, ŋga njəi nu nɛ, *ŋgan ntaon Taathɔ nɔon non yi ghɔ mon njəiŋ, nchhu nu ŋa, "Joshe, muun Devi, ki'i mbɔgɔ nɔ lɔgɔ nu Meri nɔ ŋgwe ghɔ, nthɛ ŋa muun ŋa a shūu nɛ tɔgɔ pi mon ghrí Jijwe Minnwi. ²¹ A shi mbhi muun mimbhia, ɔ chhɔ ligi yi ni Jishɔ† nthɛ ŋa a shi ŋkwe ŋgwa pi mon phi yugu."

²² Nguon nnu pei ni ndɔgɔ lí'i nɔ chwīe nu nnu ŋa Taathɔ ni nchhu ntɔgɔ mbin pa njəilí'i yi nɛ pɔ nnu shini ŋa:

²³ "Lii njəi, Miŋgwe ha'an a shi ya'a ji mimbhia nɛ

shi nshūu mbhi muun mimbhia

Pi chhɔ ligi yi ŋa Emanue, nin yi pɔ ŋa,

'Minnwi pɔ pia pugu ka'a.'"

²⁴ Joshe ni ŋga ŋgū'u lɔgɔ, nchwīe nɔ ha'an ŋgan ntaon Taathɔ ghɔ chhu nɛ, ndɔgɔ ŋgwe vi.

²⁵ Nɔ pa'a nɔ nji vi nɔ ŋgwe vi ti a nu'un mbhi muun mimbhia, Joshe chhɔ ligi yi ni Jishɔ.

† 1:21 1:21 Njin Jishɔ pɔ ŋa ŋon ŋa a ghà ŋkwe ŋgwa nɛ.

2

Ghan kra llo ngei sha'a minaon

¹ Ndīi ɲa pi ni ɲkwo phi Jisho Betelehēin mon Judia ne, mon piī ndīi ɲa Hero ni mbō fùon̄ ne, ɲga ɲj̄ei nu ne, ghan̄ shietho* llo ngei sha'a minaon̄ thō Jerushalēin. ² Mbie ɲa, "Ju ve ɲa pi phi vi mbō fùon̄ pa Juu ne hīɲ? Nthe ɲa pigi ni ɲj̄ei f̄in̄ei ɲa a n̄on̄ ɲa pi phi vi ne ndīi ɲa a ni ɲku'ò ngei sha'a minaon̄ ne, nthō li'ì gha'ò vi."

³ Fùon̄ Hero ni ɲga ɲja'ò yei, nnu ghō ghana vi pugu pa ɲguon̄ ɲgwa Jerushalēin. ⁴ A m̄eīn̄ ɲguon̄ pa *thishī ghan̄ fe'inḡien̄ pugu pa ghan̄ ye'ì ɲgwa ni ḡi Mushi, mbie vugu ni li'ì ɲa pi ni mf̄a'ò n̄o phi nu Ju ɲa Minnwi Chu'ò Ntaon̄ n̄o ɲkwe ne. ⁵ Pugu ni ɲkhw̄ē ghō ɲa, "Betelehēin̄ mon̄ Judia nthe ɲa yei yaon̄ ɲa *ɲj̄eīli'ì Minnwi ni n̄a'an̄ ne:

⁶ 'Ndō gò ma Betelehēin̄ shhē Juda,
     o lō ɲji'ì ɲkiḡeī shina pa ɲguon̄ mmē
     la'ataon̄ mon̄ Juda,
 nthe ɲa yich̄eī nthishī ɲgwa shi ntaon̄ la'a ghō
     ɲk̄e'ì ɲgwa paɲ puon̄ Ishrae.'"

⁷ Nenne Hero m̄eīn̄ pa ghan̄ shiethō pighō ɲjiɲɲjiɲ ntou vugu ti ɲji ndīi ɲa f̄in̄eī ghō ni ɲku'ò ne. ⁸ Ntaon̄ vugu Betelehēin̄, nchhu nu ɲa, "P̄eī gh̄eī nt̄a'a muun̄ ghō p̄op̄oro, ɲga ɲj̄eī vi, p̄eī chw̄iē òji. Nne ɲa mmu ɲkaa mu nthe ɲḡēī ɲga'ò vi."

---

* **2:1** 2:1 Yeì ni mbō ɲgwa ɲa pugu gh̄ā nshweī ɲjiɲ nnu ɲa f̄in̄eī n̄on̄ nu ne pugu pa ɲjiɲ ɲj̄eīn̄.

⁹ Pugu ni nga nja'ο nguonj nnu ηa fùonj Hero ni nchhu ne, ηgwēinj ndaonj ηgēi. Nga njēi nu ne, fīnēi ye ηa pugu ni njēi ηgei la'ataonj sha'a minaonj ne ghēi nu shhi pugu ti nu'unj ηgēi ntithi nɔ lī'i ha'anj muunj ghɔ ni mbɔ ne. ¹⁰ Pugu ni nga njēi fīnēi ghɔ tithi, njù'ɔ yugu pwa ti nga'a. ¹¹ Pugu ni nga nii nda ghɔ, njēi muunj ghɔ pugu Meri mūunj vi, ntu'u nonj yugu ηgīnɔ vi, mfu'u pa maonj tininchuonj pīenj pugu, mbɔ pa laonjo, ni yichēi ηkwanj lēi pi mēinj ni frankishenj, ni laminda ηa pi mēinj ni mæ ne.†

¹² Nthe ηa Minnwi ni ηkwɔ shūu tēnə yugu monj njēinj ηa ki'i pugu nu'unj ηgēi njēi Fùonj Hero ne, pugu tɔgɔ ndaonj nduonj mbini la'a pugu.

Pi tei ni Jishɔ ηgēi Ijipti

¹³ Ndiη ηa ghanj shiethɔ pighɔ ni ηgēi ne, Joshe gha njēi nu ne ηganj ntaonj Taathɔ nōonj nonj yi ghɔ monj njēinj, nchhu ghɔ ηa, “Lollo tɔthi ndɔgɔ muunj vei pugu mūunj vi ntei pēi pugu ghēi Ijipti, ηkina fɔ ti nshhi nu'unj nchhu ni pēi ηa pēi kwēi pēi maa ηkwēi. Nthe ηa Hero shi ntā'a muunj ghɔ nɔ jwi nu vi.”

¹⁴ A lollo tɔthi, ndɔgɔ muunj ghɔ pugu mūunj vi ni tu'u pugu tei ηgēi Ijipti. ¹⁵ Nkina fɔ ti Hero nu'unj ηkhu. Yei ni mbɔ nɔ chwīe nu nnu ηa Taathɔ ni nchhu ntɔgɔ pi mbinj njēilī'i yi ne lɔgɔ

† **2:11** 2:11 Pa maonj pei ni mbɔ pi ηkwanj maonj pa pifunj. Frankishenj pɔ pi ηkiej lēi tininchuonj llo la'ataonj Arabia. Mæ pɔ pi wru lunj pwapwa mbini mbɔ yi shā'ο mbinj khu nonj.

li'i, a ni nchhu ña, "Mi ni mēin Muun a, a taon Ijpti."

Herō jwi pa puon pro

¹⁶ Herō ni ñga ndugwi ñji ña ghan shietho pigho chwīe a gū na ne, a linaon ni pigitua, mfe gi pa shooge pi taon ñjwi ñguon puon pimbia ña pugu po jē mon paa ñga'ō mbini nu ñjin ne, mon Betelēhēin pugu pa ñguon li'i gho ghao. A ni nchwīe yei pi llo ñkuon nnu ña a ni ñja'ō mbho ghan shietho no ndii ña finēi gho ni mfūon ñku'ō ne. ¹⁷ Yei nnu ni nchwīe nnu ña ñjēli'i Minnwi Jerimaya ni nchhu ne lōgo li'i. Njēi li'i Minnwi gho mbo Jerimaya ni nchhu ña:

¹⁸ "Pi ya'ō ñggì ku'ō nu Rama

mbō ñggì lwillwi kēi nu,

Rashe tho ñkēi puon pi

ndo ndāa ña ki'i pi mā'an ñjū'ō yi

nthe ña pugu lo nu'un mbi'i."

Pa Jisho pīni Nashare

¹⁹ Ndi ña Herō ni ñkhu ne, ñga njēi nu ne, ñgan ntaon Taathō nōon non yi ni Joshe mon la'ataon Ijpti. ²⁰ Nchhu gho ña, "Yrei shhe, ndōgo muun vine pugu mūun vi mbini mon la'ataon Ishrae nthe ña ñgwa pe ña pugu ni ntā'a nu ñjwi muun gho ne khu."

²¹ A lollo ndōgo muun gho pugu mūun vi mbini la'ataon Ishrae. ²² A ni ñga ñja'ō ña a ji Akelao ñji nda Herō taa vi no fūon Judia, a pogo no ghēi nu fo. Nthe ña pi ni ñkwo shūu tēnē yi mon ñjēin ne, a pīni mon krao ñgei Galili. ²³ A ni ñgēi nda'a mon la'ataon ña pi mēin ni Nashare ne, nne nnu

ɲa pa nɲɛli'i Minnwi ni nchhu nɛ lɔ̃gɔ li'i: "Pi lɛ mɛiɲ vi ni ɲon Nashare."

3

Jouɲ Ngan Fɛ Nkhǐ pīri shendaon
(Maaku 1:1-8; Luka 3:1-18; Jouɲ 1:19-28)

¹ Moɲ pii ndii ghɔ, Jouɲ Ngan Fɛ Nkhǐ ni nthɔ, nchhɔ nchii chrà Minnwi moɲ ɲkũnu njó moɲ Judia, ² "Pɛi pā'a ɲkũnu yɛi ni phi nthɛ ɲa Sha'afuon Po* kwo para." ³ Jouɲ ni mbo ɲon ɲa nɲɛli'i Minnwi mbo Ishaya ni nchhu nthɛ vi ndii ɲa a ni nchhu ɲa,

"Nɲon chɛi thɔ mɛ gɛ moɲ ɲkũnu njó, nchhu nu ɲa:

'Piri shendaon Taathɔ,

chwīe pa li'i tɔgɔ yi pɔ yi tithi.'"

⁴ Jouɲ ni mā'an ndhwí ɲa pi chwīe pi ni ɲgì yichɛi ɲkwan minyien pi mɛiɲ ni kamela†, ni ɲkandan ɲgrào minyien nɔ ntu'u yi. Maon ji pi ni mbo ɲgwín pugu pa llɔ̃ ɲkũnu. ⁵ ɲgwa Jerushalein pugu pa ɲgwa llɔ̃ moɲ ɲguon Judia pugu pa ɲguon la'ataon ɲkin Jodan taon ɲgɛi mbara vi, ⁶ a kwe vugu ni ɲkhǐ moɲ ninɛi Jodan pugu yūa phi yugu.

⁷ Ndo a ni ɲga nɲɛi ntou pa ɲgwa *Farashi pugu pa ɲgwa *Shadushi thɔ nu ɲa a kwe vugu ni ɲkhǐ nɛ, a chhu ni pugu ɲa, "Pa Mbhe mitwɛ'i!

* **3:2** 3:2 Yei wu'ɔ ta'a yaon pugu chhu nu ɲa Sha'afuon Minnwi, ndɔ Matio chhu pi Sha'afuon Po nthɛ ɲa pa ɲgwa Juu shini ndɔ nji'i nthɔ njina ligi Minnwi nthɛ ɲa a ni mbo pi nnu nchi'eshɛ.

† **3:4** 3:4 Minyien yei pɔ nɔ minyienlɛi. ɲgwa ghà nyien ɲkuon ghɔ ɲgei pa la'ataon ɲkũnu njó nɛ.

A shūu gǒ ténə yəi ɲa pəi tei pigitua Minnwi ɲa a thɔ nu nɛ? ⁸ Pəi chwīe nnu pɛ ɲa a shi nōŋ ɲa pəi pā'a ɲkūnu yəi ni pəi nɛ. ⁹ Ki'i pəi nu'uy nyīeŋ mbi'i nu ɲa pəi shi ndūgu nthe ɲa pəi chhu nu ɲa, 'Abrahaŋ tǎa vigi.' Nchhu ni pəi ɲa mimfɛ Minnwi pi'i ɲgù'ɔ pei nchwīe puŋ nɔ ghɔ mfɛ ni Abrahaŋ. ¹⁰ Pi kwo pīri njiɛŋ nɔ kə'i nu thi nɔ ghɔ llo ɲkuoŋ ɲiɛŋ yi, nthe yie ghɔ sheshe thi ɲa a lo ɲji'i ɲjuŋ ntīɛŋ shi'i nɛ, pi shi ɲkə'i mā'an moŋ mōŋŋŋ."

¹¹ "Ŋgu'ɔ ɲkwe vəi ni ɲkhǐ pi moŋ ɲkhǐ nɔ nōŋ nu ɲa pəi pā'a ɲkūnu yəi ni phi. Ndo yichəi ɲoŋ thɔ nu ɲa a chaa a, ndo ɲji'i ɲkā'o fi'i ɲoŋ ɲa a nthe ɲtiɛŋ tra yi nɛ. A shi ɲkwe vəi ni ɲkhǐ moŋ Jijwɛ Minnwi pugu pa mōŋŋŋ. ¹² A tuo yaŋ figəi reshi mbhɔ yu, mfigəi mfu'u ɲkiɛŋ reshi moŋ ɲku'u maŋŋ nū'ɔŋ shaŋŋ yu, ntūŋŋ ɲku'u maŋŋ ghɔ moŋ mōŋŋŋ ki phe."

Jishɔ kwe ɲkhǐ

(Maaku 1:9-11; Luka 3:21-22)

¹³ Ndiɪ ghɔ Jishɔ chəiŋ ɲkiŋ ninəi Jodaŋ llo Galili. Nthɔ ɲjəi Joun ɲa a kwe vi ni ɲkhǐ. ¹⁴ Joun pa'o nɔ lāa nu, nchhu nu ɲa, "A kā'o ɲa a kwe gò ɲkwe a ni ɲkhǐ, ɔ pi ni nu'uy nthɔ nu ɲjəi pi mmu ɲa ɲkwe ghɔ ni ɲkhǐ?"

¹⁵ Ndo Jishɔ khwē ghɔ ɲa, **"Mien a pɔ nenne ndwɛ, nthe ɲa yei ɲkwan ha'an pia shi nchwīe ɲguoŋ nnu ɲa Minnwi tā'a nu nɛ."** Nenne Joun piŋ ki'ɛ.

¹⁶ Jishɔ ni ɲga ɲkwe ɲkhǐ, ntaŋŋ moŋ ɲkhǐ chomilaŋ ghɔ. ɲga ɲjəi po ɲa'an, a yəi Jijwɛ Minnwi taŋŋ po nɔ mintu'olibuŋ ndia mbiŋ yu.

17 Nga njəi nu ne, yichəi ηggi chhu po ηa, “Yei muun a ηa ηkhwā nja mfá’o pwanju’o nthe vi.”

4

Shata mōon Jisho

(Maaku 1:12-13; Luka 4:1-13)

1 Nenne Jijwe Minnwi lōgo Jisho ηgəi ni ju mon ηkūnu njó ηa devi mōon vi fo. ² A ni ηga nji ηkhi no khwe wun naonchi pugu pa khwe wun tu’u, nji yia vi. ³ Nne devi, mbo ηgan mōon ηon tho nchhu gho ηa, “O mbo Muun Minnwi ne, o fe ne gi pa ηgū’o pei kara ηgū brei pia.”

⁴ Ndo a khwē gho ηa, “**Pi nā’an mon Nwa’anli Minnwi ηa, ‘Njonmishua shi’a ηgu’o njru pi ηkuon brei tə’i vi, ndo a ghà mbini njru ηkuon ηguon chrà ηa a taon nchò Minnwi ne.’**”

⁵ Nne devi lōgo vi ηgəi pugu yu Jerushalein, mbo mme la’ataon taon taon, ntigi vi ηkuon nchwere *Nda Minnwi, ⁶ nchhu gho ηa, “O mbo Muun Minnwi, o thi ne hein ndhi nchəin shhe nthe ηa pi nā’an mon Nwa’anli Minnwi ηa, ‘Minnwi shi mfe gi ni pa ghan ntaon pi nthe gho, pugu jā gho tothi ni mbho,

nne ηa ki’i o chhwi kwò yo ηkuon ηgū’o.’”

⁷ Jisho khwē ηa, “**Pi pini nu’un nā’an mon Nwa’anli Minnwi ηa, ‘Ki’i ma njwe’i Taatho mbo Minnwi yo.’**”

⁸ Devi lōgo vi ηkamu’on ηku’o ni ju ηkuon tho ηkien ntaan mbra, nōon ηguon pa la’ataon ηkuon mbhi gho pugu pa ndigha’o yugu, ⁹ nchhu gho ηa, “Nshi mfe ηguon yi ve ghao no ha’an o ηgū shhe ηga’o a.”

10 Nne Jisho khwē gho ɲa, “Lollo shhi a, ma Shata! Nthe ɲa pi nā'anj monj ɲwa'anli Minnwi ɲa, 'Gha'o Taatho mbo Minnwi yo, ɲgu'ɔ mfā'a pi mbho yu tē'i vi.'”

11 Nenne devi mienj vi ɲgēi, ɲga ɲjēi nu, pa ghanj ntaonj Minnwi tho mā'anj ghrí yi.

Jisho jē fā'a yi Galili

(Maaku 1:14-15; Luka 4:14-15)

12 Ndwe Jisho ni ɲga ɲja'o ɲa pi kwo wēinj Jounj, a pīni njinj nii Galili. 13 A ni ndho monj la'ataonj Nashare, ɲgēi ntho nchho nu Kapanuj, mbo la'ataonj ɲa a ni mbo ɲkinj ɲkhí, ɲgei la'ataonj Shebuluj pugu Naftali, 14 nenne ɲa nnu ɲa ɲjēli'i Minnwi, mbo Ishaya, ni nā'anj ne lōgo lí'i:

15 “La'ataonj Shebuluj pugu la'ataonj Naftali, shendaonj ghēi nu cho mme ɲkhí, mfərə Jodanj, ɲgwa ɲa pugu la'a nu krao ɲgei Galili ɲa ɲgwa taonj nduonj ni mbo fo ne.

16 ɲgwa ɲa pugu chho nu monj njinj ne yēi mme lí'ε.

Ni ɲgwa ɲa pugu chho pi monj mili'i gu ne, lí'ε kwo the mbinj pugu.”

17 Jē ndii gho, Jisho jē ntho nchii chrà Minnwi ɲa, “Pēi pā'a ɲkūnu yēi ni phi, nthe ɲa Sha'afuonj Po kwo para.”

Jisho gē fūonj ghanj younjinj pi

(Maaku 1:16-20; Luka 5:1-11)

18 Jisho ni ɲga nyienj nu ɲkinj mme ɲkhí Galili, ɲjēi paa pimbia mbo pa līnj. Shemu, ɲa pi mēinj vi ni Pita ne, pugu Andru ndīnj vi, pugu tho

mā'an ndán mon ɲkhǎ nthɛ ɲa pugu ni mbo pi ghan ɲgunu. ¹⁹ Jisho chhu ni pugu ɲa, “**Pəi yōu njin a, ñchwīe pəi pə ghan wēiɲ ɲgwamishua.**”
²⁰ Wu'ó ndii ghó, pugu mien ɲdán pugu njōu njin yi.

²¹ A gha ndollo fə ɲgəi nu, mbini njəi pichəi paa pa lɲ, Jɛiɲ mbo muon Shebedi pugu Joun ndiɲ vi mon kikuon pugu pa Shebedi taa vugu, pugu chhó nta'a pa ndán yugu. A gē vugu.
²² Wu'ó ndii ghó, pugu mien kikuon yugu pugu pa taa vugu njōu njin yi.

Jisho ye'i ɲgwa, nchii chrà Minnwi ndo njigi ghĩno ɲgwa
(Luka 6:17-19)

²³ Jisho nyien mon ɲguon Galili ghao, ntho nje'i ɲgwa mon pa *nda luon Minnwi, ntho nchii ɲkɛni pwa pisha'akhó mbo yi Sha'afuon, ntho njigi ɲguon ɲkwan ghĩno pugu pa chəichəi mbin ɲgwa. ²⁴ Nne ndigha'o yi ghəi shhi nyien mon ɲguon Shiria. Pi tho ni ɲguon ghan ghĩno, pa ghan ɲgwa pɛ ɲa ɲguon ɲkwan ɲkwan ghĩno pugu pə yú'ó pə mbin pugu nɛ, pa ɲgwa ɲa miɲwɛiɲ ni mfe ɲgə'i ni pugu, ghan guthó, pa ɲgwa ɲa pichəi li'i non yugu khu nɛ, a yigi ghĩno ɲguon yugu ghao. ²⁵ Nkien mme yú ɲgwa yōu njin yi llo mon ɲguon Galili pugu pa mon Dekapoli* pugu pa mon Jerushaleiɲ ni Judia ti ɲgəi ti mfərə ninəi Jodaɲ.

* **4:25** 4:25 Njin yi pə ɲa wuɲ la'ataon.

5

Jisho chūi chrà Minnwi ηkuonj mbra
(5:1-7:29)

¹ Jisho ni nga njəi ntou yú ηgwa, ηku'ó ηkuonj mbra nga nchəchhə shhə, pa ghanj younjinj pi thə mbara vi.

Nkiəη pwatua
(Luka 6:20-23)

- ² A ηa'an nchə yi njə'i vugu, nchhu nu ηa,
³ "Mbərə yi ghanj pou monj jijwe, *
 nthə ηa Sha'afuonj Po pə pi yugu.
⁴ Mbərə yi ηgwa pə ηa pugu pə ni tu'uthə nə,
 nthə ηa Minnwi shi mā'anj njù'ó yugu.
⁵ Mbərə yi ηgwa pə ηa pugu pə juju nə,
 nthə ηa ηkuonj shhə lə mbo yugu.
⁶ Mbərə yi ηgwa pə ηa pugu fā'ó njī pugu pa
 yaonj njù'ó nthə nnu ndindi nə,
 nthə ηa pi shi nchwīe pugu yru.
⁷ Mbərə yi ghanj kwoshini,
 nthə ηa pi shi nōonj kwoshini ni pugu.
⁸ Mbərə yi ηgwa pə ηa njù'ó yugu yi taonjtaonj
 nə,
 nthə ηa pugu shi njəi Minnwi.
⁹ Mbərə yi ghanj chwīe ta'anggi,
 nthə ηa pi shi mēinj vugu ni pa puonj Minnwi.
¹⁰ Mbərə yi ηgwa pə ηa pi fə ηgə'i ni pugu nthə
 nnu ndindi nə,
 nthə ηa Sha'afuonj Po shi mbo yugu.
¹¹ "Mbərə yəi ndii ηa ηgwa wə'i vəi, mfe ηgə'i
 ni pəi, ndə ndə'i ηgiəη nchhu ηguonj ηkwanj nnu

---

* **5:3** 5:3 Yei ηgwa pə ηa pugu ji ηa a pie ηa pugu fā'ó ghère llo mbhə Minnwi nə.

piphi tho p̄ei nth̄e a n̄e. ¹² P̄ei t̄ene nd̄o mf̄ā'ō pwanju'ō nth̄e ña ñk̄ien̄ m̄m̄e k̄ñ̄ein̄ p̄o ni p̄ei po, nth̄e ña a wu'ō ha'an̄ pugu ni mf̄e ñḡə'í ni pa ñj̄əil̄í'í Minnwi ña pugu ni mf̄ũon̄ nth̄o sh̄h̄i p̄ei n̄e.

Kh̄i pugu lí'ε

¹³ “P̄ei pa kh̄i†ñkuon̄ sh̄h̄e, nd̄o ti kh̄i mbh̄ě ghr̄í yi n̄o chw̄ie nu yaon̄ pwa, o p̄ini nu'un̄ ñkw̄əi ni ghr̄í yi gh̄o pi ñein̄? A lo nu'un̄ mf̄ā'ō gh̄ere n̄o sheshe yaon̄, ñk̄ien̄ ña pi m̄i'an̄ vi ñgwamishua n̄i ni kw̄o yugu.

¹⁴ “P̄ei p̄o n̄o lí'ε ni ñguon̄ ñgwa ñkuon̄ mbhi. M̄m̄e la'ataon̄ ña pi krao ñkuon̄ mbra n̄e sh̄i'a ñj̄í'í nd̄ēin̄ non̄ yi. ¹⁵ Ñon̄ sh̄i'a n̄chu'u truka ni'in̄ la'ō mikuo, pi gh̄à ntigi pi ñkuon̄ lí'í tigi truka, a f̄e lí'ε ni ñguon̄ ñgwa ña pugu p̄o mon̄ nda n̄e. ¹⁶ Wu'ō n̄enne, a pie ña lí'ε ȳəi th̄e sh̄h̄i ñgwamishua, n̄ne ña a nth̄e pugu ȳəi pa f̄à'a p̄ei pi sh̄i'í, ñga'ō T̄āa v̄əi ña a p̄o po n̄e.

Nt̄igi nth̄e ḡí

¹⁷ “Ki'í p̄ei p̄í'í ña ñth̄o pi n̄o l̄āa nu ḡí ki pa nnu ña pa ñj̄əil̄í'í Minnwi ȳe'í n̄e, ñsh̄ini nd̄o nth̄o pi n̄o l̄āa nu, ñki tho pi n̄o chw̄ie nu nnu ña pugu ȳe'í nu n̄e l̄ōḡo lí'í. ¹⁸ Nth̄e ña sh̄ish̄ini ñsh̄wei v̄əi ña, n̄o ha'an̄ po pugu sh̄h̄e wu'ō mb̄o n̄e, m̄ba'a ta'a muun̄ mi ligi yaon̄, ki ta'a pra ligi yaon̄ yi'í nt̄oḡo gh̄agha mon̄ ñwa'an̄l̄i ḡí ki lo nd̄ōḡo lí'í pi wu'ō n̄o ha'an̄ pi n̄ā'an̄ n̄e.

† **5:13** 5:13 Kh̄i gh̄à n̄chw̄ie yaon̄ l̄in̄, m̄bini n̄chw̄ie ña ki'í a f̄ōr̄o, n̄ne pa ghan̄ pin̄ f̄ā'ō n̄o gh̄ere nu ñgwa ña ki'í pugu ḡū mon̄ phi.

19 Nthe yie ghɔ, sheshenon ɲa a pə'i ta'a muun mi kɪna shina pa kɪna pei, ndɔ nɲe'i ɲgwa nduon nɔ chwɛ nu nenne ɲkaa pugu nɛ, pi shi ma mɛin vi ni ndugwi muun mi ɲon mon Sha'afuon Po, ndɔ ti sheshenon ɲa a nū'on ɲí pighɔ ndɔ nɲe'i ɲgwa nduon ɲa pugu nū'on nɛ, pi shi ma mɛin vi ni ɲon ndien mon Sha'afuon Po. 20 Nthe yie ghɔ, ɲshwei vɛi ɲa ɲɲindɪ yɛi mien ki lo nchaa yi pa ghan yɛ'i ɲí Mushi pugu pa ɲgwa Farashi, pa'a pɛi lo nii mon Sha'afuon Po.

Pa yaon yɛ'i nthe pigitua

21 "Pɛi ya'o ɲa pi ni nchhu ni ɲgwa lleshhi ɲa, 'Ki'i pɛi ma ɲwi ɲon, ndɔ sheshenon ɲa a jwi ɲon nɛ shi nthi shá'a‡.' 22 Nɔ nchhu ni pɛi ɲa sheshenon ɲa a pigitua ni ndin vi nɛ shi nthi shá'a, ɔ nchhu ni ndin ghɔ ɲa, 'Nɲon ghagha yei,' kan pi shi ɲgɛi ni ɲɔ nda ncha'o, ndɔ sheshenon ɲa a chhu ni ndin vi ɲa, 'O na,' minthe a pɔ mon lwilwi'i nɔ ghɛi nu mon mónon ɲgù'o lien shɛ.

23 "Nthe yie ghɔ, ɔ nthɔ nu li'i mɛ yaon fé yɔ ɲkuon *li'i fɛ'ingien ɲkwin fɔ ɲa ndin ghɔ fā'o nnu ɲjù'o yu nthe ghɔ, 24 ô mien yaon fé yɔ fɔ shhi li'i fɛ'ingien mfɔon mbini ɲgɛi ndugwi, nchini ɲgɲi pɛi ndin ghɔ, nne mbini ki'ɛ mɛ yaon fé yɔ.

25 "Nɲon nchhu nnu thɔ ghɔ pɛi yu fā'o nɔ thi nu shá'a ndasha'a, kɛnɔ pɛi yu lɔgwi ɲkaon maa nchɛin ndasha'a, kan a shi ncha'a ghɔ nɛ mɛ ni brushi pi ni'in ghɔ chɛin. 26 Shishini, ɲshwei

‡ 5:21 5:21 A shi nthi shá'a mbɔ ɲgusha'a ndasha'a.

gho, mba'a o ma ntaon ki lo naa mbe nguon njó yó ghao.

Pa nnu ye'i nthe kwoshuon

²⁷ “Pèi ya’o ña pi ni nchhu ña, ‘Ki’i ñgan lán kwoshuon.’ ²⁸ Ndo ñchhu ni pèi ña, sheshe mimbía ña a pè’i mingwe nshōro nūan nu pugu yu ne, kwo nūan pugu yu mon njù’o yu. ²⁹ Nenne, ñgei ligi yó yi ji nchwīe ña o gū mon phi, ô fi’a mfu’u mī’an nthe ña a pwa ña a phe ta’a ghrà non yó nchaa ña nguon non yó ghēi mon mónon ngù’o lien shhe. ³⁰ Ti ñgei mbho yó yi ji nchwīe ña o chwīe phi, ô ya’a mī’an, a pwa ña a phe ta’a ghrà non yó nchaa ña nguon non yó ghēi mon mónon ngù’o lien shhe.

Pa yaon ye'i nthe nnu shāan lán

(Matio 19:9; Maaku 10:11-12; Luka 16:18)

³¹ “Pi ni mbini nchhu ña, ‘Sheshenon ña a shāan lán pugu ngwe vi ne, a pie ña a fe ñwa’anli shāan lán gho.’ ³² Ndo ndwe ñshwei vèi ña, sheshenon ña a shāan lán pugu ngwe vi nthe sheshe nnu ñkien pi nnu shúon ne, non gho ngusha’a nō chwīe nu mingwe gho kwo shúon nō ha’an a mbini ndan, ndo mimbía ña a lan mingwe ña a taon lán ne kwo shúon ñkaa yu.

Pa ntīgi nthe nnu shwrēi kina

³³ “Pèi ni mbini nja’o ña pi ni nchhu ni pa ngwa lleshhi ña, ‘Ki’i ma shwrēi nnu ni mbe, ndo chwīe nnu ña o shwrēi ni Taathō ña o shi nchwīe ne.’ ³⁴ Ndo ñchhu ni pèi ña ki’i nshwrēi nnu kan shigei, ki’i nshwrēi po nthe ña a faan Minnwi, ³⁵ ki shhe, nthe ña a krí tigi kwò

Minnwi, ki Jerushalein, nthe ña a la'ataon Fùon ndien. ³⁶ Ki'i nji'i ndo nshwrēi pi tho yo nthe ña minthe pa'a o lo nchwīe ta'a ñgiitho a po pi yi fhu ki yi shhi. ³⁷ Ndo a pie ña, 'Oon' yēi po 'Oon' ki 'Ñga' yēi po 'Ñga.' Sheshe nnu nduon ntogo yei llo pi mbho ñon mbimbhi.

Ntīgi ñkuon lu'u nu phi ni phi
(Luka 6:29-30)

³⁸ "Pēi ni nja'o ña pi chhu ña, 'Ñon mfu'u ta'a ligi ñon pi fu'u ji, ti ñon nchu'o ta'a shua ñon pi chu'o ji.' ³⁹ Ndo ñchhu ni pēi ña ki'i ndu'u phi ñon ni phi. Ñon ñgwie ñgei ghē'i yo yi ji, o kara ñgei mbho ñkwrei a wie ñkaa yu. ⁴⁰ Ñon mburu ghō ñkwe muun ndhwí yo, ô mien a kwe mme ndhwí yo ñkaa yu. ⁴¹ Ñon ñi ghō ña o nyīen ta'a ñkan ni tien ñkii kwò, ô ghēi trei ñkan kwò pēi yu. ⁴² Ñon nduon yaon mbho ghō, ô fe ghō, ñon mfō yaon mbho ghō, ki'i o lāa fe nu ghō.

Pēi khwā mbīna pēi
(Luka 6:27-28,32-36)

⁴³ "Pēi ni nja'o ña pi chhu ña, 'O khwā taakuo yo, mbīna mbīna yo.' ⁴⁴ Ndo ñchhu ni pēi ña, Pēi khwā pa mbīna pēi, nduon Minnwi mfe ni ñgwa pe ña pugu fe ñgō'i ni pēi ne, ⁴⁵ nne ña pinthe pēi po puon Tāa vēi ña a po po ne, nthe ña a ghā nchwīe minaon yi the mbīn pa ñgwa pīphi pugu pa ñgwa shi'i, mfe mbī ni ñgwa ndīndi pugu pa ñgwa tētēi. ⁴⁶ Minnwi shi ñkinēin ghō nthe pi kho no ha'aj o ñgu'o ñkhwā pi ñgwa pe ña pugu khwā ghō ne? Nji'i nthe pi pa ñgwēin

taashi §ghà ngu'ò nchwīe pi nne. ⁴⁷ Ti p̄əi ngu'ò ntho nchrā pi ni līn̄ p̄əi, nnu ghagha'a fò pò pi k̄hò? Nji'í nthe pi ghan̄ ki piñ Minnwi shi'a nchwīe nenne? ⁴⁸ Nthe yie ghò, p̄əi pò ngwa tithi nò ha'an̄ Tāa v̄əi pò ñon̄ tithi n̄e.

6

F̄e nu yaon̄ ni ghan̄ pou

¹ “P̄əi lina nu nò fā'a nu fā'a ndindi ȳəi shhi ngwa pi ña pugu ȳəi v̄əi, nthe ña p̄əi nchwīe nenne, pa'a p̄əi lo nji'í mfā'o k̄ñeīn̄ mbhò Tāa v̄əi ña a pò pò n̄e. ² Nenne, ndii ña ò f̄e yaon̄ ni ghan̄ pou n̄e, ki'í ò tua nt̄an̄ nò chwīe nu ngwa ji nò ha'an̄ ghan̄ mifii ghà nchwīe mon̄ pa nda luon̄ Minnwi pugu pa ta'andaon̄, nne ña pa ngwamishua piñ vugu. Shishini ñshwei v̄əi, pugu kwo fā'o k̄ñeīn̄ yugu ti a k̄ā'o. ³ Ndo ti ndii ña ò f̄e yaon̄ ni ghan̄ pou n̄e, ki'í nchwīe ñgei mbhò yò yi ñkw̄r̄eī ȳəi yaon̄ ña ñgei mbhò yò yi ji chwīe nu n̄e, ⁴ nne ña f̄é yò pò yi l̄ōīn̄, Tāa ghò ña a ghà ñj̄əi nnu ña pi chwīe l̄ōīn̄ n̄e shi ñk̄ineīn̄ ghò.

Yaon̄ ȳe'í nthe luon̄ Minnwi (Luka 11:2-4)

⁵ “Ndiī ña p̄əi luon̄ Minnwi n̄e, ki'í p̄əi pò nò ghan̄ mifii, nthe ña pugu khwā nò thi nu nduon̄ Minnwi mon̄ pa nda luon̄ Minnwi pugu pa ñk̄in̄ ndaon̄, nne ña ngwa ȳəi vugu. Shishini, ñshwei

---

§ 5:46 5:46 Pa ngw̄ēīn̄ taashi ni ntho ñkwe taashi mbhò pa Juu mf̄e nu ni pa ngwa Roma. Pugu ni mb̄igi yugu mb̄in̄ tho taashi ghò. Pa Juu l̄iī vugu nò pa ndugwi ghan̄ p̄h̄i.

vəi, pugu kwo fā'ò kìnèiṅ yugu. ⁶ Ndo ndii ṅa ɔ luonj Minnwi nɛ, ghəi monj njiɛṅ nda yɔ, nchri chonda nduonj ni Tăa ghɔ ṅa a pɔ li'i ləiṅ nne kanj Tăa ghɔ ṅa a ghà njəi nnu ṅa pi chwīe ləiṅ nɛ shi ṅkineṅ ghɔ.

⁷ “Ndiṅ ṅa pəi luonj Minnwi nɛ, ki'i nthɔ nchrā mbi'i pa nnu ghagha ṅa a lɔ mfā'ò njinj yi ṅkwanj nɔ ha'anj pa ghanj ki pinj Minnwi ghà nchwīe nɛ, nthɛ ṅa pugu pī'i ṅa Minnwi shi ṅkhwē luonj yugu nthɛ pi ntou chrà pighɔ. ⁸ Nenne, ki'i mbo nɔ pugu nthɛ ṅa Tăa vəi ji yaonj ṅa pəi pou nu nɛ ṅkaonj pəi maa ndɔ mbie vi nɔ ghɔ. ⁹ Yei ki'ɛ, ṅkwanj ha'anj pəi shi nduonj nɛ:

Tăa vigi ṅa a chhɔ pɔ nɛ,
gha'ò nu pɔ ni ligi yɔ.

¹⁰ Sha'afuonj yɔ thɔ,
nnu ṅa ɔ tā'a nu nɛ pɔ,
ṅkuonj shhɛ nɔ ha'anj a pɔ pɔ nɛ.

¹¹ Fɛ maonj ṅa a pie ṅa pigi yru ṅkuonj ghɔ shi'a
nɛ ni pigi.

¹² Ndo ndi'ɛ phi yigi,
nɔ ha'anj pigi ṅkaa pigi ghà ndi'ɛ phi ṅgwa
pɛ ṅa pugu fāanj mbij pigi nɛ.

¹³ Ki'i nchwīe pigi nii monj titini mōonj nu
ndo kwe vigi mbhɔ ṅonj mbimbhi.*

¹⁴ “Nthɛ ṅa pəi ndi'ɛ phi ṅa ṅgwa nduonj chwīe
mbij pəi nɛ, kanj Tăa vəi ṅa a pɔ pɔ nɛ shi ndi'ɛ
yəi. ¹⁵ Ndo ti pəi mienj ki li'ɛ phi ṅa ṅgwa nduonj

* **6:13** 6:13 Pichəi pa ndunu Nwa'anli Minnwi monj Gri pīgi ṅa: Nthɛ ṅa Sha'afuonj pɔ pi jɔ pugu pa ghrī ni ndigha'ò ki ndugwi yi. A yie.

chwīe mbiŋ pəi nɛ, kaŋ mba'a Tāa vəi po yi'i ndi'ɛ vəi ŋkaa pəi.

Yaon ye'i nthɛ nnu jī ŋkhǐ

¹⁶ “Sheshe ndii ŋa pəi jī ŋkhǐ nɛ, ki'i pəi chwīe ligi yəi kūo nɔ pa ghaŋ mifi, nthɛ ŋa pugu ghà nchwīe ligi yugu fūŋ nne ŋa sheshenon ji ŋa pugu jī ŋkhǐ. Shishini nshwei vəi, pugu kwo fā'o kinein yugu. ¹⁷ Ndo gò, ndii ŋa ɔ jī ŋkhǐ nɛ, shiri tho yo ni wru, nshigao ligi yo, ¹⁸ nne ŋa ki'i ŋgwa yəi ŋa ɔ tho nji ŋkhǐ, ndo a wu'ɔ njəi Tāa ghɔ ŋa a pɔ mon li'i ləin nɛ, nne Tāa ghɔ ŋa a ghà njəi nnu ŋa ɔ chwīe nu ləin nɛ shi ŋkinein ghɔ.

Nū'ɔŋ pa fā'o pɔ po
(Luka 12:33-34)

¹⁹ “Ki'i pəi ləin pa fā'o ni non pəi ŋkuon shɛ hein li'i ŋa shə'i pugu pa wrukiɛn shi mbiri nɛ, li'i ha'an pa ŋgina shi mbə'i nii njōo nɛ. ²⁰ Ndo pəi ləin pa fā'o ni non pəi pi po, mbo li'i ha'an mba'a shə'i, ki wrukiɛn yi'i mbiri nɛ, ndo mbo li'i ha'an mba'a pa ŋgina pə'i nii njōo. ²¹ Nthɛ ŋa li'i ŋa fā'o yo pɔ nɛ, a li'i ŋa njù'ɔ yo shi mbo ŋkaa yu nɛ.

Lí'ɛ non ŋonmishua
(Luka 11:34-36)

²² “Ligi yo pɔ pi lan non yo, nenne ligi yo mbo shi'†, mbo ŋa mbho yo ghà ntaon, ŋguon non yo linaon ni lí'ɛ. ²³ Ndo ligi yo mien ki pɔ shi'i, mbo

† **6:22** 6:22 Mon nù'ɔŋ pa Juu, ndii ŋa ligi non pɔ shi'i nɛ, a pɔ ŋa a ŋgan pwapuŋ. Ndi ŋa pi ghà nchhu ŋa ligi non yi piphi kaŋ a ŋgan pei.

ki piŋ Minnwi tho ntei pi njiŋ pa maon pei, Tãa vëi po ji ŋa a pie ŋa pëi fã'o maon pei. ³³ Pëi ka shigi pi Sha'afuon Minnwi pugu pa ndindi yi, kaŋ Minnwi shi mfe ŋguon maon pei ghao ni pëi.

³⁴ "Nthe yie ghɔ, ki'i njù'ɔ yɔ ghana nthe llemmbhi yua, nthe ŋa llemmbhi yua fã'o ji pa nnu nɔ ghana nu nɔ ghɔ. Sheshe llé fã'o pa ji ghagha'a.

7

Sha'a nu ŋgwa nduon (Luka 6:37-38,41-42)

¹ "Ki'i pëi sha'a pa ŋgwa nduon nne ŋa ki'i pi sha'a vëi. ² Nthe ŋa nɔ ha'an pëi sha'a ŋgwa nduon ne, a ŋkwan ha'an pi shi nsha'a vëi ne, nthiŋkwo ha'an pëi lɔgɔ nɔ sha'a nu ŋgwa nɔ ne, pi shi nsha'a vëi pi wu'ɔ ni fi'i nthiŋkwo ghɔ.

³ "A chwëe kho ɔ yëi muun ŋku'u thi ŋa a pɔ ligi ndiŋ ghɔ, ndɔ ki lɔ mfã'o ndii ni mme mbii ŋkweiiŋ ŋa a pɔ mon jɔ ligi ne? ⁴ Ki minthe ɔ kie neiŋ nchhu ni ndiŋ ghɔ ŋa, 'Na'an mfu'u ŋku'u thi ligi ghɔ,' ndɔ mme mbii ŋkweiiŋ lɔ mbɔ nɔ jɔ ligi? ⁵ Ngan mifi veii, fũon mfu'u mme mbii ŋkweiiŋ ŋa a pɔ mon jɔ ligi ne ŋkaon, kaŋ ɔ shi njëi'i shishi'i nɔ fu'u nu muun ŋku'u thi ŋa a pɔ ligi ndiŋ ghɔ ne.

⁶ "Ki'i mfe yaon ŋa a yi taontaon ne ni pa miŋgu, kaŋ pugu shi ŋkara nshãa ghɔ paapaa, ndɔ ki'i pëi mã'an pa ŋgù'ɔ tininchnuon ŋa pi mëiŋ ni pëe ne shhi pa miŋkunyan, kaŋ pugu shi ne nãi ni kwò.

*Pie kaŋ pi shi mfe ve
(Luka 11:9-13)*

⁷ “P̄ai pie, kaŋ Minnwi shi mfe ni p̄ai, p̄ai ta’a, kaŋ Minnwi shi nchw̄ie p̄ai ȳai, p̄ai kw̄ei kaŋ Minnwi shi nchu’o chonda ni p̄ai. ⁸ Nthe ŋa sheshenon ŋa a pie ne, gh̄a mf̄a’o, ŋon ŋa a t̄a’a ne ȳai, ni ŋon ŋa a kw̄ei ne, pi shi nchu’o chonda gh̄o.

⁹ “Ki a ḡo ŋon shina p̄ai ŋa m̄uun vi mbie k̄ein brei mbho yu, a fe pi k̄ein ŋgu’o gh̄o, ¹⁰ ki mbie vi ni shhu, a fe pi mitwe’i gh̄o? ¹¹ Ti p̄ai ki’e ŋa p̄ai gh̄a nchw̄ie phi ne nji fe nu maon shi’i ni puon p̄ai, ti T̄aa v̄ei ŋa a chho po ne shi mfe pa ŋkien maon ni ŋgwa ha’an pugu pie ne pi fi’i yi neiŋ?

¹² “Nthe yie gh̄o, mon ŋguon pa nnu ghao, chw̄ie mb̄in ŋgwa nduon wu’o no ha’an o khw̄a ŋa pi chw̄ie mb̄in gh̄o ne, nthe ŋa yei nnu ŋa ḡi Mushi pugu pa nj̄eli’i Minnwi chhu nu ne.

*Chonka’a kike’i
(Luka 13:24)*

¹³ “Togo pi chonka’a kike’i nii, nthe ŋa chonka’a ŋa a togo nii mon monon ŋgu’o lien shhe ne gha’o ndo nji’e, ntou ŋgwa togo nu fo nii nu. ¹⁴ Nthe ŋa chonka’a pugu pa ndaon ŋa a togo nii mon chombhi ne yi kike’i, ŋgwa pe ŋa pugu ȳai ntogo fo ne po shigei.

*Thi pugu ntien yi
(Luka 6:43-44)*

¹⁵ “P̄ai chho ndina pa nj̄eli’i mifi ŋa pugu tho ni p̄ai mon ŋgr̄ao pa minji ndo mon gh̄o pugu po

pa minjanien* pigëi li'i. 16 Pëi shi nji vugu ñkuonj ntienj yugu. Pi shi'a ndiga ñguun la'o shie ndo pa'a ndo ñka chia ñkuonj mbiembie. 17 Nenne sheshe thi ña a lo mfā'o ghño ne ghà njuñ ntienj shi'i, ndo thi ña a fā'o ghño ne yuñ ntienj piphi. 18 Mba'a thi ña a lo mfā'o ghño ne yuñ ntienj piphi, ki thi ña a fā'o ghño ne yuñ ntienj shi'i. 19 Sheshe thi ña a lo njuñ ntienj shi'i, pi shi ñkə'i mā'an shhe ndo mā'an monj mōñonj. 20 Nenne, o shi nji vugu ñkuonj ntienj yugu.

Nshini ndo nji'i nji ghō
(Luka 13:25-27)

21 "A lo mbo sheshenonj ña a mēin a ña, 'Taathō, Taathō,' ne ña a le ma nii monj Sha'afuonj Po, a wu'ō ñonj ye ña a ghà nchwīe nnu ña Tāa a po tā'a nu ne ña a shi nii. 22 Llebhi ghō, ntou pa ñgwa ma nchhu vëi ña, 'Taathō, Taathō, pigi shini ndo njei pa nnu chhu no ligi yō, mfu'u pa minwein no ligi yō, mfā'a pa memme titini fā'a no ligi yō?' 23 Nchhu ki'ε ni pugu ña, 'Nshini ndo nji vëi, pëi lollo, pa ñgūo nnu mbimbhi pei.'

Paa ghanj krao nda
(Luka 6:47-49)

24 "Sheshenonj ña a ya'ō pa chrà panj pei ndo nchwīe ne pō no ñganj shiethō ña a ni ñkrao nda yi ñkuonj ñkienj ñgù'ō, 25 mbi ghà ndhō, ñkhī shwi'i, fīfrëi thō ntunj nda ghō, pa'a a lo ñgū nthe ña pi ni krao pi ñkuonj ñkienj ñgù'ō. 26 Ndo

* 7:15 7:15 Yei yichëi ñkwanj minyienj ña a pō no mingū, ndo ñgā'ō nchaa vi. A ghà ñkru pichëi mimaonj ndo minthe a kru ñonj ñkaa yu.

sheshenon̄ ña a ya'ò chrà a yei ki lo nchwīe ne, shi mbō nò nàna ña a ni ñkrao nda yi pi ñkuon̄ shishhe. ²⁷ Mbì ni ñga ndhò, ñkhĩ shwi'i, fīfrēi thò ntun̄ ñkuon̄ nda ghò, a gū nwī'in̄ ghao."

Nji Jisho

²⁸ Jisho ni ñga mī'ēñ chhu nu nnu pei, pa yú ñgwa pighò fò ne ghrāo ñkwan̄ ha'an̄ a ni ñje'i nu ne, ²⁹ nthē ña a ni nthò ñje'i vugu pi nò ñon̄ ña a fā'ò ghrí, ki lo mbō pi nò pa ghan̄ ye'i ñgwa ni gí Mushi.

8

Jisho yīgi ghinombaluñ mbin̄ ñon̄ (Maaku 1:40-45; Luka 5:12-16)

¹ Jisho ni ñga nshwi'i ñkuon̄ mbra, yú ñgwa yōu njin̄ yi. ² Ñga ñjēi nu ne, ñgan̄ ghinombaluñ chēi thò ñjēi vi, ñkwi kwére yi shhi yu, nchhu nu ña, "Taathò, ò ntā'a nu, o chwīe mbō yi taon̄taon̄."

³ Jisho fe mbhò yi ñkāon̄ vi, nchhu nu ña, "Ntā'a nu, pò yi taon̄taon̄." Wu'ò chomilaon̄ ghò, ghinombaluñ mme mbin̄ yu. ⁴ Jisho chhu ghò ña, "Ki'i nshwei sheshenon̄, ndò ghēi nōon̄ non̄ yò ni *ñgan̄ fe'ingien̄ Minnwi, a līi ghò nò nōon̄ nu ña Minnwi yīgi ghīnò yò. Fe yaon̄ fe'ingien̄ nò ha'an̄ gí Mushi chhu ne."

Jisho yīgi ghīnò muun̄ fà'a *mmeñon̄ ta'a ñkii shooge Roma* (Luka 7:1-10)

⁵ Ndiñ ña Jisho ni nii Kapanun̄ ne, yichēi nthishi pa ta'a ñkii shooge thò ñjēi vi ndīgēi vi ña,

⁶ “Taathɔ, muunɔ fà’a a nūanɔ kúonɔ, ta’a ngei nonɔ yi khu, a thɔ njɛi nɔgɔ’i nɔkɛnɔ yie ghɔ.”

⁷ Jishɔ khwē ghɔ nɔ, “**Nshi nthɔ njigi ghɛno yi.**”

⁸ Nɔnɔ nthishi ghɔ khwē nɔ, “Taathɔ, nɔnɔ nɔji’i nɔkã’o fi’i nɔnɔ nɔ minthe ɔ nii nda mu nɛ, wu’ɔ fe pi gí ghɛno muunɔ fà’a a togo. ⁹ Nthe nɔ mmu nduthɔ a, nɔga mfã’a mbhɔ nɔgwa nɔnɔ nthɔ nsha’a pa shooge nkaa mu. Nɔga mfe gí ni ta’a yi nɔ, ‘Ghēi,’ a ghēi, mfe gí ni yichɛi nɔ, ‘Thɔ,’ a thɔ. Mfe gí ni muunɔ fà’a a nɔ chwīe yei, a chwīe.”

¹⁰ Jishɔ ni nɔga nɔja’o nnu yei nɔgrão, nchhu ni nɔgwa pɛ nɔ pugu ni nthɔ nɔjɔu nɔjinɔ yi nɛ nɔ, “**Shishini, nshwei vɛi, nɔnɔ naa njɛi nɔnɔ ni fi’i nɔkwanɔ pinɔ yei monɔ la’ataonɔ Ishrae.** ¹¹ Nshwei vɛi nɔ nɔtu nɔgwa shi ndhɔ ngei la’ataonɔ sha’a minaonɔ ni ngei nii minaonɔ nchhɔ nɔkuonɔ taprei pugu pa Abrahannɔ ni Aiji ni Jakɔ monɔ Sha’afuonɔ Po. ¹² Nɔnɔ pi mã’anɔ puonɔ Sha’afuonɔ mbhi monɔ nɔjinɔjinɔ mbɔ li’i nɔ kɛi nu pugu pa kru nu shua shi mbɔ fo.”

¹³ Jishɔ chhu ni nthishi ghɔ nɔ, “**Ghēi, nɔ ha’anɔ ɔ pinɔ nɛ, a nɔ ha’anɔ a shi ndɔgo li’i ve nɛ.**” Ghɛno muunɔ fà’a ghɔ kã’o nɔnɔ ntɔgotɔgo wu’ɔ ndii ghɔ.

Jishɔ yigi ghɛno nɔtu nɔgwa

(Maaku 1:29-34; Luka 4:38-41)

¹⁴ Jishɔ ni nɔga nii nda Pita, njɛi mūunɔ nɔgwe vi nūanɔ kúonɔ nthɔ nɔgĩno shìgao. ¹⁵ Jishɔ kãonɔ mbhɔ yi shìgao ghɔ taonɔ mbɛnɔ yu, a lollo nchwīe maonɔ mfe ghɔ.

¹⁶ Fanaonɔ ni nɔga mbɔ, pi thɔ ni nɔtu pa nɔgwa ni minɔweinɔ mbɛnɔ pugu njɛi vi nɔ ghɔ, a fu’u pa jijwe pighɔ ni ta’a chrà, nɔnɔ njigi ghɛno nɔguonɔ

ngwa ña pugu ni ngĩno nu ne. ¹⁷ Yei ni mbo no chwĩe nu nnu ña njəli'i Minnwi mbo Ishaya ni nchhu ne lōgo li'i:

“Ju ndutho yi ni ñkwe pa non kikiē yia ndo nchwĩe pa ghĩno pia togo.”

Nchuon yōu nu njin Jisho
(Luka 9:57-62)

¹⁸ Jisho ni nga njəi yú ngwa yəi yu, mfe gí ni ghan younjin pi ña pugu shā'a no njien ñkhĩ nduon.

¹⁹ Yichəi masha ngan ye'i gí Mushi tho nchhu gho ña, “Masha, ñshi njōu njin yo sheshe li'i ña o shi ngəi ne.”

²⁰ Jisho chhu gho ña, “Pa mimbaanguo fā'o pa pùo pugu, pa mishi fā'o pa nda pugu, ndo *Muun Nənmishua lo nji'i mfā'o li'i lēre tho yi.”

²¹ Yichəi ta'a *ngan younjin yi chhu gho ña, “Taatho, fūon mien ngəi ntwei taa a ñkaon.”

²² Jisho chhu gho ña, “Tho njōu njin a, mien ngwa ña pugu khu* ne twei khu ngwa pugu.”

Jisho chwĩe fin tithi
(Maaku 4:35-41; Luka 8:22-25)

²³ Jisho ni nga nii mon kikuon, pa ghan younjin pi yōu njin yi. ²⁴ Nga njəi nu ne, mme fin gū mon ñkhĩ ti kikuon tā'a nu njie, ndo Jisho ka tho ndelle. ²⁵ Pugu ghəi ngū'u vi logo, nchhu nu ña, “Kwe vigi, ma Taatho, pia chho ne ñkukhu.”

---

* **8:22** 8:22 Njin nnu ña Jisho chhu ne po ña ngwa pe ña pugu lo naa mbin Minnwi ne.

26 A chhu ni pugu ña, “**Pëi chho mbogo pi kho, ghan pinj kike’i pei?**” Ndollo ki’ë mbïga fifrëi ghö pugu pa ñkhĩ, mme juju gū mon ñkhĩ.

27 Ngwa pighö ghrāo, nchhu nu ña, “Yei pö pi yëi ñkwan ñon ñeiñ ña ñji’i nthë pi fifrëi pugu pa ñkhĩ ya’o nchö yí?”

*Jishö fu’u minñweinj mbinj paa ngwa
(Maaku 5:1-20; Luka 8:26-39)*

28 Jishö ni ñga nshā’a ñkhĩ ntaon krao ñgei la’ataon Gadara, mbāon pugu pa paa ngwa ña minñweinj ni mbö mbinj pugu, pugu taon nu mon fúnj mon ñgù’ö, pugu ni nchigëi ti minthe pa’a ñon lo ntogo ndaon ghö.

29 Ngwa njëi nu ñë, pugu pa’o ñgòu, nchhu nu ña, “Yo! Muun Minnwi, pia fā’o pi kho? Ö tho heinj no fe nu ñgë’i ni pigi ki ndii lo naa ñkā’o?”

30 Kwíë ntou ñkunyan ni nthö ñji nu ni ñgei li’i ghö yëi pugu. 31 Pa minñweinj pighö jē nthö ndigëi vi, nchhu nu ña, “Á mbö ña ö shi mfu’u vigi, ö taon vigi pigi nii mbinj kwíë ñkunyan pine.”

32 A chhu ni pugu ña, “**Ghëi!**” Pugu taon ki’ë nii mbinj pa ñkunyan pighö. Ngwa njëi nu ñë, ñguon kwíë ñkunyan ghö tei llo ñkin mbra ghö nshwi’i ñgū mon ñkhĩ ñkhu.

33 Ghan kē’i ñkunyan pighö tei, ñga ñgëi mon la’a, nshwei ñguon pa nnu ña a ni ndōgo li’i ñë, mī’ëñ mbö nnu ña a ni ndōgo li’i mbinj paa ngwa pighö ña pugu ni mfā’o minñweinj ñë. 34 Ngwa njëi nu ñë, ñguon ñgwa mon la’ataon ghö taon nthö li’i para Jishö, ñga njëi vi, ndigëi vi ña a taon mon krao ñgei la’a yugu ñgëi.

9

Jisho chwīe non na ngei non yi khu po shi'i
(Maaku 2:1-12; Luka 5:17-26)

¹ Jisho nii mon kikuon nshā'a ntaon mon ji la'ataon. ² Ngan njəi nu, pichəi ngwa tho ni yichəi nkwinini nkuon kúon. Jisho ni nga njəi fi'i pin yugu, nchhu ni nkwinini gho na, "Fā'o tininju'ó, ma muun a, pi li'ε pa phi po."

³ Nga njəi nu, pichəi pa ghan ye'i gí Mushi chhu ni non pugu na, "Non vei chrā chrà nchi'əshə nɔ ligi Minnwi!"

⁴ Jisho ni nji nnu na pugu ni mbi'i nu ne nchhu na, "Pəi tho mbi'i nnu piphi njù'ó pəi nthε khɔ?"
⁵ A yi'ε yei: Chhu nu na, 'Pi li'ε pa phi po,' ki chhu nu na, 'Lollo, nyien'?' ⁶ Ndo nɔ chwīe nu pəi ji na Muun Nonmishua fā'o ghrí nkuon shhe nɔ li'ε nu pa phi," a chhu ni nkwinini gho na, "Lollo, lɔgo kúon yo ngəi la'a."

⁷ A lollo ngəi la'a. ⁸ Yú ngwa pigho ni nga njəi nnu na a lɔgo li'i ne, mbogɔ gu nga'o Minnwi na a fe nkwan ghrí gho ni ngwamishua ne.

Jisho gē Matio
(Maaku 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ Jisho ni nga ndollo fo, njəi non chəi, ligi yi po Matio, a chho mon ntāa kwe taashi, a chhu gho na, "Yōu njin a!" A yrei shhe njōu njin yi.

¹⁰ Nɔ ha'an Jisho ni nchho yei taprei ntho nji maon nda Matio ne, ntou pa ghan wēin taashi pugu pa ghan chwīe phi tho ntho nji maon pugu pa Jisho pugu pa ghan younjin pi. ¹¹ Pa ngwa Farashi ni nga njəi nnu yei, nchhu ni ghan

youngjin pi na, “A chwīe kho masha vøi ji yaon pugu pa ghan wēin taashi pugu pa ghan phi?”

¹² A ni nga nja’o, nchhu na, “Ngwa pe na pugu pø shi’i ne lo mfā’o chà ngan fhǒ, a fā’o ngwa pe na pugu ghǎno nu ne. ¹³ Pøi ghēi ntā’a nin nnu yei na Nwa’anli Minnwi chhu ne na, ‘Ntā’a nu na ngwa nōon kwoshini ki lo ngu’o mfe pi yaon *fe’ingien.’ Nthe na nshini ndo ntho pi no gē nu ngwa ndindi, ntho nthe pi ghan phi.*”

Pie nthe nnu jī nkhǐ

(Maaku 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴ Nne pa ghan youngjin Joung Ngan Fe Nkhǐ tho njøi Jisho mbie vi na, “A chwīe kho pigi pa ngwa Farashi jī nkhǐ, ndo pa’a pa ghan youngjin pø lo njī?”

¹⁵ Jisho khwē ni pugu na, “Mimfe pa ghan gè li’i lán pø ni tu’utho ndii na pugu pa mimbia ngan lán ghø wu’o mbo ka’a ne? Ndo pa llé pigho shi ntho na pi shi mfu’u mimbia lán ghø shina pugu, nenne pugu shi njī nkhǐ.

¹⁶ “Mba’a non chri pa’o nkuon ndunu ndhwí ni pra ndhwí fhi, nthe na pra ndhwí fhi ghø shi nga njinein, a ka mī’en mā’an pi mme mbo nkuon ndhwí ghø.

¹⁷ “Ngwa shi’a ni’in là’o fhi mon ndunu mikei ngrào, pi ni’in, là’o fhi ghø fā’o ntūgu mikei ngrào ghø nkwri shhe, ngrào ghø piri. Ndo pi ghà ni’in là’o fhi mon mikei ngrào fhi, nenne nguon yi ghao pø shi’i.”

---

* **9:13** 9:13 Pa ghan Farashi ni ndii pa ngwa nduon no pa ghan phi ndo ha’an pugu mien ki lo ngwēin nù’on pa Juu titini.

*Jisho ywiŋ muuŋ miŋgwe ŋa a khu,
mbini njigi ghĩno yichəi miŋgwe
(Maaku 5:21-43; Luka 8:40-56)*

¹⁸ Nɔ ha'an Jisho ni ŋgu'ɔ ntho nchhu nnu pei ni pugu ne, a gha njəi nu, yichəi nthishi pa Juu nii ŋkwi kwere yi shhi yu, nchhu nu ŋa, "Muuŋ a yi miŋgwe khu wu'ɔ ndwe yei. Tho nū'ɔŋ mbho yɔ mbiŋ yu nne ŋa a ywiŋ."

¹⁹ Jisho lallo njou njiŋ yi pugu pa ghan younjin pi. ²⁰ Ŋga njəi nu, yichəi miŋgwe ŋa a ni ŋkwo yəi ndii yi ki a lo ntithi nɔ paanchro ŋga'o tho njiŋ yu, ŋkəon po ndhwí yi. ²¹ Nthe ŋa a ni nchhu ni non yi ŋa, "Mi ŋgu'ɔ ŋkəon pi po ndhwí yi, ghĩno a togo."

²² Ndo Jisho gha ŋkara njəi vi, nchhu ŋa, "Fā'o tininju'ɔ, ma muuŋ a, piŋ yɔ chwie ghĩno yɔ togo." Wu'ɔ ndii gho, pi ni nchwie ghĩno miŋgwe gho togo.

²³ Jisho ni ŋga ŋgəi nda nthishi gho, njəi pa ghan tua ndua pugu pa yú ŋgwa pugu yɔno nu mon fiŋtho. ²⁴ A chhu ni pugu ŋa, "Ngunon vəi taon! Muuŋ miŋgwe yei lo ŋkukhu, a chho ndelle." Pugu gwē vi. ²⁵ Ndo pi ni ŋga mfu'u ŋgunon yú ŋgwa pigho mfe mbhi, a nii nda ŋgwəiŋ muuŋ miŋgwe gho nɔ mbho yi, a lallo. ²⁶ Shaŋga nnu yei nyien mon ŋgunon krao la'ataon gho.

Jisho chu'ɔ ligi paa pa nchriligi

²⁷ Nɔ ha'an Jisho ni ndho fo ŋgəi nu ne, paa pa nchriligi you njiŋ yi, mba'o ŋgou, nchhu nu ŋa, "Muuŋ Devi, fā'o kwoshini mbiŋ pigi."

28 Jisho ni nga nii nda, paa pa nchriligi pigho tho njæi vi, a pie vugu ja, “Pæi pin ja a nthæ ñchu’o ligi yæi?”

Pugu chhu gho ja, “Oon, ma Taatho.”

29 Nnæ Jisho kãon ligi yugu, nchhu nu ja, “A pɔ ni pæi ñkwan nɔ ha’an pin yæi pɔ nɛ.” 30 Ligi yugu chu’o. Jisho shūu ténə yugu, nchhu nu ja, “Ki’i pæi chwīe non ji nnu yei.” 31 Ndo pugu taon ngəi nchii pa nnu ja Jisho chwīe nɛ mon nguon krao la’ataon gho ghao.

Jisho chwīe fhincho chrà

32 Nɔ ha’an pugu ni ngəi nu nɛ, nga njæi nu nɛ, pi tho nu ni non chæi ja minwɛin ni mbo mbin yu, a pɔ fhincho, njæi vi ni ju. 33 Nɔ ha’an pi ni mfu’u minwɛin gho nɛ, fhincho gho chrā. Yú ngwa pigho ghrāo, nchhu nu ja, “Pi lo naa ma njæi ñkwan nnu yei mon Ishrae!”

34 Ndo pa ngwa Farashi chhu ja, “A fu’u minwɛin pi ni ghrí nthishi pa minwɛin.”

Maon kwōo yien, ghan fà’a kigæi

35 Jisho nyien mon nguon pa memme la’ataon pugu pa puon mi la’ataon, nje’i ngwa mon pa nda luon Minnwi, ntho nchii pwa pisha’akho mbo yi Sha’afuon, ntho njigi nguon ñkwan ghino pugu pa chæichæi. 36 A ni nga njæi yú ngwa pigho, mfā’o kwoshini mbin pugu, nthæ ja pugu ni mbo mon ngə’i ndo mbou ghrí nɔ ghère nu non pugu nɔ pa minjii ki ñkē’i yi. 37 Nnæ a chhu ni pa ghan younjin pi ja, “Maon kwōo yien ndo ghan kwōo pi kigæi, 38 nthæ yie gho, pæi luon ni

ta'anju'ɔ mbhɔ Taathɔ ɲa a fā'o maon pighɔ nɛ,
a taon pa ghan fā'a pugu ghɛi ɲkwɔo maon pi."

10

Paanchrɔ pa ghan ntaon Jishɔ

(Maaku 3:13-19; Luka 6:12-16)

¹ Jishɔ mɛin paanchrɔ ghan younjɪn pi, mɛ
ghrɪ ni pugu ɲa pugu fu'u pa jiwɛ piphi nɔ ghɔ,
ndɔ njigi ɲguon ɲkwan ghɪnɔ pugu pa chɛichɛi.

² Yei ligi paanchrɔ ghan ntaon pi pighɔ: fɔon
yi, Shemu, ɲa pi ni mɛin vi ni Pita nɛ, ni Andru
ndɪn vi, ni Jɛin muon Shebedi, ni Jouɪn ndɪn
vi, ³ Fili pugu Batolomiu, Toma ni Matio mbo
ɲgwɛin taashi, ni Jɛin muon Afiohi, ni Tadio,
⁴ ni Shemu mbo kwɪni la'a, ni Judashi Ishikario
ɲa a ni mfini vi nɛ.

Jishɔ taon paanchrɔ ghan younjɪn pi

(Maaku 6:7-13; Luka 9:1-6)

⁵ Jishɔ ni ntaon paanchrɔ pei, ni ntigi yei, "Ki'i
pɛi ghɛi la'a ɲgwa taon nduon ki mon sheshe
la'a pa ɲgwa Shamaria. ⁶ Pɛi ka ghɛi pi wu'ɔ
mon mbaanda Ishrae, ɲa pugu pɔ nɔ minji ɲa
a kwo phe nɛ. ⁷ Nɔ ha'an pɛi ghɛi nu nɛ, pɛi
chɪi nu ɲa, 'Sha'afuon Po kwo para!' ⁸ Pɛi yigi
ghɪnɔ ɲgwa, njwin ɲgwa ɲa pugu khu nɛ, njigi
ghɪnɔ ghan ghinɔmbaluɪn, mfu'u pa minweɪn
mbɪn ɲgwa. Pɛi ni ɲkwe ghrɪ chwɛ nu nnu pei
mbhɔ mu pi ki lɔ mbe, nthɛ yie ghɔ, pɛi chwɛ
pa nnu pei mbɪn ɲgwa pi ki pugu lɔ mbe.

⁹ "Ki'i pɛi lɔgɔ sheshe laonɔgo, ki mbɪn nti'ɔ ki
yi kike'i mon piɛn mbɪn yɛi, ¹⁰ Ki'i pɛi lɔgɔ piɛn

kra, ki kwri ndhwí, ki tra, ki mbïe, nthε nja a pie nja njanj fā'a fā'o maonj jì pi.

¹¹ “Sheshe mme la'ataonj ki muunj la'ataonj nja pëi nii fō nε, pëi lîi njon nja a kã'o ndo njkhwã nō tuo nu vëi nε, nda'a pëi pugu ti shi nu'unj ngõi.

¹² Nō ha'anj pëi nii monj nda ghō nε, pëi chrã ni pugu nja, 'Ghìghri pō mbinj pëi.' ¹³ Ti ghanj nda pighō njkã'o, ghìghri yëi kina nda ghō, ti pugu mienj ki kã'o ghìghri yëi pīni mbinj pëi. ¹⁴ Ti sheshe nda mienj ki lō mbinj vëi, ki mbinj chrà yëi, pëi krū kwò mëi ndii nja pëi taonj nu nda ghō ki la'ataonj ghō nε.

¹⁵ Shishini, nshwei vëi nja a shi ndε nji'ε ni la'ataonj Shodonj pugu Gomora monj llambhi shá'a nchaa yie la'ataonj nja pugu lãa vëi nε!

Ngə'i shi ntho

(Maaku 13:9-13; Luka 21:12-17)

¹⁶ “Pëi lîi njëi, ñtaonj vëi nō pa minjii shina pa minjanjenj. Nne pëi chhō ni lina mëi nō pa mitwε'i ndo njū nō pa mintu'olibunj. ¹⁷ Pëi chhō ndina pichëi ngwa nthε nja pugu shi ngwëinj vëi ncha'a mfe monj pa ndasha'a, pi wie vëi monj pa nda luonj Minnwi yugu.

¹⁸ Pi shi ngwëinj vëi ngõi nō shhi ghanj sha'a ngwa pugu pa fūonj nthε a, pëi pō pa minkwentie shhi pugu, pugu pa ngwa taonj nduonj. ¹⁹ Ndiï nja pi wëinj vëi ncha'a mfe nja pi sha'a vëi nε, ki'i njù'o yëi ghana vëi ni njkwanj ha'anj pëi shi nchrã nε pugu pa nnu nja pëi shi nchhu nε. Nthε nja pi shi mfe yaonj nja pëi shi nchu nε ndii ghō.

²⁰ Nthε nja a lō nchrã pëi, a chrã Jijwε Tãa vëi mbinj pëi.

21 “Nōŋ shi ncha’a ndīŋ vi mfe ŋa pi jwi, Tăa fe muuŋ vi ŋa pi jwi, pa puoŋ kara mbara pa tăa, pugu pa ma ni nchhò, nchwīe pi jwi vugu.

22 Nguoŋ ŋgwa shi mbīna vəi nthe a, ndo ŋoŋ ŋa a shi ntīi shii ti ŋgəi ndugwi ne shi ndūgu.

23 Ndiī ŋa pi fe ŋgə’i ni pəi moŋ ta’a la’ataoŋ ne, pəi tei ŋgəi moŋ yichəi la’ataoŋ. Nthe ŋa shishini nshwei vəi, mba’a pəi yi’i mī’əŋ fà’a yəi moŋ ŋguoŋ la’ataoŋ moŋ Ishrae ki Muuŋ Nōŋmishua lo ntho.

24 “Mba’a ŋgaŋ younjīŋ ŋoŋ chaa masha vi, ndo pa’a muuŋ fà’a lo ncha a ju ncha a masha vi.

25 A kă’o ni ŋgaŋ younjīŋ ŋoŋ nō pō nu nō masha vi, muuŋ fà’a pō nō masha vi. Ti pi mēiŋ masha nda ni Bejebu*kaŋ pi shi ŋka mēiŋ pa ŋgwa nda ghō pi ni ligi ŋa a piŋi ncha a yie ne.

*Nōŋ ŋa a pie ŋa o pōgō vi ne
(Luka 12:2-7)*

26 “Nne ki’i mfā’o pōgō gu nthe vugu, nthe ŋa yichəi yaŋ lo nji’i mbō fō ŋa pi pūoŋ ŋa mba’a Minnwi mienŋ ki nōoŋ pāa. Pa’a yichəi nnu lēiŋ lo mbō ŋa mba’a pi yi’i mienŋ ki ji. 27 Nnu ŋa nchhu ni pəi moŋ njīŋ ne, pəi chhu nthe minaŋ, yaŋ ŋa pəi ya’o pi chūuŋ ne, pəi thi ŋkuoŋ pa thōnda nchīi.

28 “Ndo ki’i pəi pōgō ŋgwa pe ŋa mimfe pugu wu’o njwi pi freinoŋ yəi, ndo pa’a ndo mfā’o ghrī nō jwi nu nchəi yəi ne. Pəi ka pōgō pi Minnwi ŋa minthe a piri freinoŋ pugu pa nchəi yəi moŋ mōŋoŋ ŋgù’o lieŋ shhe. 29 Pi shi’a fini paa

* **10:25** 10:25 Bejebu pō pi taathō pa minweīŋ.

puonj milunu pi wu'ɔ ni ta'a muunj mi mbinj? Ndo mba'a ta'a nonj vugu gū shhe ki a lo mbinj Tāa. ³⁰ Nji'i nthe pi nguonj ngiitho yo yi shia ghao. ³¹ Nthe yie ghɔ, ki'i mfā'o pɔgɔ gu, nthe na ɔ gha'o mbho Minnwi nchaa ntou milunu.

*Ki'i mfā'o lritho nthe Krishto
(Luka 12:8-9)*

³² "Nne sheshenonj na a chhu shhi ngwamishua na a nyanj ne, mummu nkaa mu shi nchhu shhi Tāa a po na a nyanj. ³³ Ndo sheshenonj na a lāa a shhi ngwamishua, mummu shi ndāa vi shhi Tāa a na a chho po ne.

*Ndo ntho pi ni ta'anggi, ntho pi ni kafa
(Luka 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ "Ki'i nji'i mbī'i na ntho pi no fe nu ta'anggi nkuonj shhe. Ndo ntho pi no fe ni ta'anggi, ntho pi ni kafa.

³⁵ 'Ntho pi no chwīe nu muunj mimbia kara nkūnu yi ni tāa vi,
muunj mingwe pā'a nkūnu yi ni mūunj vi,
muunj mingwe pā'a nkūnu yi ni manjaonj vi.

³⁶ Mbina nonj shi ngu'ɔ mbo pi pa ndāa pi.'

³⁷ "Sheshenonj na a khwā tāa vi ki mūunj vi nchaa a ne lo nji'i nkā'o nganj younjij a. Ndo sheshenonj na a khwā muunj vi yi mimbia ki vi mingwe nchaa a ne lo nji'i nkā'o nganj younjij a.

³⁸ Sheshenonj na a lo nji'i ntiɛn wá'a yi njōu njij a ne lo nji'i nkā'o nganj younjij a. ³⁹ Sheshenonj na a yəi chombhi yi ne shi mbhe chombhi yi ghɔ, ndo sheshenonj na a phe chombhi yi nthe a ne shi njəi chombhi yi ghɔ.

Pa kìnɛiŋ
(*Maaku 9:41*)

⁴⁰ “Sheshenon ɲa a piŋ gho ɲa ɔ tho a pwa ne piŋ pi mmu. Sheshenon ɲa a piŋ a ne piŋ pi non ɲa a taon a ne. ⁴¹ Sheshenon ɲa a piŋ njəli’i Minnwi nthe ɲa a njəli’i Minnwi ne shi mfā’o ɲkwan kìnɛiŋ njəli’i Minnwi, wu’o nenne sheshenon ɲa a piŋ non ndindi nthe ɲa a non ndindi ne shi mfā’o ɲkwan kìnɛiŋ non ndindi. ⁴² Sheshenon ɲa a fe ndua ɲkhǎ ghighri ni ta’a muon mi ngan younjin a yei nthe ɲa a ngan younjin a ne, shishini nshwei vɛi, mba’a a yi’i nshien kìnɛiŋ yi.”

11

Ghan ntaon llo mbho Joun Ngan Fe Nkhǎ
(*Luka 7:18-35*)

¹ Jisho ni nga ɲkwo mī’en tigi nu paanchro ghan younjin pi, ndollo fo ngəi ntho ntigi nu ndo nchi nu mon pa la’a pugu.

² Ndwe Joun ni nga nchho mon chəin nja’o fā’a Ju ɲa Minnwi Chu’o Ntaon no Nkwe ne, ntaon pa ghan younjin pi ni Jisho ³ ɲa pugu ghəi mbie vi ɲa, “A gò mbo non ve ɲa a ni mbo ɲa a shi ntho ne, ki pigi ywɛɛ non nduon?”

⁴ Jisho khwē ni pa ghan ntaon Joun ɲa, “Pəi pīni shwei Joun ni yaon ɲa pəi ya’o ndo njəi ne, ⁵ pa nchriligi yəi li’i, pa ɲkwini nyien, ghan ghinombaluŋ pɔ shi’i, pa fhitəne ya’o li’i, pi pi’i pa ngwa khu mon gu, pi chi ɲkɛni pwa pisha’akhə ni ghan pou. ⁶ Mbɔro pɔ ni ngwa

pe ɲa pugu lo ɲi'i mfā'o ki'ingini mon pin yugu nthe a ne."

⁷ No ha'an ghan younjin Jouɲ ni ndollo ɲgēi ne, Jisho jē ntho nchrā nu ni yú ɲgwa pigho nthe Jouɲ, "Pēi ni ɲgēi mon ɲkūnu njó njēi pi kho fo? Trū ɲa fifrēi chī'i nu? Nga! ⁸ Pēi ni ɲgēi ki'ε njēi pi kho fo? Nɔɲ ɲa a ni mā'an mbwa ndhwí? Nga! Lii njēi, ɲgwa ɲa pugu ghà mā'an mbwambwa ndhwí ne ghà mbo pi mon ntu'ɔ pa fùon. ⁹ Ti pēi ni ɲgēi nu ki'ε njēi pi kho fo? Njēli'i Minnwi? Oon, ñshwei vēi, ɲon ɲa a chaa njēli'i Minnwi ne. ¹⁰ Nthe ɲa Jouɲ ɲon ɲa chrà Minnwi chrā no ligi yi ɲa,

'Lii njēi, ñshi ntaon ɲgan ntaon a,
a ghēi shhi pēi mbiri ndaon ni pēi.'

¹¹ "Shishini, ñshwei vēi, shina ɲguon ɲgwa ɲa pinɲe kwo ma mbhi ne, yichēi ta'a yi lo mbo ɲa a gha'o nchaa Jouɲ Nɲan Fe Nkhí, ndo ɲon ɲa a kigēi nchaa ɲguon ɲgwa mon Sha'afuon Po ne, gha'o nchaa Jouɲ. ¹² Llo ndii Jouɲ Nɲan Fe Nkhí ti ntho nchēin ndwe, Sha'afuon Po kwo yēi ɲgē'i mbho kikri, ghan kikri kwe ni ghrí.* ¹³ Nguon pa njēli'i Minnwi pugu pa gí ni ntho nchrā nthe pi Sha'afuon Po ti ntho nchēin tho Jouɲ, ¹⁴ ti ò ɲkhwā no pin nu ɲkìni yugu, kan Jouɲ ndutho yi Elaija ɲa a ni mfā'o no tho nu ne. ¹⁵ Sheshenon ɲa a fā'o ténə ne, â ya'o!

¹⁶ "Mimfe mà'an fi'i ɲgwreionon yei pi ni kho? A pɔ no pa mikē'i ɲa pugu chho mon li'i tan, ntho mēin pakwo michwe pugu ɲa,

* **11:12** 11:12 Yichēi njin yi pɔ ɲa Sha'afuon Minnwi tho ɲgēi nu shhi ni ghrí.

- 17 'Pigi mā'anj ṅkhĩ pwanju'ó ni pèi ndó pa'a pèi lo mbini,
 pigi yrāo ṅkhĩ gu ndó pa'a pèi lo ṅkēi.'
- 18 Jouṅ ni nthó pa'a ndó nji maonj ki nnu yaonj pugu chhu ṅa, 'A fā'o miṅweinj mbinj yu.'
- 19 Muonj Nonmishua nthó nji maonj ndó nnu nu pugu chhu ṅa, 'Lii njèi, a njru mme yaonj, ndó mbó mbaa là'o, mbini mbó shúonj ghanj wēinj taashi pugu pa ghanj phi.' Ndó shiethó nōonj nonj yi ṅa a kā'o pi ni ṅkwanj ntíenj ṅa a yunj ne."

*Ngə'i ni la'ataonj ṅa pugu lo mbā'a ṅkūnu yugu ni phi ne
 (Luka 10:13-15)*

- 20 Jishó jē nchhó mbīga ṅgwa pa la'ataonj pè ṅa a ni njiēn nchwīe pa nnu ghraoghrao fó ne, nthé ṅa pugu shini ndó mbā'a ṅkūnu yugu ni phi.
- 21 "Ngə'i pó ni pèi, ma ṅgwa Korashinj! Ngə'i pó ni pèi, ma ṅgwa Beshaida! Nthé ṅa pa nnu ghraoghrao pei ṅa a lōgó lí'i heinj ne kanj ni mbó pi Taire pugu Shidonj, pugu kanj ni ṅkwo mā'anj ndhwí ywei gu nchhó monj phu nó nōonj nu ṅa pugu pā'a ṅkūnu yugu ni phi. 22 Ndó ñshwei vèi, a shi ndé nji'è ni ṅgwa Taire pugu Shidonj monj llembhi shá'a nchaa vèi. 23 Ndó ni pèi, ma ṅgwa Kapanunj, pèi pī'i ṅa Minnwi shi ndōgó vèi ṅku'ó nó pó? Nṅa! A shi nshwi'i vèi monj lí'i ṅgwa khu. Pa nnu ghraoghrao pei ṅa ñchwīe nu shhi pèi ne kanj ni ndōgó lí'i pi Shodonj, pugu kanj ni ṅkwri nne ṅgu'ó mbó shi'a. 24 Ndó ñshwei vèi, a shi ndé nji'è ni ṅgwa la'ataonj Shodonj monj llembhi shá'a nchaa vèi."

*Thɔ njɛi a, m̄fɛ fɛrɛ non ɔ vɛ
(Luka 10:21-22)*

²⁵ Mon ndii ghɔ Jishɔ chhu ɲa, “T̄aa, a gò mbo Taathɔ po pugu pa ɲkuon shhɛ. Nt̄oo ghɔ nthɛ ɲa yaon ɲa ɔ l̄oin ni ghan shiethɔ pugu pa ghan lina nɛ, ɔ n̄oon ni pa puon fhu. ²⁶ Oon, ma T̄aa, yei ɲkwan ha’an ɔ ni ɲkhwā ɲa a l̄ogɔ li’i nɛ.

²⁷ “T̄aa a kwo cha’a ɲguon yaon m̄fɛ mbhɔ mu, yichɛi ɲon lo nji ɲon ɲa Muun yie ghɔ nɛ ɲkien T̄aa, ndɔ pa’a yichɛi ɲon lo nji ɲon ɲa T̄aa yie ghɔ nɛ ɲkien Muun pugu pa sheshɛnon ɲa muun chu’ɔ nɔ n̄oon nu T̄aa ghɔ nɛ.

²⁸ “P̄ɛi thɔ njɛi a, ɲguon v̄ɛi ɲa p̄ɛi wie non p̄ɛi ndɔ ntiɛn l̄ri nɛ, m̄fɛ fɛrɛ non ni p̄ɛi. ²⁹ Tien shhò a mb̄ɛ’i ghɔ, ɲjɛ’i mbhɔ mu nthɛ ɲa mi ɲon mbɔmbɔrɔ ndɔ mbo ɲon juju l̄o mon ɲjù’ɔ mu, nɛ, kan ɲshi m̄fɛ fɛrɛ ni nch̄ɛi yɔ. ³⁰ Nthɛ ɲa shhò a ȳi’ɛ, l̄ri a pɔ yi ȳi’ɛ ȳi’ɛ ɲkaa yu.”

12

*Pa p̄i nthɛ nnu Llé Ji
(Maaku 2:23-28; Luka 6:1-5)*

¹ Mon ndii ghɔ Jishɔ nyien nu *Llé Ji pa Juu mon nyien shie gɛ. N̄ji yia ghan younjin pi, pugu ka shie gɛ ɲkru nu. ² Pa ɲgwa Farashi ni ɲga nj̄ɛi, nchhu ghɔ ɲa, “L̄ii nj̄ɛi, pa ghan younjin pɔ thɔ nchw̄ie nnu ɲa gí lo mbin ɲa pi chw̄ie Llé Ji nɛ.”

³ A chhu ni pugu ɲa, “P̄ɛi lo naa m̄ɛin nnu ɲa Devi ni nchw̄ie ndii ɲa nj̄i ni njia vugu pa ɲgwa pi nɛ? ⁴ ɲkwan nɔ ha’an a ni nii Nda Minnwi pugu pa ɲgwa pi, nd̄ogɔ brei ɲa pi ni m̄fɛ ni

Minnwi ne nkru, mbo nnu na gi shini ndo mbin na a kru, ki na ngwa na pugu pugu ni mbo ne kru, nkien pa ghan fe'ingien Minnwi. ⁵ Ki p̄ai lo m̄ein mon nwa'anli gi nkwan no ha'an ghan fe'ingien mon Nda Minnwi ghà mbə'i Llé Ji* ndo pa'a gi lo ngw̄ein vugu? ⁶ Nshwei v̄ei, yaon na a chaa Nda Minnwi ne p̄o h̄ens̄in. ⁷ P̄ai kan nji njin nnu yei na, 'Ntā'a nu na ngwa n̄on kwoshini ki lo ngu'ɔ mfe pi yaon fe'ingien,' p̄ai shi kan ndo ngw̄ein non na mbho yi yi woo ne no ngusha'a. ⁸ Nthe na Muon Nonmishua Taatho Llé Ji pa Juu."

*Jisho ywin mbho nkwiní Llé Ji pa Juu
(Maaku 3:1-6; Luka 6:6-11)*

⁹ Jisho lollo fo nḡei nii mon nda luon Minnwi yugu. ¹⁰ Non ch̄ei ni mbo fo mbo nkwiní mbho. Pugu pie Jisho na, "Gí pin na pi ȳigi gh̄ino non Llé Ji?" nne no w̄ein nu mi.

¹¹ A chhu ni pugu na, "A ḡɔ shina p̄ai na ä mf̄a'ɔ minjīi a gū mon tien l̄lé ji, pa'a a lo nḡei ngw̄ein vi nk̄er̄e mfu'u? ¹² Nonmishua gha'o nchaa minjīi ki'ɛ pi fi'i yi nei? Nenne gi pin na pi chw̄ie shi'i l̄lé Ji."

¹³ Nne a chhu ni nkwiní mbho gho na, "Shw̄ii mbho yo." Non gho shw̄ii mbho yi, a ki'i ndo mbo pi shi'i no yich̄ei ta'a ngei mbho yi. ¹⁴ Ndo pa ngwa Farashi taon mbhi nḡei nyian ntán nthe Jisho, nkwan ha'an pugu shi njwi vi ne.

Jisho p̄o pi muon f̄a'a Minnwi na a chu'ɔ

* **12:5** 12:5 Pi chhu na pugu ghà mbə'i Llé Ji pa Juu nthe na fe'ingien na pugu ghà mf̄e'i ne f̄a'a na pugu f̄a'a nu.

- 15 Jisho ni nga nji ntán yei, nshūu mbini njin llo fo. Ntou ngwa younjin yi, a yīgi ghño yugu ghao,
 16 ndo fe gí ni pugu na ki'i pugu chwīe pichai ngwa ji vi. 17 Yei ni mbo no chwīe nu nnu na Ishaya, mbo njəli'i Minnwi, ni nchhu ne lōgo li'i:
 18 "Līi njəi, muun fà'a a yei na nchhu'ó,
 mbo muun ye na ñkhwā ne, nḡfā'ó pwanju'ó
 mbin yu.
 Nshi nū'ón Jijwe a mbin yu,
 a shi nchii ndindi† ni ngwa pa taon nduon.
 19 Mba'a a yi'i mfē'i fē'i ki mba'ó ngòu tho ngwa,
 mba'a non yi'i nja'ó nggì yi mon pa
 ta'andaon.
 20 Mba'a a yi'i mbə'i kà'a na a kwo fā'ó ləin ne,
 ki mbigei truka na a nkii nu ne ti a shi nu'un
 nchwīe ndindi gha'a li'‡.
 21 Ngwa pa la'ataon nduon shi mfā'ó kwà'a pi
 mbin yu."

Jisho pugu Bejebu

(Maaku 3:20-30; Luka 11:14-23)

- 22 Nenne ngwa pichai ghēi njəi Jisho ni non chəi na minwein ni mbo mbin yu, pa'a a lo ntho njəi li'i, mbini mbo fhincho. Jisho chwīe a po shi'i, nne mfā'ó nji no chrā nu ndo mbini njəi li'i. 23 Yú ngwa pigho ni ngrāo ntho nchhu nu na, "Non vei nthe a po muun Devi?"

† 12:18 12:18 Njin yei po na ndii na ju, Minnwi, shi nkwe ngwa pi ne kwo chəin. ‡ 12:20 12:20 Njin ghrà yei po na Ju na pi chu'ó ntaon ne shi mfā'ó pwapun ni ngwa na yugu lo mbo ne pugu pa ngwa na pugu lo mfā'ó ghrí ne ti a shi nu'un nchwīe ndindi gha'a li'i.

24 Ndo pa ηgwa Farashi ni ηga nja'ο nnu yei, nchhu ηa, “Njon vei wu'ο mfu'u minjwein pi ni ghrí Bejebu mbo nthishi pa minjwein.”

25 Jisho ni nji nnu ηa pugu ni mbi'i nu ne, nne nchhu ηa, “Sheshe la'ataon ηa ηgwa chho mā'an non pugu ni nchho fo ne shi ngu'ο ηgū, ndo mba'a sheshe la'a ki nda ηa a po pi ni minduonduon yi'i ntithi. 26 Ti Shata mfu'u Shata, kan a thi pi mon minduonduon ni non yi, sha'afuon yi lara pi nein? 27 Ti ä mbo ηa mfu'u minjwein pi ni ghrí Bejebu, kan pa ghan younjn pæi ghà, mfu'u yugu ki'ε pi ni ghrí gō? Nthe yie gho, pugu shi mbo pa ηgwa ha'an pugu shi nsha'a væi ne. 28 Ndo ä mbo ηa mfu'u pa minjwein pi ni Jijwe Minnwi, kan Sha'afuon Minnwi tho shina pæi.

29 “Ki minthe non kie nein nii nda ηgan ghrí ntien maon pi ηgæi no gho ki lo mfuon ηkrao ηgan ghrí gho. A wu'ο kæ'i gho, ηa minthe a tien maon pi ntaon no nda yu. 30 Sheshenon ηa a lo mbo ηgei mu ne mbina a, non ηa pigi yu lo ηkiri nu ka'a ne tho nshaanshaan.

31 “Nthe yie gho, nshwei væi, pi shi ndi'ε sheshe phi pugu pa chrà nchi'æsho ηa ηgwa chrā ne, ndo ti sheshenon ηa a shi nchrā chrà nchi'æsho no ligi Jijwe Minnwi ne, mba'a pi li'ε phi yi. 32 Sheshenon ηa a shi nchrā nnu piphi nthe Muon Nonmishua ne pi shi ndi'ε phi yi, ndo sheshenon ηa a chrā phi nthe Jijwe Minnwi ne, mba'a pi li'ε phi yi mon yei mbhi ndwe ki mon ye ηa a tho nu ne.

*Pi ghà nji thi pi ηkuonη ntien yi
(Luka 6:43-45)*

³³ “Chwīe thi pwa kan ntien yi shi mbwa, ndāa nne ɔ chwīe a pɔ yi piphi, ntien yi pɔ yi piphi, nthe ηa pi ghà nji thi pi ηkuonη ntien yi. ³⁴ Mbhe mitwe’i pei! Pəi nthe pəi kie pi neiη nchrā nnu shi’i ηa pəi pɔ pi ηgwa piphi ne. Nthe ηa nchò ghà nchrā pi yaonη ηa a pigəi llo monη njù’o ne. ³⁵ Nonη shi’i ghà ntho ni maonη shi’i llo monη pien maonη shi’i pi, nonη mbimbhi tho ni maonη piphi llo monη pien maonη pi pi piphi. ³⁶ Nshwei vəi, monη llembhi shá’a, ηgwa shi mfi’i sheshe muonη mi chrà ki tou ηa a taonη nchò pugu ne. ³⁷ Pi shi ndōgo chrà yo nsha’a gho no gho, no nōonη nu ηa ɔ tōgo shá’a ki ηa ɔ gū shá’a.”

*Jisho pīga ηgwa ha’an pugu tā’a li ne
(Maaku 8:11-12; Luka 11:29-32)*

³⁸ Nne pichəi pa ghanη ye’i gí Mushi pugu pa ηgwa Farashi chhu ni Jisho ηa, “Masha, pigi tā’a nu ηa ɔ nōonη lī pigi yəi.”

³⁹ A khwē ni pugu ηa, “Ngwreionη piphi pugu pa ηgwreionη ηa a lo ηkina pugu Minnwi ghà ntā’a pi lī, ndo mba’a pi nōonη kan ta’a lī gho ηkien yi njəli’i Minnwi mbo Jona. ⁴⁰ Nthe ηa wu’o no ha’an Jona ni mbo punη mme shhu no trei naonchi ni trei tu’u ne, a wu’o no ha’an Muonη Nonmishua shi mbo monη njù’o shhe no trei naonchi ni trei tu’u ne. ⁴¹ Monη llembhi shá’a, ηgwa Nineve shi ma ntithi pugu pa ηgwreingwa yei ηgwēinη vugu no pa ηgusha’a, nthe ηa pugu ni mbā’a ηkūnu yugu ni phi ndii ηa Jona ni nchu chrà Minnwi ni pugu ne, ndo ti lī njəi,

yaon̄ ña a chaa Jona ne pɔ hein̄. ⁴² Mon̄ llem̄bhi shá'a, Ngwafuon̄ llo m̄biɛn̄ shi ma ntithi pugu pa ngwrēin̄on̄ yei ngwēin̄ vugu nɔ pa ngusha'a nth̄e ña a ki nyien̄ ñk̄ien̄ ntaan̄ ndaon̄ llo la'ataon̄ yu nth̄o ñjw̄ere nt̄igi shieth̄o mbh̄o Fùon̄ Sholomu, ndo l̄ii ñj̄ei, yaon̄ ña a chaa Sholomu ne pɔ hein̄.

Jijwe p̄ip̄hi p̄ini ñkw̄ei
(Luka 11:24-26)

⁴³ "Nd̄ii ña jijwe m̄in̄w̄ein̄ taon̄ m̄bin̄ ñon̄ ne, a nyien̄ mon̄ pa li'i yó nth̄o nt̄ā'a li'i fere non̄ yi, ndo pa'a ndo ñj̄ei sheshe yi. ⁴⁴ Nne nchhu ña, 'Nshi m̄bin̄i nda mu li'i ña mi ni ndh̄o ne.' A ghà m̄bin̄i, ñj̄ei mon̄ nda a pɔ yi yo ki yaon̄ lo m̄bo fɔ, pi kwo ȳigi ndo nchw̄ie a k̄ā'o. ⁴⁵ Nenne, a p̄ini ki'ε ndōgo khwach̄ei pich̄ei jijwe ha'an̄ pugu p̄igi nchaa vi ne pugu pugu th̄o nii nda'a nu fɔ, ch̄omb̄hi ñon̄ gh̄o p̄ini m̄biḡi nchaa nɔ ha'an̄ a ni fūon̄ m̄bo ne. A nɔ ha'an̄ a shi m̄bo ni ngwrēin̄on̄ p̄ip̄hi yei ne."

Pa m̄ũun̄ Jish̄o pugu pa l̄in̄ pi pi p̄imbia
(Maaku 3:31-35; Luka 8:19-21)

⁴⁶ Nɔ ha'an̄ Jish̄o ni ñgu'ɔ nth̄o nchr̄ā nu ni ñgwa pigh̄o ne, ñga ñj̄ei nu m̄ũun̄ vi pugu pa l̄in̄ pi pi p̄imbia thi m̄bhi nth̄o nt̄ā'a nu nchr̄ā pugu pugu. ⁴⁷ Nenne, pich̄ei pa ñgwa ña pugu ni nthi fɔ ne chhu gh̄o ña, "L̄ii ñj̄ei, m̄ũun̄ gh̄o pugu pa l̄in̄ pɔ pi p̄imbia pɔ ne m̄bhi nt̄ā'a nu ña p̄ei pugu chr̄ā." §

---

§ 12:47 12:47 Pich̄ei pa Ñwa'an̄li Minnwi mon̄ chr̄ā Gri lo ñji'i mf̄ā'o ghr̄a yei.

48 Ndo Jisho khwē ni ñoñ ghō ña a ni nchhu ghō ne ña, “Mũun a pō pi gō, pa lĩn pan pō pa gō?” 49 Mfē mbhō yi nshwē pa ghan younjij pi nchhu ña, “Lĩi njēi, mũun a pugu pa lĩn pan pō neiñ! 50 Nthe ña sheshenon ña a chwīe nnu ña Tāa a pō tā’a nu ne, ndiñ a yi mimbia pugu yi mingwe ni mũun a.”

13

*Lu’o chrà nthe ñoñ ña a ghēi li’i phi mbhě
(Maaku 4:1-9; Luka 8:4-8)*

1 Wu’o llé ghō, Jisho taon nda ngōi nchho ñkin ñkhi. 2 Mmē yú ngwa kiri yēi yu ti a nii pi mon kikuon nchōchho fō, yú ngwa pighō thi ñkin ñkhi. 3 A chhu ntou pa nnu ni pugu mon lu’o chrà ña, “Ñoñ chēi ni ma mbō fō ngōi li’i mā’an mbhě maon. 4 Nō ha’an a ni mā’an nu ne, pichēi gū shhembua, pa mishi shwi’i ñkru. 5 Pichēi gū mon shhe ñkwá li’i ha’an ntou nchí’a shi ki lo mbō ne, nji’a ñkhekhe nthe ña nchí’a shi ki lo njiēñ fō. 6 Ndo minaon ghà nthe ntūon vugu, nthe ña pugu shini ndo mfā’o ñiēñ yugu ne, pugu kā’o mbraoprao ñkhu. 7 Pichēi mbhě gū mon shisha’a, shisha’a yī’ē ñku’o mfigi maon pighō pugu khu. 8 Pichēi mbhě maon pighō gū mon shhe shi’i, mbūgu fō ñku’o nja njuñ: pichēi yuñ ta’a ñkiñ yi, pichēi yuñ ntigao wuñ yi, pichēi yuñ trei wuñ. 9 Ñoñ ña a fā’o tēnē ne, á ya’o.”

*Lá’o nnu ña a chwīe Jisho chrà mon lu’o chrà
ne
(Maaku 4:10-12; Luka 8:9-10)*

10 Nne pa ghanj younjij pi tho nchhu gho ña, “A chwīe kho ɔ chrā nu ni pugu pi moñ lu’o chrà?”

11 Jisho khwē ni pugu ña, “Pi fe nji ni pēi ña pēi ji pa nnu lēij ña a pɔ moñ Sha’afuonj Po ne, ndo pa’a ndo mfe ni pugu. 12 Nthe ña ni ñonj ña a kwo fā’o ne, pi shi mbīgi ntou yi a fā’o a yiēj, ndo ni ñonj ña a lo mfā’o ne, nji’i nthe pi shigei ye ña a fā’o ne, pi shi ñka kwekwe. 13 A chwīe yie ñchrā ni pugu pi moñ lu’o chrà nthe ña, Pugu shi njēi nu ndo pa’a ndo njēi, nja’o nu ndo pa’a ndo nja’o ki nji.

14 Nne nnu ña njēli’i Minnwi mbo Ishaya ni nchhu ne wēij vugu, nnu gho ni mbo ña, ‘Pēi shi nja nja’o ndo pa’a ndo nji njij yi, Pēi shi nja ndii ndo pa’a ndo njēi.

15 Nthe ña njù’o ñgwa pei kwo fīi,
ténə yugu chri ki lo nu’unj nja’o li’i,
pugu kwo kwiri ligi yugu
nne ña ki’i pugu yēi ni ligi yugu,
nja’o ni ténə yugu,
nji ni njù’o yugu

ñkara mbara a, ñchwīe pugu pɔ shi’i.’

16 “Ndo ni pēi, pēi fā’o mbɔɔ, nthe ña ligi yēi yēi li’i ténə yēi ya’o li’i. 17 Nthe ña shishini ñshwei vēi, ntou pa njēli’i Minnwi pugu pa ñgwa ndindi ni njūa nu nɔ yēi nu nnu ña pēi yēi ne, ndo pa’a ndo njēi, njūa nɔ ya’o nu nnu ña pēi ya’o ne, ndo pa’a ndo nja’o.

*Njij lu’o chrà nthe ñganj mā’anj mbhě gho
(Maaku 4:13-20; Luka 8:11-15)*

18 “Ya’o ne njij lu’o chrà nthe ñganj mā’anj mbhě. 19 Ndi ña sheshenonj ya’o chrà Sha’afuonj

Po ki lo nji njiņ yi ne, ŋoņ mbimbhi tho mfu'u yaon ŋa pi phi njù'ó yu ne. Yei pò nò ye mbhě ŋa pugu ni ŋgū pi shembua ne. ²⁰ Pɛ mbhě maon ŋa pugu ni ŋgū pi moņ shhe ŋkwá ne pò pi pɛ ŋgwa ŋa pugu ya'ó chrà Minnwi nji'ɛ ŋkwe ni pwanju'ó ²¹ ndo pa'a ndo mfā'ó ŋieņ yugu yi titini, ŋgu'ó ntithi pi nò muon kuo ndii, mōon nu pugu pa ŋgə'i gha ntho nthɛ chrà ghɔ ŋa pugu ya'ó ne, pugu pā'a ŋkūnu yugu ni chrà ghɔ. ²² Pɛ mbhě ŋa pugu ni ŋgū moņ shisha'a ne, pɛ ŋgwa ŋa pugu ya'ó chrà Minnwi, ŋga ŋgəi, pa ghaghana ŋkuon mbhi yei, pugu pa mifiī ŋa pa fā'ó ghà ntho nò ne figi chrà ghɔ pa'a a lo ma njuņ ntieņ. ²³ Pɛ mbhě ŋa pi ni mbhi moņ shhe shi'i ne pɛ ŋgwa ŋa pugu ya'ó chrà Minnwi ndo nji njiņ yi, nja njuņ ntieņ, pichəi yuņ ti nchəiņ ta'a ŋkii yi, pichəi pò ntigao wuņ, pichəi pò trei wuņ."

Lu'ó chrà nthɛ trǔ shina maon phi

²⁴ Jisho pini nchhu yichəi lu'ó chrà ni pugu: "A nthɛ pi mā'an fi'i Sha'afuon Po ni ŋoņ ŋa a ni mā'an mbhě maon shi'i moņ nyieņ yu ²⁵ ndo nò ha'an ŋgwa pi ni ndhe nu ne, mbina vi tho mā'an mbhě trǔ shina pa shie ge pigho ŋgəi ni vhi. ²⁶ Maon pigho gha ŋkhē ti njuņ nu, pa trǔ pigho khē ŋkaa pugu.

²⁷ "Pa puon fà'a ŋoņ ghɔ tho nchhu ghɔ ŋa, 'Masha, ɔ ni mā'an pi ŋkieņ mbhě moņ nyieņ, ti a kie pi neiņ pa trǔ pò moņ ghɔ?'

²⁸ "A khwē ni pugu ŋa, 'Nnu yei chwie Mimbina.'

“Puonj fà’a pigho pie vi ña, ‘O tã’a nu ki’ε ña pigi ghēi shū’o pa trũ pigho?’

²⁹ “Ndo a khwē ni pugu ña, ‘Ñga! A nthe pēi gha ntho nshū’o pa trũ, nshū’o pa shie ge ñkaa pugu. ³⁰ Pēi mienj ñguonj yi ghao ku’o ka’a ti ndii kwōo nu’uj ntho, monj ndii kwōo, ñshi nshwei ni ghanj kwōo ña, pēi fũonj nshū’o pa trũ, ñkrao monj pa ká’a ntūonj, ndo nshū’o shie ge ki’ε nū’oj shaonj mu.’”

*Lu’o chrà ñkuonj muuj mi mbhě yaonj ge
(Maaku 4:30-32; Luka 13:18-19)*

³¹ Jisho pini nu’uj nchhu yichēi lu’o chrà ni pugu, “Sha’afuonj Po pō pi nō mbhě yaonj mbo ñkienj yi ge, ña ñonj lōgo ñgēi mā’anj monj nyienj yu. ³² A lo mbo ñgigēi nchaa ñguonj pa pichēi mbhě maonj, ndo a gha ñku’o, mbo ñkienj mme yi nchaa ñguonj yaonj monj nyienj, ñgū thi, nne pa mishi tho ñkrao pa nda pugu ñkuonj pa mbho mi.”

*Lu’o chrà nthe yaonj chwīe prupina ku’o
(Luka 13:20-21)*

³³ A pini nu’uj nchhu yichēi lu’o chrà ni pugu ña, “Sha’afuonj Po pō pi nō yaonj chwīe prupina ku’o, ha’anj mingwe lōgo ni’inj monj ta’a bruma’a prupina, a chwīe ñguonj prupina gho ku’o ghao.”

*Yaonj ña Minnwi nōonj ne pugu pa lu’o chrà
(Maaku 4:33-34)*

³⁴ Jisho ni nchhu ñguonj nnu pei ni pa yú ñgwa pigho monj lu’o chrà, a shini ndo nchhu kanj ta’a nnu ni pugu ki lo mbo pi monj lu’o chrà. ³⁵ Yei

ni mbo nɔ chwīe nu nnu ɲa ɲjəi'ɪ Minnwi ni
nchhu nɛ lɔgɔ li'ɪ ɲa,

“Nshi ɲa’añ nchò a nchrā mon pa lu’o chrà.

Nshi nchhu pa nnu ɲa pi shi ki lo nji llo mon
ndii ɲa pi ni nchwīe mbhi nɛ.”

*Jisho fī'ɪ ɲij lu’o chrà nthɛ trǔ shina pa maon
phi*

³⁶ Jisho ni ɲga mien yú ɲgwa pigho nii nda,
pa ghaɲ younjin pi tho ɲjəi vi, nchhu nu gho ɲa,
“Fī'ɪ ɲij lu’o chrà nthɛ trǔ mon nyien ni pigi.”

³⁷ A khwē ni pugu ɲa, “**Ñon gho ɲa a mā’añ
ɲkien mbhě maon nɛ Muon Ñonmishua.** ³⁸ Mon
nyien gho pɔ ɲkuon mbhi, mbhě maon shi'ɪ pɔ
ɲgwa pɛ ɲa pugu puon Sha’afuon Po nɛ, pa trǔ
pɔ pa puon ɲon mbimbhi, ³⁹ mimbina ɲa a phi
trǔ gho nɛ pɔ devi, maon kwōo pɔ ndii ɲa mbhi
shi ndugwi nɛ, ghaɲ kwōo maon pɔ pa ghaɲ
ntaon Minnwi.

⁴⁰ “Wu’o nɔ ha’añ pi ghà ɲkiri trǔ ntūon ni
mónon nɛ, a wu’o nɔ ha’añ a shi mbo ndii ɲa
mbhi lūgwi nɛ. ⁴¹ Muon Ñonmishua shi ntaon
ghaɲ ntaon pi pugu kiri ɲguon ɲgwa pɛ ɲa pugu
ghà nchwīe ɲgwa chwīe phi ndo mbə'ɪ kina nɛ
mfu’u mon Sha’afuon yi, ⁴² mā’añ vugu mon
nda mónon ɲgu’o lien. Mon li'ɪ gho, kēi pugu
pa kru shua shi mbo fo. ⁴³ Nnɛ ɲgwa ndindi the
nɔ minaon mon Sha’afuon Tăa vugu. Sheshenon
ɲa a fā'o ténə nɛ, â ya’o.

Lu’o chrà nthɛ fà'o ɲa pi lēin

⁴⁴ “Sha’afuon Po pɔ nɔ fà'o ɲa pi lēin mon
nyien ɲa yichəi ɲon ghēi ɲjəi mbūon. Nnɛ mon

pwanju'ɔ yi, a ghēi mfini nguon yaon ɲa a fā'ɔ ne ɲgēi njuon nyien ghɔ.

Lu'ɔ chrà nthɛ ɲgù'ɔ tininчуon

⁴⁵ “Nkamuwon, Sha'afuwon Po pɔ nɔ ɲgan pi'ɛ tan ɲa a ni nthɔ ntā'a ɲkien ɲgù'ɔ* tininчуon,
⁴⁶ ɲga ɲjēi ta'a ɲkien ɲgù'ɔ tininчуon ɲa pi mēin ni pəə ne, a ghēi mfini nguon yaon ɲa a fā'ɔ ne njuon nɔ ghɔ.

Lu'ɔ chrà nthɛ ndán ɲa pi mā'an

⁴⁷ “Nɔ pigi nu, yei ɲkwan ha'an Sha'afuwon Po pɔ ne. A pɔ nɔ ndán ɲa pi mā'an mon ɲkhĩ ɲgwēin ɲguon ɲkwan shhu ghao. ⁴⁸ Ndi ɲa ndán ghɔ linaon ne, ɲgwa shūu ɲku'ɔ nɔ ghɔ mbhi nchɔchɔ ntere pa ɲkien shhu ni'in mon pa mikuo mī'an pi piphi. ⁴⁹ A ɲkwan ha'an a shi mbɔ mon ndugwi mbhi yei ne. Pa ghan ntaon Minnwi shi nthɔ ntere ɲgwa piphi, mfu'u mon ɲgwa ndindi, ⁵⁰ mā'an vugu mon nda mɔjon ɲgu'ɔ lien. Mon li'i ghɔ, kēi shi mbɔ fɔ pugu pa kru shua.

Ndunu fà'o pugu pa yi fhi

⁵¹ “Thɔ yēi shie ni nguon nnu pei?”

Pugu chhu ghɔ ɲa, “Oon.”

⁵² A chhu ni pugu ɲa, “Nthɛ yie ghɔ, sheshe ɲgan ye'i gí Mushi ɲa a ɲgan younjin mon Sha'afuwon Po ne pɔ nɔ ɲgan nda ɲa a fu'u pa maon fhi pugu pa ndunu maon llo mon li'i nū'on pugu.”

---

* **13:45** 13:45 Yei pa puon mi ɲgu'ɔ ɲa a ni ndhɔ nu mon pa ɲkin ɲkhĩ, mbɔ yi fhu ɲa pi ni nthɔ nchwē pa shīga tininчуon nɔ ghɔ.

Pi lāa Jisho Nashare
(*Maaku 6:1-6; Luka 4:16-30*)

⁵³ Jisho ni nga mī'ey pa lu'ɔ chrà pei, ndollo fɔ ngɔi ⁵⁴ nga nchəin mon ji la'ataon, ntho nje'i vugu mon nda luon Minnwi yugu. Pa ngwa ɲa pugu ni nja'o nɔ ha'an a ye'i nu ne ghrāo nchhu ɲa, "Non vei yəi fi'i shietho yei pugu pa ghrí pi hin nɔ fā'a nu titini fā'a pei nɔ gho?" ⁵⁵ Yei lo mbo muun kaminda? Ligi múun vi lo mbo Meri? Jein, Joshe, Shemu pugu Judashi shi lo mbo pa lin pi? ⁵⁶ Pia pa lin pi pi pinje shi lo mbo hein ka'a? Ti a yəi shietho pugu ghrí pi hin nɔ chwīe nu nkwan nnu pei nɔ gho?" ⁵⁷ Nne pugu lāa vi.

Ndo Jisho chhu ni pugu ɲa, "**Pi shi'a nchī'ə njəli'i Minnwi nkien la'a pugu shina ngwa pi.**"

⁵⁸ A shini ndo nchwīe ntou pa nnu ghraoghrao fɔ ntho ɲa pugu ni mbo ghan ki pin.

14

Pi jwi Jouŋ Ngan Fe Nkhǐ
(*Maaku 6:14-29; Luka 9:7-9*)

¹ Hero, mbo ngan sha'a Galili, ni nga nja'o fi'i ndigha'o Jisho, ² nchhu ni puon fā'a pi ɲa, "Yei Jouŋ Ngan Fe Nkhǐ. Pi ku'ɔ vi lo mon gu, a chwīe yie a fā'o ghrí nɔ chwīe nu pa nnu ghraoghrao pei."

³ Nthe ɲa Hero ni nkwo wēin Jouŋ nkrao vi mā'an mon chəin ntho nnu Herodia mbo ngwe Fili ndin vi. ⁴ Nthe ɲa nɔ yichəi fi'i ndii Jouŋ Ngan Fe Nkhǐ ni ntho nchhu nu ni Hero ɲa, "A lo nji'i nkā'o ve ɲa o lan Herodia!" ⁵ Nji'i ntho nɔ ha'an Hero ni ntā'a nu njwi vi ndii gho ne, a ni

mbogɔ pa ɲgwa Juu nthɛ ɲa pugu ni ndɔgɔ Joun nɔ ɲjɛli'i Minnwi.

⁶ Pi ni ɲga nthɔ ɲji llɛ phi Herɔ, muuɲ Herodia yi mingwe pini pini shhi ɲgwa, túa Herɔ pwa.

⁷ Nnɛ, a kā'a vi ndɔ nshwrɛi ɲa a shi ɲkinɛiɲ vi ni sheshe yaon ɲa a shi mbie vi nɔ ghɔ nɛ.

⁸ Mũuɲ vi chwɛ a pie ɲa, “Fɛ thɔ Joun ɲgan Fɛ ɲkhĩ vɛi hein ɲkuon pashinja yei.” ⁹ Fũon ni mbɔ ni tu'uthɔ, ndɔ nthɛ kina ɲa a ni ɲkwo shwrɛi shhi ghan gɛ pi nɛ, a fɛ gí ɲa pi thɔ ni thɔ Joun mfe ghɔ.

¹⁰ A taon ɲgwa pi ya'a thɔ Joun mon chɛin, ¹¹ nthɔ ni thɔ yi ghɔ ɲkuon pashinja, mfe ni muuɲ mingwe ghɔ, a ghɛi ɲjɛi mũuɲ vi nɔ ghɔ.

¹² Pa ghan younjin Joun thɔ ndɔgɔ khu Joun ɲgɛi ntwei, ndɔ ɲgɛi nshwei Jishɔ nɔ ghɔ.

Jishɔ kugwi tien ɲkan pimbia

maa ndɔgɔ pinɲɛ pugu pa puon

(Maaku 6:30-44; Luka 9:10-17; Joun 6:1-14)

¹³ Jishɔ ni ɲga ɲja'o yei nnu, ndɔllɔ fɔ mon kikuon ɲgɛi li'i ɲa ɲgwa lɔ mbɔ nɛ. Ndɔ pa ɲgwa ni ɲja'o, ɲjɔu ɲjin yi ni kwo llɔ mon pa la'a.

¹⁴ A ni ɲga ntaon ɲkaon mbhi, ɲjɛi ɲkien mme yú ɲgwa, mfā'o kwoshini mbin pugu, ɲjigi ghĩnɔ yugu.

¹⁵ A ni ɲga mbɔ ni fanaon, ghan younjin pi thɔ ɲjɛi vi nchhu ghɔ ɲa, “Yei pɔ pi li'i ɲa ɲgwa lɔ mbɔ, ndii lɔ ɲkwo ya ɲgɛi, chhu yú ɲgwa pei ghɛi mon pa la'a, ɲjuon maon ji pugu fɔ ɲji.”

¹⁶ Ndɔ Jishɔ khwɛ ɲa, **“Pugu lɔ ɲji'i mfā'o nɔ ghɛi nu, pɛi fɛ yaon ni pugu pugu ji.”**

¹⁷ Pugu chhu ghɔ ɲa, “Pigi wu'ɔ mfā'o pi tien kɛin brei hein ni paa shhu.”

18 Jisho chhu ni pugu na, **“Pəi tho no heinj.”**
 19 Nenne a fe gí ni yú ngwa pigho na pugu chocho
 ηkuonj trũ. A lōgo tienj kəinj brei ni paa shhu
 pigho, nga mbi’i ligi yi ndii po, mfe tōo nu ni
 Minnwi. Mbə’i brei pigho ki’ε mfe ni pa ghanj
 younjinj pi. Pa ghanj younjinj pi fe ni yú ngwa
 pigho. 20 Nguonj yugu kru ti njru. Pugu ni
 ndiga pa pə’i pə’i pigəi pi, a linaonj paanchro
 mikuo. 21 Nguonj ngwa pe na pugu ni ηkru ne
 ni mbo tienj ηkanj pimbria maa ndōgo pinje pugu
 pa puonj.

Jisho nyienj ηkuonj ηkhĩ
(Maaku 6:45-52; Jourj 6:15-21)

22 Wu’o ndii gho Jisho chwie ghanj younjinj pi
 nii monj kikuonj ηgəi shhi no sha’a nu ntaonj njienj
 hinj no ha’anj a ni nchhu nu ni kiri gho na pugu
 ghəi ne. 23 A ni nga ηkwo chhu ni kiri gho ti
 pugu ghəi, a ku’o ηkuonj mbra li’i luonj Minnwi
 tə’i vi. Fanaonj ni nga ntho, Jisho wu’o mbo fo
 tə’i vi.

24 Ndo ndii yei, kikuonj gho ni ηkwo ya ηgəi
 ndaonj shiga monj ηkhĩ, fifrəi tho ndi’i vi nthe na
 a ni ntaonj pi ηgei ye na pugu ni ηgəi nu ne. 25 A
 ni nga mbo ni nda’a mbhi lanj, monj shina trei
 minaonj pugu ntigao minaonj, a nyienj nu ηkuonj
 ηkhĩ ntho nu yəi pugu. 26 Ndo pa ghanj younjinj
 pi ni nga njəi vi a nyienj nu ηkuonj ηkhĩ ntho nu
 ne, pogo gu wəinj vugu pugu chhu na, “A po pi
 ηkhushε!” mba’o ηgou monj pogo gu.

27 Ndo wu’o chomilaonj gho Jisho chrā ni pugu,
 nchhu nu na, **“Pəi fā’o wəinj njù’o, a mmu, ki’i
 pəi pogo gu.”**

28 Pita chhu ghɔ ɲa, “Taathɔ, ä mbɔ gò, ɔ fe gí vɛi ɲa nthɔ ɲkuonɲ ɲkhĩ mbara ghɔ.”

29 A chhu ghɔ ɲa, “**Thɔ.**”

Nnɛ, Pita taonɲ monɲ kikuonɲ nyienɲ ɲkuonɲ ɲkhĩ ɲgɛi li’i para Jishɔ. 30 Ndo a ni ɲga ɲjɛi fifrɛi, pɔgɔ gu wɛinɲ vi, a jɛ yie nu, ɲkɛi ɲa, “Taathɔ, kwe a!”

31 Jishɔ fe mbhɔ yi chomilaonɲ ghɔ ɲgwɛinɲ vi, nchhu nu ghɔ ɲa, “**Yo, ɲganɲ pin kike’i vei! A ni nchwɛ khɔ ɔ fã’o khuthɔ?**”

32 Pugu yu gha nii monɲ kikuonɲ, fifrɛi ghɔ tithi.

33 ɲgwa pɛ ɲa pugu ni mbɔ monɲ kikuonɲ nɛ gha’o vi, nchhu nu ɲa, “Shishini, ɔ Muunɲ Minnwi!”

Jishɔ yĩgi ghĩnɔ ghanɲ ghĩnɔ

*li’i ɲa pi mɛinɲ ni Genesharɛ nɛ
(Maaku 6:53-56)*

34 Pugu ni ɲga nsha’a, ntaonɲ mbhi li’i ɲa pi mɛinɲ ni Genesharɛ nɛ, 35 pa ɲgwa li’i pighɔ gha nji ɲa a Jishɔ, ntaonɲ ɲgwa monɲ ɲguonɲ krao ɲgei ghɔ, pugu thɔ ni pa ghanɲ ghĩnɔ ɲjɛi vi nɔ ghɔ.

36 Pugu liḡɛi vi ɲa a mienɲ ghanɲ ghĩnɔ wu’o ɲkãonɲ pi po ndhwí yi. ɲguonɲ ɲgwa ɲa pugu ni ɲkãonɲ ndhwí yi nɛ, nonɲ yugu tɔgɔ.

15

*Nù’ɔɲ ɲgwamishua pugu pa gí Minnwi
(Maaku 7:1-13)*

1 Nnɛ, a gha ndara pa ɲgwa Farashi pugu pa ghanɲ yɛ’i gí Mushi thɔ llo Jerushalɛinɲ ɲjɛi Jishɔ nchhu ɲa, 2 “A chwɛ khɔ pa ghanɲ younjinɲ pɔ

pə'i nù'ɔŋ pa tǎa? Pugu shi'a nji'i nshīgao mbho yugu maa nji maonj.”

³ A khwē ni pugu ŋa, “Ti a chwīe kɔ pəi pə'i kàna Minnwi nthe nù'ɔŋ yəi? ⁴ Nthe ŋa Minnwi fə gí ŋa, ‘Gha'o tǎa gɔ pugu mǔunj gɔ,’ ndo ‘Sheshenonj ŋa a chrā nnu pīphi nthe tǎa vi, ki mǔunj vi nɛ yi'i ŋa pi shi njwi vi.’ ⁵ Ndo pəi chhu yəi ŋa, ‘Nɔŋ nchhu ni tǎa vi ki mǔunj vi ŋa, “Yaonj ŋa ŋka ni mfe vɛ nɛ, mfe ni Minnwi,” ⁶ ŋonj gɔ lɔ mfā'o nɔ gha'o nu tǎa vi.’ Nnɛ nthe nù'ɔŋ yəi, pəi chwīe chrā Minnwi pɔ gha. ⁷ Pa ŋgwa mifii pei! Njəilī'i mbɔ Ishaya ni nchhu shini ndii ŋa a ni nchrā nthe vəi ŋa,

⁸ ‘Ŋgwa pei ghà ŋga'o a pi ni nchò yugu,
ndo pa'a njù'ɔ yugu lɔ mbara yəi mu,

⁹ Ghèrɛ lɔ mbɔ ni pugu monj gha'o nu ma,
nthe ŋa pugu yɛ'i nù'ɔŋ ŋgwamishua nɔ
ha'anj a pɔ pi gí a!”

*Yaonj ŋa a ghà mfuo ŋonj nɛ
(Maaku 7:14-23)*

¹⁰ Jishɔ mēinj ŋgwa pighɔ pugu tho njəi vi, a chhu ni pugu ŋa, “Pəi ywɛrɛ ndo nja'o. ¹¹ A lɔ nji'i mbɔ yaonj ŋa a ghà nii nchò ŋonj nɛ ŋa a ghà mfuo vi, a pɔ pi yaonj ŋa a taonj nchò yu nɛ. A yie gɔ mbɔ yaonj ŋa a ghà mfuo ŋonj nɛ.”

¹² Nnɛ pa ghanj younjinj pi tho njəi vi nchhu gɔ ŋa, “Ɔ ji ŋa pa ŋgwa Farashi fā'o pigitua ndii ŋa pugu ya'o ɔ chhu nnu yei nɛ?”

¹³ A khwē ni pugu ŋa, “Sheshe thi ŋa a lɔ mbhi Tǎa a pɔ nɛ, pi shi nshū'ɔ. ¹⁴ Ki'i pəi wie nɔŋ yəi nthe vugu. Pugu pa nchriligi nthɔ nōonj ndaonj

ni pa nchriligi. Ndo ti nchriligi nōon ndaon ni nchriligi, nguon vugu gū mon tien.”

¹⁵ Ndo Pita chhu ghō ŋa, “Shwei njin lu’o chrà ghō ni pigi.”

¹⁶ A chhu ni pugu ŋa, “Pəi wu’o mbou pi lina ŋkaa pəi? ¹⁷ Pəi lo naa njei ŋa sheshe yaon ŋa a nii nchō ne tiri nii mon pun, ntiri ntaon nii mon krao? ¹⁸ Ndo ti yaon ŋa a taon mon nchō ne, llo pi mon njū’o, nchwē o po yi fuo. ¹⁹ Nthe ŋa pa kwà’a pipi, jwi nu ŋon, nnu shúon mbhō ghan lán, nguon ŋkwan nnu kwoshuon ghao, ŋgina, kwe nu ntie ni mbe pugu pa chrà nu phi nō ligi ŋon, llo pi mon njū’o ŋon. ²⁰ A pa pie ghō mbo pa maon pə ŋa a ghà mfuo ŋon ne. Ndo ji nu yaon ki lo nshīgao mbhō shi’a nji’i mfuo ŋon.”

Fì’i piŋ yichəi miŋgwe
(Maaku 7:24-30)

²¹ Jishō lollo fō nshūu mbini njinjin ŋgəi mon krao ŋgei Taire pugu Shidon. ²² Ŋga njei nu ne, miŋgwe Kanaŋ chəi llo krao ŋgei ghō taon mba’o ŋgòu nchhu ŋa, “Fā’o kwoshini mbin mu, yo Taathō, Muun Devi, muun a yi miŋgwe tho mfā’o ŋgə’i llo mbhō pa miŋwein.”

²³ Ndo pa’a Jishō lo nji’i ŋkhwē ta’a chrà ghō. Ndo pa ghan younjin pi tho njei vi ndīgəi vi ŋa, “Yōu vi a ghəi nthe ŋa a nyien mba’o ŋgòu ntho nu njin pia!”

²⁴ Jishō khwē ŋa, “Pi ni ntaon a pi wu’o ni pa puon Ishrae ŋa pugu po nō pa minji ŋa pugu phe ne.”

²⁵ Ndo miŋgwe ghō tho ŋkwi kwere yi shhi yu, nchhu nu ŋa, “Taathō, ghēre a.”

²⁶ A khwē ŋa, “A lo nji’i ŋkā’o no lōgɔ nu maon ji puonj mā’anj ni pa minjgu.”

²⁷ Minjgwe gho chhu ŋa, “Oonj, ma Taathɔ, ndo nji’i nthe pi pa minjgu ghà nji pa ŋku’u maon ŋa a gū llo ŋkuonj taprei taathɔ vugu ne.”

²⁸ Jishɔ khwē gho ki’ɛ ŋa, “Yo, minjgwe vei! ɔ fā’o mme pinj! Nnu ŋa ɔ tā’a nu ne pi shi nchwīe mfe ve.” Chomilaonj gho nonj muonj vi gho ki’i ndo ntogotogɔ.

Jishɔ yīgi ghīnɔ ntou ŋgwa

²⁹ Jishɔ lollo fo ŋgāi nyienj nu ŋkinj ŋkhī Galili. Ŋku’o ŋkuonj mbra nchɔchho fo. ³⁰ Ŋkienj ntou yú ŋgwa tho njəi vi ni pa ŋkwini kwo, pa nchriligi, pa sheshe ŋkwanj ŋkwini, pa fhincho, pugu pa ntou pichəi ghanj ghīnɔ, nū’ɔnj vugu shhi Jishɔ a yīgi ghīnɔ yugu. ³¹ Pa yú ŋgwa pighɔ ni ŋgrāo ndii ŋa pugu ni njəi fhincho chrā nu, pa sheshe ŋkwanj ŋkwini pɔ nu shi’i, pa ŋkwini kwò nyienj nu, pa nchriligi yəi li’i. Pugu gha’o Minnwi ŋgwa Ishrae.

Jishɔ kugwi khwe ŋkanj pimbja

maa ndōgɔ pinje pugu pa puonj

(Maaku 8:1-10)

³² Jishɔ mēinj pa ghanj younjinj pi yəi yu nchhu ni pugu ŋa, “Mfā’o kwoshini mbinj yú yei nthe ŋa pugu kwo pɔ pigi pugu ndwe ni trei llé ndo pa’a ndo mfā’o yaonj nji. Ndo nji’i ntā’a nu mienj pugu ghāi ni njī, kanj minthe shɔnɔ ŋgū ndaonj.”

³³ Pa ghanj younjinj pi chhu gho ŋa, “Pia shi njəi ntou brei pi hinj monj li’i yó yei ti fi’i mme yú ŋgwa pei kru njru?”

³⁴ Jisho chhu ni pugu ña, “Pəi fā’o pi ndigi brei yi kho?”

Pugu chhu ña, “Yi khwachəi, ni shigəi puon mi shhu.”

³⁵ Jisho chhu ni yú ñgwa pigho ña pugu chocho shhe. ³⁶ A lōgo khwachəi ndigi brei gho pugu pa shhu gho, ñga ñkwo tōo Minnwi, mbə’i mfe ni ghan younjij pi, pa ghan younjij pi fe ni yú ñgwa pigho.

³⁷ Nguon vugu ghao kru ti njru. Pa ghan younjij pi līga pa pə’ipə’i pigəi pi, a linaon mon khwachəi memme mikuo. ³⁸ Nguon pimbia pe ña pugu ni ñji maon pigho ne ni mbo khwe ñkan yugu, ñkaon maa ndōgo piñge pugu pa puon.

³⁹ A gha ñkwo chhu pa yú ñgwa pigho ghəi, a nii mon kikuon ñgəi mon krao ñgei Magadan.

16

Pa ñgwa Farashi pugu pa ñgwa Shadushi tā’a pa nnu ghraoghrao

(Maaku 8:11-13; Luka 12:54-56)

¹ Pa ñgwa Farashi pugu pa ñgwa Shadushi tho ñjəi Jisho, ntā’a nu mōon vi, nchhu gho ña a nōon li ni pugu llo po.

² A khwē ni pugu ña, “A ghà ñga mbo ni fanaon, pəi chhu ña mbhi shi mbwa nthə ña pəi lii ghaa mbhi ñjəi ña a pie. ³ A ghà mbo ni tutu’u, pəi chhu ña, ‘mbi shi ndho nthə ña mbhi pie nshishini.’ Pəi ya ñji lii nu ghaa mbhi nshwei njij yi ndo pa’a ndo ñji njij pa li ña a tho nōon nu mon mbhi ne. ⁴ Ngwreionon piphi pugu pa ñgwreionon ña a lo ñkina pugu Minnwi ghà ntā’a

pi li, ndo mba'a pi yi'i nōon kaŋ ta'a li gho ŋkien li Jona." Nne a mienj vugu ŋgōi ni vhi.

Pəi chho ndina ntigi pa ŋgwa Farashi

pugu pa ŋgwa Shadushi
(Maaku 8:14-21)

⁵ Pa ghanj younjinj Jisho ni ŋga nshā'a ntaon njien hin, ndī'ε nō lōgō nu brei. ⁶ Jisho chhu ni pugu ŋa, "Pəi lina yishi* pa ŋgwa Farashi pugu pa ŋgwa Shadushi."

⁷ Pugu jē ntho nchrā nu ni nonj pugu, nchhu nu ŋa, "Pia lo ntho ni brei, a chwīe yie a chhu nne."

⁸ Ndo Jisho ni ŋga nji nnu pei, nchhu ŋa, "Yo, ghanj fā'o pinj kike'i pei, A chwīe kho pəi chrā nu ni nonj pəi ŋkuonj nnu pou brei? ⁹ Tho yəi lo naa nshie ya'a? Pəi lo ŋkwinj tienj ndigi brei ye ni tienj ŋkanj pimbia, ni fi'i mikuo ye ŋa pigəi yi ni ndinaon ne? ¹⁰ Ki ŋkwinj khwachəi ndigi brei ni khwe ŋkanj pimbia, ni fi'i pa memme mikuo ndinaon ŋa pəi ni ndiga ne? ¹¹ A pō pi neiŋ ŋa pəi lo nji ŋa ndo nji'i nchrā nthe pi brei? Pəi chho ndina yishi pa ŋgwa Farashi pugu pa ŋgwa Shadushi."

¹² Nenne tho yugu shie ki'ε ŋa a shini ndo nchhu pi ŋa pugu chho ndina yishi brei, a ni nchhu pi ŋa pugu lina yaon ŋa pa ŋgwa Farashi pugu pa ŋgwa Shadushi ghà ntigi ne.

---

* **16:6** 16:6 Yishi yaon ŋa pi ghà ntrao prupina brei ni'inj monj gho a chwīe a ku'ō ne. Jisho ni ntho mā'anj pi fi'i ntigi pa ŋgwa Farashi pugu pa ŋgwa Shadushi ni yishi ndo pa'a pa ghanj younjinj pi lo nji.

Pita chhu ɲa Jishɔ Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaoɲ nɔ Nkwe ne

(Maaku 8:27-30; Luka 9:18-21)

¹³ Jishɔ ni ɲa nthɔ mon krao ɲgei Kaisharia Filipai, mbie ghan younjɲɲ pi ɲa, “**Ngwa ghà nchhu ɲa Muuɲ Nɔɲmishua pɔ pi gɔ?**”

¹⁴ Pugu chhu ɲa, “Pichəi chhu ɲa Jouɲ Ngan Fɛ Nkhǎ, pichəi chhu ɲa Elaija, pichəi ɲa Jerimaya ki ta'a ɲjəilǎ'i Minnwi.”

¹⁵ A chhu ni pugu ɲa, “**Ti pəi chhu ɲa mi pɔ pi gɔ?**”

¹⁶ Shemu Pita khwē ɲa, “**ɔ Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaoɲ nɔ Nkwe ne, mbɔ Muuɲ Minnwi maon.**”

¹⁷ Jishɔ khwē ghɔ ɲa, “**Mbɔɔ pɔ ve, ma Shemu muuɲ Jona. A lɔ ɲji'i nɔon ɲonmishua nɔon yine nnu ve, a nɔon Tăa a ɲa a chhɔ po ne.**

¹⁸ **Ndɔ nshwei ghɔ, ɔ Pita (ɲjɲ yi pɔ ɲa ɲgù'ɔ), ndɔ ɲkuon ɲgù'ɔ yei nshi ɲkrao chɔshi a, ndɔ ti mba'a ɲji gu le ɲga'a vi.** ¹⁹ **Nshi mfe chu'ɔ nda Sha'afuon Po ve, sheshe yaon ɲa ɔ krao ɲkuon shhe hein ne shi mbɔ yi krao po, sheshe yaon ɲa ɔ fəi ɲkuon shhe ne shi mbɔ yi fəi po.†**

²⁰ Nne, Jishɔ fe gǎ ni pa ghan younjɲɲ pi ɲa ki'i pugu shwei sheshon ɲa a Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaoɲ nɔ Nkwe ne.

Jishɔ chrā ɲkuon ɲkwan ha'an a shi ɲjəi ɲgə'i ɲkhu ne

(Maaku 8:31-9:1; Luka 9:22-27)

---

† **16:19** 16:19 Minthe pi pini ɲkara yei ɲa Yaon ɲa ɔ krao ɲkuon shhe ne shi ɲkwo fūon mbɔ yi krao po; yaon ɲa ɔ fəi ɲkuon shhe ne shi ɲkwo fūon mbɔ yi fəi po.

21 Jē ndii ghɔ Jishɔ jē nōon nu ni ghan younjin pi na a yi'i na a ghēi Jerushalein, njəi ngə'i nthe ntou pa nnu lɔ mbhɔ pa thishi pugu pa thishi ghan fe'ingien ni pa ghan ye'i ngwa ni gi Mushi, pi jwi vi, a gha mbɔ trei llé, a ku'ɔ.

22 Pita lɔgo vi pugu yu ghēi li'i tə'i vugu njē pīga nu vi, nchhu nu na, "Mba'a a yi'i mbɔ nne ve, ma Taathɔ. Mba'a nnu yei ma ndɔgo li'i mbin ghɔ."

23 Ndɔ a kara nchhu ni Pita na, "Lollo yəi mu, ma Shata. ɔ pɔ pi ki'ingini vəi nthe na ɔ lo nji'i nū'ɔn njù'ɔ yɔ pi nkuan pa nnu Minnwi, ɔ ka nū'ɔn pi nkuan nnu ngwamishua."

Tien wá'a yɔ njōu njin Jishɔ

24 Nne Jishɔ chhu ni ghan younjin pi na, "Sheshenon ntā'a nu njōu njin a, a mien phi nnu ha'an a khwā ne, ntien wá'a yi njōu njin a. 25 Nthe na sheshenon na a tā'a nu ndūgu ni chombhi yi ne shi shien chombhi yi ghɔ, ndɔ sheshenon na a mī'an chombhi yi nthe a ne, shi ndūgu ni chombhi yi ghɔ. 26 Nthe na nonmishua nthe a shei pi khɔ nɔ ha'an ä mfā'o nguan mbhi ghao nɔ ji ndɔ nshien chombhi yi, ki nonmishua nthe a kwri chombhi yi nkwe pi khɔ? 27 Nthe na Muun Nonmishua shi nthɔ pugu pa ghan ntaon pi mon ndigha'o Tāa vi, nkinien sheshenon wu'ɔ nkwan nɔ ha'an non ghɔ fā'a ne. 28 Shishini, nshwei vəi, pichəi ngwa thi hein na mba'a pugu yi'i nkhu nkaon maa njəi Muun Nonmishua a thɔ nɔ fūon."

17

*Jisho nōon non yi mon ndigha'o yi
(Maaku 9:2-13; Luka 9:28-36)*

¹ Ntigao llé ni nga ntogo, Jisho lōgo Pita, ni Jein, ni Jouñ ndiñ vi, pugu pugu ku'ó ñkuonj ntaan mbra mbo fo wu'ó pugu. ² Nɔ ha'an pugu ni ndii Jisho ne, a kwri ligi pugu, mini mi the nɔ minaon, ndhwí yi fugu ti nchia nɔ lí'ε. ³ Nga njæi nu ne, Mushi pugu Elaija nōon non yugu, pugu pa Jisho chrā nu.

⁴ Pita chhu ni Jisho ña, "Taathɔ, a pwa nɔ ha'an pia pɔ hein ne. Ɔ ñkhwā, ñkrao trei ntāa hein, ta'a yi ve, ta'a yi ni Mushi, ta'a yi ni Elaija."

⁵ A ni ngu'ó nchrā nu nga njæi nu ne, lúluñ chiachia kuru vugu, ñggì chhu mon lúluñ gho ña, "Yei ñkien Muun a ña ñkhwā, mǎfā'o pwatua nthε vi. Pæi ya'ó mbho yu." ⁶ Pa ghan younjin Jisho ni nga nja'ó nnu yei, mfūñ ni tho yugu shhe, pogo gu wēin vugu.

⁷ Ndo Jisho tho ñkāonj vugu, nchhu nu ña, "**Pæi lollo, ki'i pæi fā'ó pogo gu.**" ⁸ Pugu gha mbi'i tho yugu, pa'a ndo njæi kan ta'a non ñkien Jisho.

⁹ Nɔ ha'an pugu ni ntho nshwi'i mbra ne, Jisho fe gí ni pugu ña, "**Ki'i pæi shwei non ni nnu ña pæi yæi ne ti Muun Nonmishua shi nu'un ñku'ó mon gu.**"

¹⁰ Pa ghan younjin pi pie vi ña, "Ti a ni nchwē kho pa ghan ye'i gí Mushi chhu ña Elaija shi fūon ntho?"

¹¹ A khwē ni pugu ña, "**Elaija tho nu, ndo shi mbiri ñguon yaon ghao a kā'ó nɔ ha'an a ni fūon mbo ne.**" ¹² Ndo nshwei væi ña Elaija kwo

tho, ndo pa'a pugu lo nji vi, pugu fa'a mbin yu nkwan no ha'an pugu khwa ne. A ha'an Muon Nonmishua nkaa yu shi njei nge'i mbho pugu ne." ¹³ Tho ghan younjin pi shie ki'e na a tho nchhu pi Joung Ngan Fe Nkh.

Jisho yigi ghino yichai mikai na a ni mfa'o minwei

(Maaku 9:14-29; Luka 9:37-43)

¹⁴ Pugu ni nga ntho njei yu ngwa pigo, chai non tho njei vi nkwi kwere yi shhe shhi yu, ¹⁵ nchhu na, "Taatho, fa'o kwoshini mbin muon a, a gha ngu tho, ntho njei nge'i nkien ntou yi. A gha ngu mon monon pugu pa mon nkhi ngenge. ¹⁶ Mi ni ndogo vi ntho njei ghan younjin po no gho, ndo pugu yigi ghino yi kiki."

¹⁷ Jisho khwe ni pugu na, "Ngwreingwa ki fa'o pin ndo mbo ngwa taitai mon kwa'a nu mai, mi shi mbo pia pi fi'i yi nei? Mi shi mfa'o wein nju'o nthe vai pi fi'i yi nei? P'ai tho nu muon gho hein." ¹⁸ Jisho piga minwei, gho a taon mbin muon gho, ghino muon gho mme wu'o ndi gho.

¹⁹ Pa ghan younjin Jisho tho njinjin mbara vi mbie vi na, "A ni nchwe kho pigi fu'u minwei gho kiki?"

²⁰ A chhu ni pugu na, "Nthe na pai fa'o pi puon mi pin. Nthe na shishini nshwei vai, pai mfa'o pin, a wu'o nkigai ti mbo pi no nkien muon mi mbhe yaon ge, pai chhu ni mbra yei na, 'Lollo hein nyien ngei hin,' kan a shi nyien, ndo mba'a yichai nnu gha'a vai." ²¹ [Ndo yei

ηκwan minweinj shi'a ntaon, kan a neinj pi luon Minnwi ni ji ηkhi.]

*Jisho pini nchrā ηkamu'ow ηkuon nnu gu yi
(Maaku 9:30-32; Luka 9:43-45)*

²² Nō ha'anj pa ghan younjinj pi ni ηkiri nu Galili ne, Jisho chhu ni pugu ηa, “Pi totho ncha'a Muon Njonmishua mfe mbho ηgwamishua. ²³ Pugu shi njwi vi, a gha mbho mon trei lle, Minnwi ku'ō ni ju mon gu.” Nnu gho ghana vugu ηkiej yie gho.

Mā'anj nu taashi Nda Minnwi

²⁴ Pugu ni ηga ntho nchəinj Kapanun, pa ghan kwe taashi mon Nda Minnwi* tho njəi Pita, nchhu gho ηa, “Masha yo shi'a mbe taashi mon Nda Minnwi?”

²⁵ A khwē ηa, “A ghà mbe.”

Pita ni ηga nii nda, a fūon Jisho nchrā gho, nchhu nu ηa, “O pi'i jo ηa, Shemu? Pa fūon ηkuon mbhi yei ghà ηkwe shebe ki taashi pi mbho pa gō? Llo mbho puon pugu ki llo mbho pa ηgwa nduon?”

²⁶ Pita khwē ηa, “Pa ηgwa nduon.”

Jisho chhu gho ηa, “A nōon ηa pa puon lo mfā'ō nō pe nu. ²⁷ Ndo nō chwē nu ηa ki'i túa yugu pigi, ghəi mon ηkhi mā'anj mba'a. Fūon shhu ηa o wēinj ne, ηa'anj nchō yi, o shi ne njəi mbinj fo. Fu'u ηgəi mbe ni pugu nō ligi yogo.”

---

* **17:24** 17:24 Taashi yei ni mbo fi'i mbinj ηa ijon fā'a nō paa lle pi pe vi nō ne.

18

Nyon ndien gɔ?

(Maaku 9:33-37; Luka 9:46-48)

¹ Ndiɛ ghɔ, pa ghan younjin Jishɔ tho njɛi vi mbie vi ɲa, “A gɔ mbɔ ɲon ndien mon Sha’afuon Po?”

² Nnɛ, Jishɔ gha mɛin muun mbrɔ ntigi vi shina pugu ³ nchhu ɲa, “Shishini, ɲshwei vɛi, pɛi mien ki lo nji’i ɲkara mbɔ nɔ puon pro pa’a pɛi lo ma nii mon Sha’afuon Po. ⁴ Sheshenon ɲa a ju non yi mbɔ nɔ muun vei nɛ po ju non ndien mon Sha’afuon Po. ⁵ Sheshenon ɲa a pin ta’a muun nɔ yei nɔ ligi a nɛ pin pi mmu.

⁶ “Nɔ sheshenon ɲa a chwɛ ta’a yi shina puon mi puon pei ɲa pugu pin a nɛ kɔrɔ ɲgɔ mon phi nɛ, a ɲ mbwa ɲa pi chu mme ɲgɔ’o wu’o yaon mmi yu ɲje vi la’o ɲkhɪ ncha ɲa a thi shá’a Minnwi.

Pa ki’ingini

(Maaku 9:42-48; Luka 17:1-2)

⁷ “Wuwuru ɲgɔ’i po ni ɲkuon mbhi nthe ɲa pa yaon ɲa a nthe a chwɛ ɲgwa gɔ mon phi nɛ po mon ghɔ. Nɔ a yi’i ɲa pa yaon nɔ chwɛ nu ɲgwa gɔ mon phi shi nthɔ. Nɔ ɲgɔ’i po ni non ɲa pa nnu pighɔ kie pi mbhɔ yu maa nthɔ nɛ. ⁸ Nɔ ti kwɔ yɔ ki mbhɔ yɔ nchwɛ ɔ gɔ mon phi, ɔ ya’a vi mɪ’an. A pwa ɲa ɔ nii mon chɔmbhi nɔ ɲkwini ki ɲkwini kwɔ, ncha ɲa ɔ fā’o paa mbhɔ yɔ pugu paa kwɔ yɔ, pi lo mā’an ghɔ mon monon ki ndugwi yi. ⁹ Ligi yɔ nchwɛ ɔ gɔ mon phi, ɔ fu’u vi mbin ghɔ mɪ’an. A pwa ɲa

o nii chombhi ni ta'a ligi nchaa fā'o nu paa ligi pi lo mā'an gho mon monon ngù'o lien shhe.

Lu'ɔ chrà nthɛ ta'a minjii ɲa a ni mbhɛ pi pini njɛi

(Luka 15:3-7)

¹⁰ “Pa'o no yɛi nu ɲa pɛi lo nchī'ɔ ta'a puon mi ɲgwa pɛi, nthɛ ɲa n̄chhu ni pɛi ɲa ghan ntaon Minnwi pugu ghà ɲgu'ɔ mbo shhi Tāa a po. ¹¹ [Nthɛ ɲa Muon ɲonmishua ni ntho pi no kwe nu ɲgwa pɛ ɲa pugu phe nɛ.]

¹² “Pɛi pī'i yɛi ɲa? ɲon mfā'o ta'a ɲkii minjii, ta'a yi ghɛi mbhɛ, pa'a ɲon gho lo mien ndipu'u wun ni ndigi ndipu'u ɲkuon ɲkūnu, ɲgɛi no tā'a nu ta'a yi yɛ ɲa a phe nɛ? ¹³ Ti ä njɛi, shishini n̄chhu ni pɛi ɲa, a shi mfā'o pwanju'ɔ no gho nchaa ndipu'u wun ni ndigi ndipu'u ɲa pugu lo nji'i mbhɛ nɛ. ¹⁴ Nnɛ, a lo nji'i mbo khwā njù'ɔ Tāa a ɲa kan ta'a yi shina puon mi ɲgwa pɛi phe gha.

Ndii ɲa yichɛi ɲon chwīɛ phi mbin gho nɛ

¹⁵ “Ndin gho nchwīɛ phi mbin gho, o ghɛi njɛi vi nshwei fan yi gho, wu'ɔ shina pɛi yu pi paa. Ti a njwɛɛ nnu ɲa a chhu nu nɛ, kan o ghɛɛ ndin o ɲkwɛi ni ju. ¹⁶ Ndo ä mien ki lo nja'o nnu ɲa o chhu nɛ, o lōgo ta'a ɲon ki paa ɲgwa mbigi mbin gho nɛ ɲa paa ɲgwa ki trei ɲgwa shi mbo pa minkwentie mon nnu ɲa pugu chhu nɛ no nōon nu ɲa nnu gho nnu shini. ¹⁷ Ndo ti ä ndāa ki lo nja'o vugu, o shwei choshi no gho. Ti ä mien ki ya'o nji'i nthɛ pi mbho choshi, pɛi tuo

vi nɔ ha'an pi ghà ntuo ñon ña a lo mbin Minnwi ne pugu pa ñgwëin taashi.

18 "Shishini, ñshwei vëi, sheshe yaon ña pëi krao ñkuon shhe hein ne shi mbo yi krao po, sheshe yaon ña pëi fëi ñkuon shhe ne shi mbo yi fëi po.*

19 "Ñkamu'on ñshwei vëi, pëi pi paa mbin nnu ñkuon shhe ña pëi luon nu ña Minnwi chwë ne, Tãa a po shi nchwë mfe ni pëi. 20 Nthe ña li'i ña paa ñgwa ki trei ñgwa kiri nɔ ligi a ne, mbo fo pigi pugu."

21 Nne Pita tho nchhu ghɔ ña, "Taathɔ, ndin a nthe a chwë phi mbin a pi fi'i yi ñein ñgu'ɔ ndi'e phi yi li'e? Khwachëi ñge?"

22 Jishɔ chhu ghɔ ña, "Ñga, ñdɔ ñji'i nchhu ña khwachëi ñge. Nchhu pi ña khwachëi wun ñgé ti nchëin khwachëi li'i!†

23 "Nthe yie ghɔ, minthe mã'an fi'i Sha'afuon Po pi ni yichëi fùon ña a ni ntã'a nu ñka ñkrù yi mbho puon fà'a pi. 24 Ñga një pī'i nu, pi tho ni yichëi ta'a muun fà'a yi ghɔ njëi vi nɔ ghɔ ña ñkrù taathɔ yi ghɔ ni mbo puñ yu fi'i mbin ña müun fà'a mfã'a a tɔgɔ paa ñkii ñkan ñga'o pi pe vi nɔ ghɔ ne. 25 Nthe ña a kan mfe pa'a a lo mbe ne, taathɔ yi fe gi ña pi fini vi pugu pa ñgwe vi, ni puon pi pugu pa ñguon yaon ña a ni mfã'o ne nɔ kē'i nu ñkrù ghɔ.

* **18:18** 18:18 Minthe pi pini ñkara li'i yei ña Yaon ña ɔ krao ñkuon shhe ne shi ñkwo fūon mbo yi krao po, yaon ña ɔ fëi ñkuon shhe ne shi ñkwo fūon mbo yi fëi po. † **18:22** 18:22 Khwachëi wun ñgé ni ñgé yi khwachëi.

26 “Nne muun fà’a gho gū ni kwére yi shhi taatho yi gho ndīgəi, nchhu nu ɲa, ‘Fā’o wēin njù’o mbin mu, nji ɲa nshi nkē’i ɲguon ɲkrù yɔ ghao!’ 27 Nthe kwoshini, taatho muun fà’a gho, lī’ɛ ɲkrù yi gho mien vi a ghēi.

28 “Ndo muun fà’a gho gha ntaon mbhi, njəi yichəi ɲon ɲa ɲkrù yi ni mbo puɲ ɲon gho fi’i mbin ɲa muun fà’a mfā’a nɔ ta’a ɲki llé pi pe vi nɔ gho nɛ. ɲgwēin vi njē kien nu mmi yi, nchhu nu ɲa, ‘Kē’i ɲkrù a.’

29 “Ndo ɲon gho ɲa a ni mbo muun fà’a nɔ ju nɛ gū shhɛ, ndīgəi vi, nchhu nu ɲa, ‘Fā’o wēin njù’o mbin mu, nji ɲa nshi nkē’i ɲkrù yɔ.’ 30 A lāa, ɲgəi shhi ndōgo vi ɲgəi ni’in chəin ti a shi nu’un ɲkē’i ɲkrù yi.

31 “Pichəi pa puon fà’a ni ɲga njəi nnu ɲa a lōgo li’i nɛ, a piɲi vugu nshā’a la’a munu. Pugu ghəi mfī’i ɲguon nnu ghao ɲa a lōgo li’i nɛ ni fūon gho. 32 Nenne, a gē muun fà’a gho, nchhu gho ɲa, ‘Muun fà’a mbimbhi vei! Ndī’ɛ ɲguon ɲkrù yɔ nthe ɲa ɔ ligəi a. 33 A ka ni mfe pa’a ɔ lo mfā’o kwoshini mbin muun fà’a nɔ gò wu’o nɔ ha’an ɲki fā’o kwoshini mbin gho nɛ?’ 34 Mon pigitua, fūon gho cha’a vi mfe ɲa pi ni’in vi chəin mfe ɲgə’i gho ti a shi nu’un mbe ɲguon mbin gho.

35 “A ha’an Tāa a po shi nchwīe ni sheshenon vəi nɔ ha’an pəi mien ki lī’ɛ phi pa lɲ pəi llo mon njù’o pəi.”

Ntígí ηkuoη nnu shāaη lán
(Maaku 10:1-12)

¹ Ndiη ηa Jisho ni ηkwo mī'εη chhu nu pa nnu pei ne, a lollo Galili ηgēi krao ηgei Judia ηjieη ηkhǎ Jodaη. ² Ntou yú ηgwa yōu njiη yi, a yǐgǐ ghǎno yugu fo. ³ Pa ηgwa Farashi tho ηjēi vi, mōoη vi ni pie nu ηa, "Gí Mushi piη ηa ηoη shāaη lán pugu ηgwe vi nthe sheshe nnu?"

⁴ A khwē ηa, "Pēi lo naa mēiη ηa ηoη ve ηa a ni nchwīe vugu llo moη njē yi ne ni nchwīe mimbia pugu miηgwe ⁵ nchhu ηa, 'Nthe yie ghō, mimbia shi mienη tǎa vi pugu mǔuη vi nchīni mbiη ηgwe vi. Pugu pi paa gū ta'a frēioη?' ⁶ Nne pugu lo nu'uoη mbi'i paa ηgwa. Pugu pō pi ta'a frēioη. Nthe yie ghō, yaoη ηa Minnwi chīni ne, ki'i ηoη fēne."

⁷ Pugu pie vi ηa, "Ti a ni nchwīe kho Mushi fe gí ηa pi fe ηwa'anli shāaη lán mbho miηgwe ghō njōu vi a ghēi?"

⁸ A chhu ni pugu ηa, "Nthe ηa tho yēi ni ηkwei ne, Mushi ni mienη ηa pēi shāaη lán pēi pa ηgwe pēi. Ndo llo moη njē yi a shini ndo mbo pi nenne. ⁹ Ndo nshwei vēi ηa sheshenoη ηa a shāaη lán pugu ηgwe vi ηkieη ηa a kwo shúoη mbinini ndaη miηgwe nduoη ne, kwo shúoη."

¹⁰ Pa ghaη younjiη pi chhu ghō ηa, "Shina mimbia pugu ηgwe vi mbo pi neneiη, a pwa ηa ηoη chho ki laη."

¹¹ Ndo Jisho chhu ni pugu ηa, "Yei ntígí lo mbo pi ni ηguoη ηgwa ghao, a wu'ō mbo pi ni ηgwa pe ηa Minnwi fe ni pugu ne. ¹² Nthe ηa ntou pa nnu pō fo ηa a chwīe ki ηgwa lo ndaη, pichēi

po nthε nη pi ni mbhi vugu nη pugu po nenne, pichai po nthε nη ngwamishua chwie nη pugu po nenne, pichai chwie non yugu mbo nenne nthε Sha'afuon Po. Non nη a nthε a pin ntigi yei ne chwie nenne."

Jisho fe mboro ni puon pro
(Maaku 10:13-16; Luka 18:15-17)

¹³ Nne pi tho ni pa puon pro nη a nū'on mbho yi mbin pugu nduon Minnwi mfe ni pugu, pa ghan younjin pi piga vugu.

¹⁴ Jisho chhu nη, "Pai mien pa puon pro tho njai a, ki'i pai po ki'ingini ni pugu nthε nη Sha'afuon Po po pi ni nkwan ngwa pei." ¹⁵ A gha nū'on mbho yi mbin pugu, ndollo ngai.

Ma'an mikhwa chai mbo ngan fa'o
(Maaku 10:17-31; Luka 18:18-30)

¹⁶ Yichai non ni ntho njai Jisho nchhu nη, "Masha, a yei nkwan nnu shi'i nη minthe nchwie no fa'o nu chombhi ki mme?"

¹⁷ A khwe gho nη, "A chwie kho o pie a ni nnu nη a yi shi'i ne? A wu'o Ta'a non shi'i. Ndo o ntā'a nu nii mon chombhi ki mme, o nū'on pa kina."

¹⁸ Nne a chhu gho nη, "Mbo pa pai kina?"

Jisho chhu nη, "Ki'i njwi non, ki'i ngan lan kwoshuon, ki'i njoo, ki'i nkwe nte non ni mbe.

¹⁹ Gha'o taa gho pugu mūon gho, nkhwā taakuo yo no ha'an o khwā non yo ne."

²⁰ Ma'an mikhwa gho chhu gho nη, "Nkwo nū'on nguon yei ghao, ti mi pou pi kho nkamu'on?"

21 Jisho chhu gho ña, “Ɔ ntā’a mbo yi ka’oka’o, ɔ ghēi mfini maonj pɔ mfe ni ghanj pou, kanj ɔ shi mfā’o fà’o po, ndo ntho njou njinj a.”

22 Ndo ma’anj mikhwa gho ni nga nja’o nnu yei, ndollo ngēi monj tu’utho nthē ña a ni mbo ñkienj nganj fà’o.

23 Jisho chhu ni pa ghanj younjinj pi ña, “Shishini, ñchhu ni pēi ña, a shi ngu’o ntogo pi monj ghagha’a nganj fà’o maa nii monj Sha’afuonj Po. 24 Mbini nshwei vēi ña, a yī’ε ni minyienlāi* nɔ tɔgo nu monj mbo mita’a nchaa nganj fà’o nɔ nii nu monj Sha’afuonj Minnwi.”

25 Pa ghanj younjinj Jisho ni nga nja’o yei, ngrāo ñkienj ntou yi nchhu ña, “A nthē a lūgu gǒ ki’ε?”

26 Ndo Jisho līi vugu nchhu ña, “Ni ñonmishua, minthe pa’a a lo mfā’a, ndo ni Minnwi, minthe a fā’a.”

27 Nne Pita khwē ña, “Līi njēi, pigi mienj nguonj yaonj ghao njou njinj yɔ, ti pigi shi mfā’o pi kho?”

28 Jisho chhu ni pugu ña, “Shishini, ñchhu ni pēi ña pēi ña pēi yōu njinj a nε, a shi nga mbo monj mbhi fhi ndi ña Muonj Njonmishua shi nchho ñkuonj faanj ndigha’o yi nε, pēi ñkaa pēi shi nchho ñkuonj paanchro faanj ntho sha’a paanchro la’ataonj Ishrae. 29 Nguonj ngwa ña pugu mienj pa la’a pugu, pa līnj pugu pi pimbia pugu pa pinje, ki taa vugu, ki muunj vi, ki pa puonj pi, ki pa shhe pi nthē a nε, shi mbini mfā’o ta’a ñkii li’i, mbini mfā’o chombhi ki mme.

---

* 19:24 19:24 Yei ya mbo pi ñkwanj minyienj chēi ña pi mēinj ni kamela.

30 Ndo ntou ngwa na pugu thi shhi ne shi mbo ndugwi njin, pa ndugwi njin thi shhi.”

20

Pa ghan fà'a mon nyien

¹ “Sha'afuon Po po pi no yichai ngan nyien na a taon ni muon tutu'u ngōi li'i tā'a pa puon fà'a pugu fā'a mon nyien yu. ² A ni nga nkwo chrā fi'i nchuon fā'a nu ta'a llé, mbo fi'i mbin na non ghà mfā'a pi pe vi no ta'a llé ne, ntaon vugu mon nyien yu.

³ “A gha ntaon ngōi tan mon ndipu'u minaon ni tutu'u, njai pichai ngwa thi fo ki lo ntho nchwīe yaon; ⁴ a chhu ni pugu na, 'Pai nkaa pai ghōi mon nyien a, sheshe yaon na a kā'o ne nshi mbe vai no gho.' ⁵ Nne pugu ghōi. A gha mbini mbo mon paanchro minaon pugu trei minaon, a wu'o mbini nchwīe pi nenne.

⁶ “A gha ngōi pi tien minaon, a pini ngōi njai pichai ngwa pugu tithi mon tan, a chhu ni pugu na, 'A chwīe kho pai thi hein nguon ndii ki lo ntho nchwīe yaon?'

⁷ “Pugu chhu gho na, 'Nthe na non lo mbe vigi ni fà'a.'

“Non gho khwē ni pugu na, 'Pai ghōi mon nyien gho nkaa pai.'

⁸ “Fanaon gha ntho, ngan nyien gho chhu ni non na a ghà ndina ni puon fà'a ne na, 'Mēin puon fà'a mbe mbin yugu llo nkuon pa ndugwi pi ngōi nchōin nkuon pa fūon pi.' ⁹ Ngwa pe na pi ni ndōgo vugu mon tien minaon ni nga ntho, pi pe vugu ni fi'i mbin na non ghà mfā'a ta'a llé

pi pe vi nɔ ghɔ nɛ. ¹⁰ Ngwa pɛ ɲa pi ki fũɔŋ ndɔ̄gɔ vugu nɛ ni ɲga nthɔ, mbĩ'i nu ɲa yugu pɛ shi njiɛŋ, ndɔ sheshɛŋɔŋ vugu ɲkaa pugu fā'o pi fi'i mbiŋ ɲa ɲɔŋ ghà mfā'a ta'a llé pi pe vi nɔ ghɔ nɛ. ¹¹ Pugu ni ɲga ɲkwe mbiŋ yugu, nduo nu ni ɲgan ɲyien ghɔ, ¹² nchhu nu ɲa, 'Pɛ ɲgwa ɲa pugu thɔ ni njiŋ nɛ wu'ɔ mfā'a pi nɔ ta'a awa, ɔ lɔ̄gɔ vigi pugu ɲkuon ta'a nthiŋkwo, pigi lɔ mbo ɲgwa pɛ ɲa pigi fā'a nɔ ta'a llé ghɔ ghao, minaon tũon vigi.'

¹³ "Nɔ ɲgan ɲyien ghɔ khwē ni ta'a yi ɲa, 'Taannu a, ñɔ nji'i mfāan yichəi nnu mbiŋ ghɔ, pɔgɔ shini ndɔ nchrā ɲa ñshi mbe ghɔ ni fi'i mbiŋ ɲa ɲɔŋ mfā'a ta'a llé pi pe vi nɔ ghɔ nɛ? ¹⁴ Kwe yaon ɲa a jɔ nɛ ɲgəi. Nɔ ɲkhwā nɔ fɛ nu ni ndugwi njiŋ muon fā'a wu'ɔ fi'i yaon ɲa mɛfɛ vɛ nɛ. ¹⁵ A lɔ ɲkā'o vɛi nɔ chwīɛ nu nnu ɲa ɲkhwā nɛ ni yaon ɲa a nyan nɛ, ki ɔ thɔ mfā'o kighi'ə nthɛ ɲa ñɔon pwapuŋ nɛ?'

¹⁶ "Nnɛ, ɲgwa ɲa pugu lūgwi njiŋ nɛ shi nthi shhi, pɛ ɲa pugu thi shhi nɛ, lūgwi njiŋ."

Jishɔ pini nchrā nɔ ɲgɛ yi trɛi ɲkuon nnu gu yi (Maaku 10:32-34; Luka 18:31-34)

¹⁷ Nɔ ha'an Jishɔ ni ɲku'ɔ nu Jerushalein nɛ, a gē paanchrɔ ghan younjin pi njiŋnjin, pugu pugu gha mbo shendaon a chhu ni pugu ɲa, ¹⁸ "Pəi Ii njei, pia ku'ɔ nu nɛ Jerushalein. Pi shi ncha'a Muon ɲonmishua mɛfɛ mbhɔ pa thishi ghan fɛ'ingien pugu pa ghan ye'i ɲgwa ni gi Mushi, pugu fɛ njɔ gu ghɔ, ¹⁹ ncha'a vi mɛfɛ mbhɔ pa ɲgwa taon nduon, pugu mā'an vi ni kwəin,

ngwie vi ndo ηkwīn vi ηkuon wá'a, a gha mbo mon trei llé a pini ηku'ó."

*Yaon ha'an mamuun pie ne
(Maaku 10:35-45)*

²⁰ Nne, mũun Jēin pugu Jouŋ, mbo puon Shebedi, ghēi njēi Jisho ηkwi kwere yi shhi yu nduon yaon mbho yu. ²¹ Jisho pie vi ŋa, "Ɔ tā'a pi khó?"

A chhu gho ŋa, "Kā'a ŋa paa puon paŋ pei shi nchho, ta'a yi ŋgei mbho yó yi ji, ta'a yi ŋgei mbho ηkwrei, ndii ŋa ɔ tho nsha'a fūon yó ne."

²² Jisho khwē ŋa, "Pēi lo nji'i nji yaon ŋa pēi pie nu ne, minthe pēi nnu ndua ηgō'i ŋa nshi nnu ne?"

Pugu khwē gho ŋa, "A nthē pigi nnu."

²³ A chhu ni pugu ŋa, "Pēi shi nnu llo mon ndua a, ndo chho nu ŋgei mbho a yi ji pugu pa ηkwrei lo mfā'ó mmu nji nɔ fe nu, ndo a pɔ pi ni ηgwa pe ŋa Tāa a kwo piri ni pugu ne."

²⁴ Ndo pigēi wun ghan younjin Jisho ni ŋga nja'ó nnu yei, mbigi túa ni paa pa līn pigho.

²⁵ Ndo Jisho mēin vugu, pugu tho njēi vi, a chhu ni pugu ŋa, "Pēi ji ŋa pa thishi ηkuon mbhi yei ghā nsha'a ηgwa pugu sha'a, pa memme ηgwa pugu nōon pi nnu ghrī ni pugu. ²⁶ Ndo mba'a a yi'i mbo pi nne ni pēi. Sheshenon ŋa a tā'a nu nɔ pɔ nu ŋon ndien shina pēi ne fā'ó nɔ pɔ nu muun fā'a vēi. ²⁷ Sheshenon ŋa a tā'a nu mbo nthishi shina pēi ne, fā'ó nɔ pɔ nu ηkūna vēi. ²⁸ Wu'ó nɔ ha'an Muun Ŋonmishua shini ndo ntho pi ŋa pi fā'a mbho yu, a ni ntho pi nɔ fā'a nu ndo mfe chombhi yi nɔ nchúon yuon tho ntou ηgwa."

*Jisho chu'ɔ ligi paa nchriligi
(Maaku 10:46-52; Luka 18:35-43)*

²⁹ Nɔ ha'an Jisho pugu pa ghan younjin pi ni ntaon nu Jeriko ne, mme yu ngwa you njin yi.

³⁰ Paa pa nchriligi ni nchho nkin ndaon, pugu ni nga nja'o na Jisho togo nu shendaon gho, mba'o ngou na, "Taatho, fa'o kwoshini mbin pigi, ma Muun Devi!"

³¹ Yu ngwa pigho piga vugu, nshwei vugu na pugu lere lan, pugu pinu nu'un mba'o pi ngou ni nji na, "Taatho, fa'o kwoshini mbin pigi, ma Muun Devi!"

³² Jisho gha ntithi, mein vugu mbie vugu na, **"Pai ta'a nu na nchwie kho mbin pai?"**

³³ Pugu chhu gho na, "Taatho, na'an ligi yigi, pigi yai li'i." ³⁴ Jisho fa'o kwoshini mbin pugu, nkaoon ligi yugu. Wu'o chomilaon gho ligi yugu chu'o, pugu yai li'i, njou njin Jisho.

21

*Jisho nii Jerushalein no funon
(Maaku 11:1-11; Luka 19:28-40; Jouu 12:12-19)*

¹ Pugu ni nga mbara nu Jerushalein, ti nkwo choin Befege nkuon Mbra pa Thi Olive ne, Jisho taon paa pa ghan younjin pi shhi, ² nchhu nu ni pugu na, **"Pai ghai mon la'ataon yine shhi pai, pai shi nga nchoin fo, pai ki'e njai nkwein yai ni muun vi yai yu. Pai kigei vugu, ntho ni pugu mfe vai. ³ Ti sheshenon nchhu sheshe nnu ni pai, pai chhu gho na, 'Taatho fa'o cha no gho' kan a shi mien vugu ni pai wu'o ndii gho."**

⁴ Yei ni ndōgo li'ì nò chwīe nu nnu ña Minnwi ni nchrā ni njəilì'ì yi nē lōgo li'ì ña,

⁵ “Chhu ni puon la'ataon Shayaon,
 ‘Lii njəi, fùon vəi tho nu nē njəi vəi mon juju,
 ndo nchho ñkuon ñkwéin,
 mbo muun ñkwéin.’ ”

⁶ Pa ghan younjin pi ghəi ngu'ò nchwīe pi nò ha'an Jisho ni nchhu ni pugu ña pugu chwīe nē.

⁷ Pugu ghəi ntho ni ñkwéin pugu muun ñkwéin, nū'on pa ndhwí pugu mbin pugu a ku'ò nchho fo.

⁸ Ntou ñgwa mon yú gho shēin pa ndhwí pugu shendaon, pichəi ya'a pa mbhothi nshēin shendaon. ⁹ Yú ñgwa pigho ni ñgəi nu shhi yu, pa ñgwa ña pugu ni ntho nu njin yu nē ni ntho mba'ò ñgòu ña,

“Ndigha'ò pò ni Muun Devi!

Mboro pò ni ju ña a tho nò ligi Taatho nē!

Ndigha'ò pò ni Minnwi ti ñgəi nchəin fie mon ndugwi po!”

¹⁰ A gha nii Jerushalein, ñguon la'ataon gho chī'ì ghao, ñgwa pie nu ña, “Yei pò pi gǒ?”

¹¹ Yú ñgwa pigho khwē ña, “Yei njəilì'ì Minnwi mbo Jisho llo Nashare mon Galili.”

Jisho ghəi Nda Minnwi

(Maaku 11:15-19; Luka 19:45-48; Jouñ 2:13-22)

¹² Jisho ghəi Nda Minnwi njōu ñguon ñgwa ña pugu ni ntho mfini yaon pugu pa ghan yuon yaon mon Nda Minnwi, nshrī taprei ghan kwri mbin pugu pa ləi ghan ñgwa pē ña pugu ni tho mfini pa mintu'olibun nē. ¹³ Nchhu ni pugu ña, “Pi

nā'an̄ ɲa, 'Nda a shi mbo li'i luon̄ Minnwi,' ndo p̄ei lōgo a p̄o p̄uo pa ɲgina."

¹⁴ Pa nchriligi pugu pa ɲkwini kwò tho ɲj̄ei vi mon̄ Nda Minnwi, a chwīe pugu p̄o shi'i. ¹⁵ Ndo pa thishi ghan̄ fe'ingien̄ pugu pa ghan̄ ye'i ɲgwa ni gí Mushi ni ɲga ɲj̄ei pa mbwambwa nnu ɲa a chwīe, pugu pa mikə'i ɲa pugu ni mba'o ɲgòu mon̄ Nda Minnwi ɲa, "Ndigha'o p̄o ni Muon̄ Devi!" n̄e, pugu pigitua. ¹⁶ Nchhu ni Jisho ɲa, "O ya'o nnu ɲa ɲgwa pei chhu nu n̄e?"

Jisho chhu ɲa, "Oon̄, p̄ei lo naa mēin̄ ɲa, 'Llo nchò pa puon̄ fhu pugu pa puon̄ p̄o o p̄iri ndigha'o ɲa pi gha'o gho no gho.'"

¹⁷ Jisho mien̄ vugu ntaon̄ mon̄ la'ataon̄ gho ɲḡei Betani nda'a f̄o.

*Jisho chōno thi wunu
(Maaku 11:12-14,20-24)*

¹⁸ A ni ɲga mbo ni tutu'u, no ha'an̄ a ni mbini nu la'ataon̄ gho n̄e, ɲj̄i yia vi. ¹⁹ A gha ɲj̄ei thi wunu ɲkin̄ shendaon̄, ɲḡei f̄o ndo pa'a ndo ɲj̄ei sheshe yaon̄ ɲkien̄ wu'o pa fhothi. A chhu ni thi gho ɲa, "Mba'a kan̄ ta'a ntien̄ ma nu'un̄ ɲjun̄ mbin̄ gho ɲkamu'on̄," thi wunu gho wu'o mbrāo pi ndii gho.

²⁰ Pa ghan̄ younjin̄ pi gha ɲj̄ei, ɲgrāo, nchhu nu ɲa, "A kie pi nein̄ thi wunu gho ki'i mbraoprao ta'a ɲge?"

²¹ Jisho khwē ni pugu ɲa, "Shishini, ñshwei v̄ei, p̄ei mfā'o pin̄ ki lo mfā'o khutho, pa'a p̄ei lo ɲgu'o nchwīe pi nnu ɲa pi chwīe mbin̄ thi wunu yei n̄e, p̄ei ɲj̄i'ni nchhu pi ni mbra yei ɲa, 'Shū'o hein̄ ɲḡei ɲgū mon̄ ɲkhi,' a wu'o mbo pi n̄e.

22 Sheshe yaon̄ ña p̄ei pie mon̄ luon̄ n̄e, p̄ei shi ñgu'ò mfā'ò nò ha'an̄ p̄ei mfā'ò piñ."

Pie nth̄e ghr̄í Jish̄o

(Maaku 11:27-33; Luka 20:1-8)

23 Jish̄o ni ñga nii mon̄ Nda Minnwi, pa thishi ghan̄ f̄e'ingien̄ p̄ugu pa pich̄ei thishi th̄o mbara vi nò ha'an̄ a ni n̄j̄e'i nu n̄e nchhu gh̄o ña, "O th̄o nchw̄ie nnu pei pi ni ghr̄í ḡo, a lo mfe ḡo mfe ghr̄í gh̄o v̄e?"

24 Jish̄o khw̄ē ni pugu ña, "Mummu ñkaa mu shi mbie v̄ei ni ta'a p̄ie, ti p̄ei mfe khw̄ē v̄ei, kan̄ ñshi nshwei v̄ei ni ghr̄í ñon̄ ña ñth̄o nchw̄ie nnu pei nò gh̄o n̄e. 25 Kwe ñkh̄i Joun̄ ni ndh̄o pi hin̄? A ni ndh̄o pi po ki mbh̄o ñgwamishua?"

Pugu chr̄a nnu yei shina pugu, nchhu nu ña, "Pia nchhu ña a ni ndh̄o pi po, a chhu ni pia ña ti a ni nchw̄ie kh̄o pa'a pia lo mbin̄ vi? 26 Nd̄o p̄ia nchhu ña a llo mbh̄o ñgwamishua, pia th̄o mb̄ogo nnu ña yu ñgwa pei shi nchw̄ie n̄e, nth̄e ña ñguon̄ vugu ji ña Joun̄ ni mbo ñj̄eili'i Minnwi."

27 Nn̄e pugu khw̄ē ni Jish̄o ña, "Pigi lo n̄ji'i n̄ji."

Jish̄o chhu ni pugu ña, "Kan̄ mba'a mummu shwei v̄ei ni li'i ña m̄fā'ò ghr̄í nth̄o nchw̄ie nnu pei nò gh̄o n̄e.

Lu'ò chr̄a nth̄e paa puon̄

28 "P̄ei p̄i'i ȳei ña? Yich̄ei ñon̄ ni mfā'ò paa puon̄ pi mimb̄ia, ñḡēi ñj̄ei f̄uon̄ yi nchhu gh̄o ña, 'Muon̄ a, gh̄ēi mfā'a f̄a'a mon̄ nȳien̄ shi'a.'

29 “Muunḡ ghō khwē ḡa, ‘Mba’a nji’i ḡḡōi,’ ndō a gha ndara shigēi yi, a kwri njù’o yi, nne ḡḡōi monḡ nyienḡ ghō.

30 “Nōḡ ghō ḡḡōi mbara yichōi muunḡ vi ḡḡu’o nchhu pi ta’a nnu ghō. Muunḡ ghō khwē ḡa, ‘Nshi ḡḡōi, ma baba,’ ndō pa’a ndō ḡḡōi. 31 A yēi shina paa puonḡ pei ḡa a chwē nnu ḡa tãa vi ni ntã’a nu ne?”

Puḡa chhu ḡa, “Fũonḡ yi.”

Jishō chhu ni puḡa ḡa, “Shishini, ñshwei vōi, pa ghanḡ wēinḡ taashi puḡa pa shakhi tho ḡḡōi nu monḡ Sha’afuonḡ Minnwi shhi pōi. 32 Nthe ḡa Jouḡ Nḡanḡ Fe Nkhi ni nthō njōi vōi, nōonḡ ndaonḡ ndindi ḡa pōi tōḡo, ndō pa’a pōi lo mbinḡ vi, ndō pa ghanḡ wēinḡ taashi puḡa pa shakhi pinḡ vi, ndō nji’i nthe pi ndii ḡa pōi ni njōi nnu pei ne, pa’a ndō nda’a ḡkwri njù’o yēi mbinḡ vi.”

*Lu’o chrà nthe puonḡ fà’a piphì
(Maaku 12:1-12; Luka 20:9-19)*

33 Jishō chhu ḡa, “Pōi pinḡ nja’o yichōi lu’o chrà. Yichōi ḡanḡ nyienḡ ni mbo fō ḡa a ni mbhi faanḡ ntienḡ thi ḡa pi mēinḡ ni grape ne. A ni ḡkrao ḡka’a ḡḡinḡ nō, ndō ntuo ḡku’o nñi ntienḡ thi ghō ḡkhi yi taonḡ nō chwē nu là’o, ndō ḡkrao muunḡ nda tōthi nō chho nu fō ḡkē’i nyienḡ ghō. Mfe nyienḡ ghō ni ghanḡ fà’a ḡa puḡa lina nu nō ghō ḡḡa ḡkwōo maonḡ, puḡa puḡa ḡhrā, ndollō ḡḡōi la’ataonḡ nduonḡ. 34 Ndiḡ kwōo ntienḡ thi ghō ni ḡḡa ḡkã’o, a taonḡ puonḡ fà’a pi ni ghanḡ fà’a monḡ nyienḡ ḡa puḡa ḡḡōi ḡkwe ji ḡhrà ntienḡ thi ghō.

35 “Pa ghanḡ fà’a pighō wēinḡ puonḡ fà’a pi pighō ḡa a ni ntaonḡ ne, ḡḡwie ta’a yi, njwi ta’a yi, ntunḡ

yichəi ni ngù'ò. ³⁶ Ngan nyien ghò pini ntaon pichəi puon fà'a na pugu yien nchaa fūon pi pə na a ni ntaon nɛ, ghan fà'a mon nyien ghò wu'ò nchwie mbij pugu pi nenne.

³⁷ “Ndugwi yi ngan nyien ghò taon muun vi, nchhu nu na, ‘Pugu shi nga’o muun a.’

³⁸ “Ndo pa ghan fà'a mon nyien ghò ghà njəi muun vi tho nu, pugu chhu ni non pugu na, ‘Yei muun ngan nyien ghò na nguon maon shi mbo ji nɛ, pəi tho pia jwi vi nshin maon pi.’ ³⁹ Pugu wəin vi mfu'u vi mon faan ntien thi ghò mā'an vi mbhi, njwi vi.

⁴⁰ “Ndwe, ndii na ngan faan ntien thi ghò shi ntho ki'ɛ nɛ, a shi nchwie pi nein ni ghan fā'a mon nyien ghò?”

⁴¹ Pugu khwē ghò na, “A shi njwi ngwa piphi pighò, mfe faan ntien thi ghò ni pa ghan fà'a nduon na pugu shi mfe ji ntien thi ndii na ndii kwōo kā'o nɛ.”

⁴² Jishò chhu ni pugu na, “Pəi lo naa mēin yaon na Nwa'anli Minnwi nchhu nɛ ya'a?”

‘Muun nchí'a ye na pəi ghan krao nda ni ndāa
na a lo mfā'o ghèrɛ nɛ,
pini nɛ nkara ju mbo muun nchí'a kwonda.

Yei fà'a llo mbhò Taathò,
ndo mbo nkien nnu pwapwa ligi pia.’

⁴³ Nthe yie ghò, nshwei vəi, pi shi nkwe Sha'afuon Minnwi mbhò pəi mfe ni ngwa pə na pugu yun ntien na a kā'o nɛ. ⁴⁴ Sheshenon na a

gū ŋkuonŋ ŋgù'ò yei shi shina kraokrao, ndo ti a ŋgū ŋgù'ò gho mbɪŋ ŋon a nwī'in vi."*

⁴⁵ Pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ŋgwa Farashi ni ŋga nja'ò pa lu'ò chrà pi pei, nji ŋa a ni nchrā nthe pi pugu. ⁴⁶ Ndo nji'i nthe pi nò ha'an pugu ni ntho ntā'a nu ŋgwēin vi ne, pugu ni mbogo pa ŋgwa nthe ŋa ŋgwa pigho ni ndogo Jisho ŋa a njəli'i Minnwi.

22

Lu'ò chrà nthe ji tini

(Luka 14:15-24)

¹ Jisho pini nchrā ni pugu ŋkamu'on mon pa lu'ò chrà, nchhu nu ŋa, ² "Minthe pi mā'an fi'i Sha'afuonŋ Po pi ni yichəi fùonŋ ŋa a ni mbiri ji nò nnu tini muon vi yi mimbia. ³ Ntaon puon fà'a pi ŋa pugu ghəi mēin ŋgwa pe ŋa pi ni ŋgē vugu nò nnu ji tini gho ne, ndo pa'a pugu lo ŋkhwā nò tho nu.

⁴ "A pini nu'un ntaon pichəi puon fà'a, nchhu nu ŋa, 'Pəi chhu ni pa ŋgwa pe ŋa pi gē vugu ne ŋa ŋkwo piri maon ji ne, ŋkwo sho pa fua pugu pa na'an fu'u, ti mbiri ŋguon yaon a kā'ò. Pəi tho li'i ji tini gho.' ⁵ Ndo pa'a pugu lo ndi a fhi nnu, nne pugu ghəi ni vugu, ta'a yi mon nyien yu, yichəi ta'a yi li'i tan yi. ⁶ Pigəi yi wēin puon fà'a pi pigho, mfe ŋgə'i ni pugu, njwi vugu.

⁷ "Tua fùonŋ gho pigi, a fe gi ni pa shooge pi pugu ghəi njwi ŋgwa pigho ŋa pugu ni njwi puon fà'a pi pigho ne ndo ntūon la'a muon mfe shhe.

* **21:44** 21:44 Pichəi pa ndunu Nwa'anli Minnwi lleshhi mon chrà Gri lo nji'i mfā'ò ghrà yei.

⁸ Nne fùon ghò chhu ni puon fà'a pi ña, 'Maon jì tini ghò kà'o nɛ, ndò pa'a pa ñgwa ña ñki gē nɛ lò ñkā'o ñkwan ñgwa ña minthe pugu jì nɛ.

⁹ Nthe yie ghò, pəi taon ñgəi mon pa ta'andaon fi'i ñgwa ña pəi yəi fò nɛ, pəi gē vugu ña pugu tho li'i jì tini ghò.' ¹⁰ Nne pa puon fà'a pighò ghəi mon pa shendaon, ñkiri ñguon pa ñgwa ña pugu ni nɛi nɛ, ñgwa shi'i pugu pa pi pìphi. Nne nda jì tini ghò ni ndinaon ni ñgwa ña pi gē vugu nɛ.

¹¹ "Ndò fùon ghò gha nthò li'i yəi pa ghan gè pighò, nɛi yichəi non fò pa'a a lò mfā'o ndhwí tini. ¹² A chhu ghò ña, 'Taannu a, ɔ kie pi nein maa nii hein ki lò nji'i mfā'o ndhwí tini?' Non ghò pou chrà. ¹³ Nne fùon ghò chhu ni pa ghan fà'a li'i tini ghò ña, 'Pəi krao kwò yi pugu pa mbhò mi mā'an vi mbhi mon ninj. Mon li'i ghò, kəi pugu pa kru shua shi mbò fò.'

¹⁴ "Nthe ña pi gē ntou ñgwa, ndò ngu'ò ntere pi shigei yi."

*Pie nthe nnu pe taashi ni Kaisha
(Maaku 12:13-17; Luka 20:20-26)*

¹⁵ Nne pa ñgwa Farashi nyian ntán ñkwan ha'an a nthe pugu piri Jishò ñgwəin vi ñkuon chrà yi nɛ. ¹⁶ Nne pugu taon pa ghan younjin pugu pugu pa ñgwa fùon Herò, nchhu nu ña, "Masha, pigi jì ña ɔ ghà nchrā nnu shini, nje'i nnu ña Minnwi tā'a nu nɛ mon nnu shini ki lò mbogò ligi sheshenon nthe ña ɔ shi'a nji'i ndii pi ña non pò pi mon yəi ñkwan nthin kwo. ¹⁷ Ndwe shwei vigi, ɔ pī'i jò ña? A kà'o ña pi mā'an taashi ni Kaisha ki ñga?"

¹⁸ Jisho kwo ji ntán pìphì ña pugu ni mfā'ò nɛ, nne nchhu ña, “Pèi tǎ'a nu njwé'í a ña pa ñgwa mifíi pei? ¹⁹ Pèi nōon ndigi mbin̄ ña pi ghà mā'an taashi nò nɛ vèi.” Pugu tho ni ndigi mbin̄ gho mbo fí'í mbin̄ ña ñon ghà mfa'a ta'a llé pi pe vi nò gho nɛ. ²⁰ Jisho pie vugu ña, “Yei tho gǒ pugu pa ligi gǒ ñkuon gho?”

²¹ Pugu chhu ña, “A yi Kaisha.”

A chhu ni pugu kí'ɛ ña, “Nthe yie gho, pèi fɛ yaon ña a yi Kaisha nɛ ni Kaisha, mfe yi Minnwi ni Minnwi.”

²² Pugu ni ñga nja'ò nnu yei, a ghrāo vugu, pugu lollo mien̄ vi ñgǎi.

*Pie nthe nnu khu nu mbini ñku'ò
(Maaku 12:18-27; Luka 20:27-40)*

²³ Wu'ò llé gho, pa ñgwa Shadushi ña pugu ghà nchhu ña ñon ghà ñkhu pa'a ndo nu'un ñku'ò nɛ tho njǎi vi mbie vi ni ta'a pie ña, ²⁴ “Masha, Mushi ni nchhu ña, ‘Ñon ñkhu ki lo nji'í mfā'ò muun̄, a yi'í ña ndin̄ vi lōgɔ ñkugu yi gho mbhi muun̄ nò gho nò ligi ndin̄ vi ña a khu nɛ.’ ²⁵ Ndwe khwachèi puon pimbia pichèi ni mbo shina pigi mbo ta'a pun̄. Fūon yi ni ndan̄ ñkhu ki lo nji'í mfā'ò muun̄, nne mien̄ ñgwe vi ndin̄ vi lōgɔ. ²⁶ Mbra yi, pugu yichèi mbra yi wu'ò mbo pi nenne ti ñguon̄ vugu pi khwachèi nu'un̄ mme. ²⁷ A ni ñga ndugwi, mingwe gho khu ñkaa yu. ²⁸ Ndwe, mon̄ llembhi ña ñgwa le mbini ñku'ò mon̄ gu nɛ, mingwe gho shi mbo pi ñgwe gǒ shina pugu pi khwachèi pei, nthe ña ñguon̄ yugu ghao ni ndan̄ vi?”

29 Ndo Jisho khwē ni pugu ŋa, “Pēi fāan nthe ŋa pēi lo nji Ŋwa’anli Minnwi ndo pa’a ndo nji nji Minnwi. 30 A le ŋga mbo ndii ŋa ŋgwa ŋa pugu khu le mbini ŋku’o ne, pa’a ŋgwa lo ndan ki ŋgēi lán. Ŋgwa le mbo pi no pa ghan ntaon Minnwi po.

31 “Ndo nthe ŋgwa pe ŋa pugu shi nde ŋku’o mon gu ne, pēi lo naa mēin nnu ŋa Minnwi ni nchhu ni pēi ne: 32 ‘A mmu mbo Minnwi Abrahan, mbo Minnwi Aiji, mbo Minnwi Jako?’ A lo nji’i mbo pi Minnwi pa ŋgwa khu, a po pi yi ŋgwa maon.”

33 Yú ŋgwa pigho ni ŋga nja’o yei nnu, ŋgrāo ŋkwan ha’an a ni nje’i nu ne.

*Mme kina ŋa a chaa ŋguon yi ne
(Maaku 12:28-34; Luka 10:25-28)*

34 Ndo pa ŋgwa Farashi ni ŋga nja’o ŋa Jisho chri nchò pa ŋgwa Shadushi, ŋkiri non yugu ta’a li’i. 35 Yichēi ta’a yi shina pugu ŋa a ni nji gí Mushi ŋga’a pie Jisho ni ta’a pie no mōon nu vi. 36 “Masha, a yēi mbo mme kina ŋa a chaa ŋguon yi mon gí ne?”

37 A chhu gho ŋa, “‘Khwā Taatho mbo Minnwi yo ni ŋguon njù’o yo ghao, ŋguon nchēi yo ghao, ni ŋguon kwā’a nu mo ghao.’ 38 Yei mme kina ndo mbo fūon yi. 39 Mbra yi po no yie gho: ‘Khwā taakuo yo no ha’an o khwā non yo ne.’ 40 Ŋguon gí Mushi ghao pugu pa yaon ŋa pa njēli’i Minnwi ye’i ne yi’ə pi ŋkuon paa kina yei.”

Pie nthε Ju ηa Minnwi Chu'ο Ntaonη nο Nkwe nε

(Maaku 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹ Ndiη ηa pa ηgwa Farashi ni ηkiri ta'a li'i nε, Jisho pie vugu ni ta'a pie, ⁴² nchhu nu ηa, "Pai pi'i yei ηa nthε Ju ηa Minnwi Chu'ο Ntaonη nο Nkwe nε? A pο pi muunη g'?"

Pugu chhu ghο ηa, "Muunη Devi."

⁴³ Jisho pie vugu ki'ε ηa, "Ti a ki pο pi neiη ki'ε Devi monη nji Jijwe Minnwi mēiη vi ηa 'Taathο,' nchhu nu ηa,

⁴⁴ 'Taathο ni nchhu ni Taathο a ηa, Chochο heiη ηgei mbhο a yi ji

ti ηshi nu'unη nchwīe pa mimbina pο pο la'ο kwò yο.'"

⁴⁵ "Ti nο ha'anη Devi mēiη vi ni 'Taathο,' ti a pini ηkie pi neiη mbο pi muunη vi?"

⁴⁶ Kanη ta'a ηonη shini ndο mfā'ο khwè nο fε nu ghο, ndο pa'a ndο nu'unη mbie vi ni kanη ta'a pie jē llé ghο.

23

Jisho shūu ténə pa masha ghanη ye'i gí Mushi pugu pa ηgwa Farashi

(Maaku 12:38-39; Luka 11:43,46; 20:45-46)

¹ Nne Jisho chhu ni kiri ghο pugu pa ghanη younjinη pi ηa, ² "Pa ghanη ye'i ηgwa ni gí Mushi pugu pa ηgwa Farashi pο pi ηgwa ηa pi ji vugu nο ghanη tūgu gí Mushi. ³ Nthε yie ghο, pai ya'ο nchò yugu ndο nchwīe ηguonη nnu ηa pugu shwei vèi nο ghο nε, ndο ki lο mbīni vugu. Nthε ηa pugu ghà nchhu ndο pa'a ndο nchwīe nnu

ɲa pugu chhu nɛ. ⁴ Pugu ghà ɲkrao pa lr̩ ɲa a gha'a nɔ tien nu nɛ nū'ɔŋ mbə'i ɲgwa, ndɔ pa'a ndɔ ɲkhwā nɔ fɛ nu muɔŋshimbhɔ yugu nɔ ghɛrɛ nu ɲgwa pighɔ ni lr̩ ghɔ.

⁵ "Pugu ghà mfā'a ɲguɔŋ yugu fà'a pi ɲa ɲgwa yəi vugu, nthɛ ɲa yugu ɲgrào ɲa pugu ghà nā'anj chrà Minnwi ɲkuɔŋ ghɔ nchu nɔ pa yéi yugu pugu pa ɲgei mbhɔ yugu yi ɲkwɛi nɛ gha'o ɲga'a ndɔ nchwīe pa yugu shǐgəi ɲkuɔŋ pa ndhwí pugu shiga ɲga'a.* ⁶ Pugu khwā pa lǎi chiichii li'i ji pugu pa lǎi ɲgwa lien mon pa nda luɔŋ Minnwi, ⁷ ndɔ ɲkhwā ɲa pi tu'u nonj nchrā ni pugu mon li'i tanj pugu pa ɲa ɲgwamishua mēinj vugu ɲa 'Masha.'

⁸ "Nɔ ki'i pi mēinj vəi ɲa 'Masha,' nthɛ ɲa pəi fā'o pi wu'ɔ ta'a Masha ndɔ ɲguɔŋ vəi ghao pɔ pi pa lij. ⁹ Ki'i pəi mēinj sheshɛŋɔŋ ɲkuɔŋ shhɛ hɛinj ni taa vəi, nthɛ ɲa pəi wu'ɔ fā'o pi ta'a Taa, mbɔ ju ɲa a pɔ po nɛ. ¹⁰ Ki'i pi mēinj vəi ni 'pa ghanj fɛ ntigi,' nthɛ ɲa ɲganj fɛ ntigi wu'ɔ ta'a yi, mbɔ Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaɔŋ nɔ ɲkwe nɛ. ¹¹ Nɔ ɲɔŋ ndiɛŋ shina pəi shi mbɔ muɔŋ fā'a vəi. ¹² Sheshɛŋɔŋ ɲa a kərɔ nonj yi nɛ, pi shi nshwi'i vi shhɛ, sheshɛŋɔŋ ɲa a shwi'i nonj yi nɛ, pi kərɔ vi.

---

* **23:5** 23:5 Pa ɲgwa Juu ni mfā'o nū'ɔŋ ɲa a ni nchu ɲa sheshe muɔŋ mimbria jɛ ɲkuɔŋ trɛinchrɔ ɲga'o nɛ fā'o nɔ nā'anj nu khwɛ li'i monj ɲwa'anli Ndunu Kɛna (ɲwa'anli Ndiɛ Taɔŋ nu 13:1-10; 13:11-16; ɲwa'anli Mbria Fɛ nu Gí 6:4-5; 11:13-21) ɲkuɔŋ ɲgrào nchhu choyei yugu pugu pa ɲgei mbhɔ ɲkwɛi. Pa pimbria ni mbini mfā'o nɔ chhu nu pa shǐgəi ɲkuɔŋ pa khwɛ ghaa ndhwí yugu (ɲwa'anli Shia ɲgwa 15:37-41).

Ngə'i shi nii pa ngwa Farashi pugu pa ghan ye'i ngwa ni gi Mushi mbo pa ghan mifi
(Maaku 12:40; Luka 11:39-42,44,52; 20:47)

¹³ “Ndo ngə'i shi nii vɛi ma pa ghan ye'i ngwa ni gi Mushi pugu pa ngwa Farashi. Pɛi ngwa mifi, nthe na pɛi fini Sha'afuon Po ni ngwa, ndo pɛi ndutho yei lo nii mon gho, ndo pa'a ndo mien ngwa ha'an pugu nii nu ne na pugu nii. ¹⁴ [Ngə'i shi nii vɛi ma pa ghan ye'i ngwa ni gi Mushi pugu pa ngwa Farashi, pa ngwa mifi, nthe na pɛi gha nchigi pa pinje kugu nkwe maon pugu, nkuru nnu na pɛi chwɛ ne ni pa ntaanntaan luon Minnwi li'i ka'a, nthe yie gho, yei sha'a shi mbo yi wuwuru.]

¹⁵ “Ngə'i shi nii vɛi, ma pa ghan ye'i ngwa ni gi Mushi pugu pa ngwa Farashi pɛi ngwa mifi, nthe na pɛi gha nsha'a nkhi pugu pa ndaon ntou no ghɛi nu kara non a younjin nnu Minnwi yei, ndo a gha njou nin yei, pɛi chwɛ vi a pini mbigi ncha vɛi paa li'i no ghɛi nu mon monon ngu'o lien shhe.

¹⁶ “Ngə'i shi nii vɛi, ma pa ghan chriligi na pɛi tho non ndaon ni ngwa ne, na pugu chhu na, 'Non nshwɛi ligi Nda Minnwi, pa'a nnu lo mbo, ndo ti non nshwɛi pi laongo na a po mon Nda Minnwi ne, a yi'i vi.' ¹⁷ Pa na na ligi yugu yi chri! A gha'o yei? Laongo ki Nda Minnwi na a chwɛ laongo gho po yi taontaon ne? ¹⁸ Pɛi gha mbini nchhu na non nshwɛi li'i fe'ingien pa'a nnu lo mbo, ndo non nshwɛi yaon fe'ingien nkun li'i fe'ingien, kan a yi'i vi. ¹⁹ Pɛi pa ghan chriligi, a gha'o yei ncha yichɛi, yaon fe', ki li'i fe'ingien

19 ɲa a ghà nchwīe yaon fe ghɔ pɔ yi taon̄taon̄ nɛ.
 20 Sheshen̄on̄ ɲa a shwrēi li' i fe'ingien̄ nɛ, shwrēi
 li' i ghɔ pugu sheshe yaon̄ ɲa a pɔ ŋkuon̄ ghɔ nɛ.
 21 Nnɛ sheshen̄on̄ ɲa a shwrēi Nda Minnwi nɛ,
 shwrēi Nda ghɔ pugu Minnwi mbɔ ŋon̄ ɲa a pɔ
 Nda ghɔ nɛ. 22 Sheshen̄on̄ ɲa a shwrēi pɔ nɛ,
 shwrēi faan̄ Minnwi pugu Minnwi mbɔ ŋon̄ ɲa a
 chhɔ ŋkuon̄ ghɔ nɛ.

23 “Ŋgə' i shi nii vɛi, ma pa ghan̄ yɛ' i gí Mushi
 pugu pa ŋgwa Farashi. Pɛi pa ŋgwa mifīi. Nthe
 ɲa pɛi ghà mfe shwéi pa mishwrei pugu pa
 pichɛi pa puon̄ mi mbhɛ ɲa pi ghà ni' in̄ mon̄
 maon̄ ji, ndɔ ki lɔ mfā' o ndii nɔ nū' ɔn̄ nu pa
 memme ntigi mon̄ ŋwa' an̄li gí nɔ pa ndindi, ni
 kwoshini pugu pa ya' o nu nchò Minnwi, ndɔ yei
 pa nnu pɛ ɲa pɛi kan̄ ni nchwīe ndɔ ki lɔ nch' ɔ
 pi ni. 24 Ghan̄ chri ligi pɛi ɲa pugu n̄on̄ ndaon̄
 ni ŋgwa, pɛi ghà nde minjin̄ji mfu' u mon̄ là' o
 yɛi, ndɔ mmi minyien̄lɛi†!

25 “Ŋgə' i shi nii vɛi, ma ghan̄ yɛ' i ŋgwa ni gí
 Mushi pugu pa ŋgwa Farashi. Pɛi ghan̄ mifīi!
 Nthe ɲa pɛi shīgao ŋkuon̄ ndua pugu pa kumbu
 ndɔ moon̄ yi linaon̄ ni p̄iga pugu pa pou wēin̄ nu
 non̄. 26 Pa ghan̄ chri ligi pɛi mbɔ pɛi Farashi,
 pɛi fūon̄ nshīgao pa moon̄ ndua pugu pa moon̄
 kumbu nne ɲa minthe ŋkuon̄ yi gū yi taon̄taon̄
 ŋkaa yu.

27 “Ŋgə' i shi nii vɛi, ma pa ghan̄ yɛ' i gí Mushi
 pugu pa ŋgwa Farashi. Pɛi pa ghan̄ mifīi! Pɛi
 pɔ nɔ fún̄ ɲa pi shini njù' ɔ ni yaon̄ fhu ɲa a
 pwa mbhi, ndɔ moon̄ yi linaon̄ ni kwéi khu ŋgwa

† 23:24 23:24 A ya mbo pi ɲa kamela.

pugu pa nguon ɲkwan maon totro. ²⁸ A ha'an pi lii vɛi mbhi pɛi pɔ nɔ ɲgwa ndindi, ndɔ moon njù'ɔ yɛi linaon ni nnu mifiɪ pugu pa nguon ɲkwan phi.

²⁹ “Nɲɔ'ɪ shi nii vɛi, ma pa ghan ye'ɪ gɪ Mushi pugu pa ɲgwa Farashi. Pɛi pa ghan mifiɪ, pɛi krao fún pa ɲjɛli'ɪ Minnwi, nchwɛ fún pa ɲgwa ndindi a pwa, ³⁰ nchhu nu ɲa, ‘Pigi kan ni mbo mbhi pi ndii pa tãa pigi, pigi shi kan ndɔ nchi kwò pigi pugu nɔ jwi nu pa ɲjɛli'ɪ Minnwi.’

³¹ “Nne pɛi pa miɲkwentie ni non pɛi ɲa pɛi pa puon ɲgwa pe ɲa pugu ni njwi pa ɲjɛli'ɪ Minnwi ne. ³² Pɛi ghɛi ne shhi m'ɛɲ nnu pe ɲa pa ɲkhu tãa pɛi ni njɛ. ³³ Pa mitwe'ɪ, pa mbhɛ mitwe'ɪ mbimbhi pei, pɛi shi ɲkie pi neiɲ maa ntei njó mónon ɲgù'ɔ liɛɲ shhe?

³⁴ “Nthe yie gho, ñshi ntaon pa ɲjɛli'ɪ Minnwi ni pa ghan shiethɔ ni pa ghan ye'ɪ gɪ Mushi ni pɛi. Pɛi shi njwi pichɛi, ɲkwɪɲ pichɛi ɲkuon wá'a, ɲgwie pichɛi ni ɲgwàɲ mon pa nda luon Minnwi pɛi, mfe ɲɔ'ɪ ni pichɛi llo mon ta'a la'ataon nii mon yichɛi la'ataon. ³⁵ Nshi ntaon vugu nenne, nji ɲa chhɪ ɲguon ɲgwa ndindi ɲa pi ni nsrão vugu njwi ɲkuon shhe, llo thɔ Abe ɲa mbhɔ yi ni mbo yi woo ne ti ɲgɛi nchɛiɲ thɔ jwi nu Shakaria, mbo muuɲ Berekia, shina Nda Minnwi pugu li'ɪ Fe'ingien Minnwi. ³⁶ Shishini ñshwei vɛi, ɲguon nnu pei shi nshwi'ɪ mbiɲ ɲgwreɪon yei.

*Jishɔ fã'o pɔ'ɪ njù'ɔ nthe Jerushalɛiɲ
(Luka 13:34-35)*

37 “Yo, Jerushalein, Jerushalein! La’ataonŋ ɲa a jwi pa nɲeili’i Minnwi, ntunŋ pa ghanŋ ntaonŋ Minnwi pe ɲa pi taonŋ vugu gho ne ni ngù’o. A fi’i yi neiŋ ɲa mi ni ntā’a nu ɲkiri puonŋ pɔ ta’a li’i no ha’anŋ minguo ghà ɲkiri puonŋ pi la’o prǎ yi ne, ndo pa’a pɛi lo ntā’a nu! 38 Lii nɲe, nda yɛi ku’o fùn. 39 Nthe ɲa nchhu ni pɛi ɲa, jɛ ndwe ɲgɛi nu shhi, mba’a pɛi nu’unŋ nɲe a, ti nu’unŋ nchɛinŋ ndii ɲa pɛi shi nchhu ɲa, ‘Mbɔɔ pɔ ni ju ye ɲa a tho no ligi Taathɔ ne!’”

24

Jishɔ chhu ɲa pi shi mbūo Nda Minnwi
(Maaku 13:1-2; Luka 21:5-6)

1 Jishɔ ni ntaonŋ Nda Minnwi ɲgɛi nu, ndii gho pa ghanŋ younjinŋ pi tho nɲe vi ntho nɔonŋ pa nda gho monŋ Nda Minnwi. 2 Jishɔ chhu ni pugu ɲa, “Pɛi yɛi ɲguonŋ maonŋ pei heiŋ ghao? Shishini, nshwei vɛi, mba’a ta’a ngù’o heiŋ yi’i ɲkina ɲkuonŋ ndinŋ vi ki pi lo mbūo mfe shhe.”

Ngə’i pugu pa mōonŋ nu
(Maaku 13:3-13; Luka 21:7-19)

3 No ha’anŋ Jishɔ ni nchochho ɲkuonŋ Mbra pa Thi Olive ne, pa ghanŋ younjinŋ pi tho njinŋjinŋ nɲe vi, nchhu nu ɲa, “Shwei vigi, pa nnu pei shi ndɔgo li’i pi ndii kho? Li tho nu yo pugu pa yi ndugwi mbhi yei shi mbo pi kho?”

4 Jishɔ khwɛ ni pugu ɲa, “Pɛi lina nu ki’i ɲon fii vɛi. 5 Nthe ɲa ntou ɲgwa shi ntho no ligi a, nchhu nu ɲa, ‘Mbo pi Ju ɲa Minnwi Chu’o Ntaonŋ no Nkwe ne,’ mfii ntou ɲgwa. 6 Pɛi shi nja’o pa nchhò pugu pa pisha’akho nnu nchhò. Ndo ki’i

pəi fā'ò pɔgɔ gu nthɛ ɲa pa nnu pighɔ shi ɲgu'ò ndɔ̄gɔ li'i, ndo yinɛ lo naa mbo ndugwi yi. ⁷ Pa la'ataon shi ndollo mā'an yichəi ni nchhò, ɲgwa ta'a fùon mā'an ɲgwa yichəi ni nchhò. Nji shi ɲgū mon pa li'ili'i, shhɛ shi nchi'i ti shina mon pa li'ili'i. ⁸ ɲguon nnu pei pɔ pi no ha'an muun ghà njɛ naon nu mingwɛ shūu nɛ.

⁹ “Nnɛ pi shi ncha'a vɛi mɛ ɲa pi fɛ ɲgə'i ni pəi ndo njwi vɛi. ɲguon pa la'ataon shi mbina vɛi nthɛ a. ¹⁰ Ntou ɲgwa shi ɲgū mon pin yugu, mfini non pugu, mbina non pugu. ¹¹ Ntou pa njəili'i mifi shi nthɔ mfi ntou ɲgwa. ¹² Nthɛ ɲa phi shi mbigi nɛ, khwǎ ɲa ntou ɲgwa fā'ò nɛ shi ɲkɛɛ. ¹³ Ndo ɲon ɲa a ti shii ti nchəin no ndugwi yi nɛ shi ndūgu. ¹⁴ Ndo pi shi nchii pwa pisha'akhɔ yei ɲa Minnwi sha'a fùon yi mon ɲguon mbhi yei nɛ ɲa ɲguon pa la'ataon ghao ya'ò, ndugwi yi thɔ ki'ɛ.

ɲgə'i ɲa a thɔ nu nɛ

(Maaku 13:14-23; Luka 21:20-24)

¹⁵ “Nnɛ ndii ɲa pəi shi njəi nnu wuwuru yɛ ɲa a fuo Nda Minnwi nchwɛ pi tei nɛ, a thi Li'i Taonɲaon,* mbo nnu ɲa njəili'i Minnwi mbo Dania ni nchhu nɛ, (sheshəon ɲa a mɛin yaon yei nɛ pi'i, nji ɲa a shi nji njin nnu yei), ¹⁶ nɛ ɲgwa pɛ ɲa pugu pɔ mon Judia nɛ tei ɲku'ò thɔ pa mbra. ¹⁷ Ki'i ɲon ɲa a chhɔ thɔnda nɛ nu'un nshwi'i shhɛ li'i lɔgɔ yaon ɲa a pɔ mon nda nɛ, ¹⁸ ki'i sheshəon ɲa a pɔ mon nyien nɛ nu'un mbini la'a li'i lɔgɔ mɛ ndhwí yi. ¹⁹ Ndo a shi

* **24:15** 24:15 Li'i yei ni mbo pi mon Nda Minnwi.

mbo ḡkierḡ wuwuru ḡgə'í ni pa piḡge shūu pugu pa mapuonḡ ha'anḡ pugu thə nu'əḡ puonḡ ne monḡ llé piḡhə! ²⁰ Pəi luonḡ ni Minnwi ḡa ki'í nnu pəi ləḡə li'í pi monḡ laonḡ ki llé ji. ²¹ Nthe ḡa monḡ piḡ ndii ḡhə, ḡgə'í shi mbo ti nchəiḡ fi'í ḡkwanḡ nə ha'anḡ a lə naa ma mbo, jē ndii ḡa Minnwi ni mbuonḡ mbhi ne ti nthə nchəiḡ ndwe, ndə pa'a ndə mbi'í pi'í ma nu'unḡ mbo. ²² Ti pi kanḡ ni mienḡ ki kere fi'í llé piḡhə pa'a kanḡ ta'a ḡonḡ lə ndūgu. Ndə nthe ḡgwa pə ḡa Minnwi ni nchu'ə vugu ne, Minnwi shi ḡkere fi'í llé piḡhə.

²³ “Nenne sheshenḡonḡ nchhu ni pəi ḡa, ‘Lii njəi, Ju ḡa Minnwi Chu'ə Ntaonḡ nə ḡkwe ne pə neiḡ,’ ki ḡa, ‘A pə ni hinḡ!’ Ki'í pəi piḡ, ²⁴ nthe ḡa pa mifiḡ ḡa pugu chhu nu ḡa pi chu'ə vugu ntaonḡ nə ḡkwe ne, pugu pa njəi'í mifiḡ shi nōonḡ nonḡ yugu, nōonḡ ntou pa memme li pugu pa nnu ghraoghrao nə fiḡ nu pa ḡgwa ti mfiḡ pa ḡgwa ha'anḡ Minnwi chu'ə ne nə ha'anḡ a kanḡ nji'ə. ²⁵ Pəi lii njəi, ḡkwo shwei vəi ḡkaonḡ ndii maa ḡkā'ə.

²⁶ “Nenne, pūgu nchhu ni pəi ḡa, ‘Lii njəi, a pə ne monḡ ḡkūnu njó!’ Ki'í pəi ḡhəi fə. Ti pūgu nchhu ḡa ‘Lii njəi, a pə ne heinḡ monḡ njiənḡ nda,’ ki'í pəi piḡ. ²⁷ Nthe ḡa wu'ə nə ha'anḡ fiembi ḡhə nshei llo ḡgei sha'a minaonḡ ḡgəi nii ḡgei nii minaonḡ ne, a ha'anḡ thə nu Muunḡ Nḡonmishua shi mbo ne. ²⁸ Sheshe li'í ḡa khu miyaonḡ pə ne, pa mishi ḡa pugu ḡhə ḡkru khu miyaonḡ ne shi ḡkiri fə.

*Muunḡ Nḡonmishua shi mbini nu'unḡ nthə
(Maaku 13:24-27; Luka 21:25-28)*

29 “Pa ηγε’i pei shi nga ntogo, wu’o chomilaon gho,
 minaon shi ηgū njin,
 pa’a fhú lo nu’un η mfe lí’ε,
 pa fínəi gū llo po,
 Minnwi chí’i pa nji mon tothi.

30 “Lì Muun Njonmishua shi nōon non yi po, nne ηguon pa la’ataon ηkuon shhe shi njūa, njei Muun Njonmishua a tho nu mon luluη po ni ghrí pugu pa mme ndigha’o. 31 Pi shi ntua ntàn ηggi ya ηku’o, a taon ghan ntaon pi pugu kiri pa ηgwa pi ηa a chu’o ne mon ηguon mbhi mon khwe ghaa mbhi, llo mon ta’a ηgei po ηgəi mon yichəi.

Ntigi llo ηkuon thi wunu

(Maaku 13:28-31; Luka 21:29-33)

32 “Ye’i ntigi llo ηkuon thi wunu: No ha’an fhō yi nu’un ηjē tua nu ηkuon mbho yi ne, o ji ηa ηkwəi mbì para. 33 Wu’o nenne, ndii ηa pəi ηkaa pəi yəi ηguon nnu pei ne, pəi ji ηa Muun Njonmishua kwo para ti mbo chonda. 34 Shishini, nshwei vəi, mba’a ηgwreijon yei yi’i ηkhu mme ki ηguon nnu pei lo ndōgo li’i. 35 Po pugu shhe shi ntogo gha, ndo mba’a pa chrà pan yi’i ntogo gha.

Ndii ηa Muun Njonmishua shi ntho ne

(Maaku 13:32-37; Luka 17:26-30,34-36)

36 “Ndo no llé gho pugu pa ndii gho, non lo nji, nji’i nthe pi ghan ntaon Minnwi po, ki ndutho Muun ni non yi. A wu’o nji Tāa tə’i vi. 37 No ha’an a ni mbo mon pii ndii Noa ne, a ha’an tho

nu Muun Nõnmishua shi mbo ne. ³⁸ Nthe ña a ni mbo ndii ña ñkhĩ shini ndo naa ñku'õ mfigi mbhi ne, ñgwa ni ñji maon ndo nnu nu, ndan nu ndo mfe ñgwa nda lán, ti ñgõi nchõin ndii ña Noa ni nii mon mme pie ña a põ nõ nda ne. ³⁹ Pugu shini ndo ñji ti ñkhĩ nu'un ñku'õ mfigi ñjigi vugu ñgõi nõ gho. A ha'an thõ nu Muun Nõnmishua shi mbo ne.

⁴⁰ "Paa ñgwa shi mbo mon nyien, pi lõgõ ta'a yi, ta'a yi kina. ⁴¹ Paa piñge shi nthõ ñgu'õ maon, pi lõgõ ta'a yi, ta'a yi kina.

⁴² "Nthe yie gho, põi chhõ ni lina mõi, nthe ña põi lõ ñji'i ñji llé ye ña Taathõ või thõ nu ne. ⁴³ Ndo põi ji yei nnu ña, ñgan nda kan ñji ndii ye ña ñgina thõ nu ni tu'u ne, a kan nchhõ ni lina mi, ndina nu ni nda yi ña ki'i pi põi. ⁴⁴ Nthe yie gho, põi ñkaa põi piri non yõi, nthe ña Muun Nõnmishua thõ nu mon ndii ña mba'a põi yi'i mbĩ'i ne.

⁴⁵ "A gõ ki'e mbo muun fà'a ta'anju'õ, mfã'o shiethõ ña masha vi nũ'õn vi ña a lina nu ni pichõi puon fà'a mon mbaanda yi, mfe maon ji mon ndii ka'oka'õ. ⁴⁶ Mborõ shi mbo ni muun fà'a ye ña masha vi yõi vi a fã'a nu shi'i ndii ña a thõ ne. ⁴⁷ Shishini ñshwei või, a shi nũ'õn vi a lina nu ni ñguon maon pi. ⁴⁸ Ndo ti ã mbo muun fà'a mbimbhi, kan a shi nchhu ni non yi ña, 'Mba'a masha a yi'a ñkwõi,' ⁴⁹ njẽ wie nu pichõi puon fà'a, ñji maon ndo nnu nu pugu pa mbaa là'õ. ⁵⁰ Taathõ muun fà'a yei shi ñkwõi mon llé ye ña muun fà'a gho shini ndo mbĩ'i ne, pugu pa ndii ña a lõ ñji'i ñji ne ⁵¹ nchrei

vi kaonkaon, mī'an vi li'i na pa ngwa mifi shi ngōi ne. No li'i gho kōi pugu pa kru shua shi mbo fo."

25

Lu'ō chrà nthε wuη puoη piηge

¹ "Nne Sha'afuoη Po shi mbo no wuη puoη piηge na pugu lo naa nji mimbia, na pugu ni ndōgo pa laη pugu ngōi li'i para mimbia lán. ² Yi tieη ni mbo pa na, yi tieη po pa ndina. ³ Pe na pugu ni mbo pa na ne ni nga ndōgo laη yugu pa'a ndo ntuo yichēi krashi*, ⁴ ndo pe na pugu ni ndina ne lōgo tu'ō krashi yugu pugu pa laη yugu. ⁵ No ha'an mimbia ngaη lán gho ni ntho njiyiri ne, lōgo wēiη vugu pugu lle.

⁶ "Ndo a gha mbo moη ntuη mbhi pi pa'ō ngōu na, 'Mimbia ngaη lán gho po neiη! Pēi taon ntho mbara vi.'

⁷ "Wuη puoη piηge pigho lollo mbiri laη yugu. ⁸ Pe na pugu ni mbo pa na ne chhu ni pe na pugu ni mbo pa ndina ne na, 'Pēi fe yichēi krashi yēi ni pigi nthε na laη yigi tho mbephe.'

⁹ "Ndo pa pi shietho pigho khwē na, 'Na minthe pa'a ye na pigi fā'ō ne lo nkā'ō ni pia ne, pēi ghēi moη nda taη njuoη yēi fo.'

¹⁰ "Ndiη na pugu ni ngōi li'i yuoη ne, mimbia lán gho tho, pe tieη piηge na pugu ni mbiri noη yugu mbo fo ne ghēi pugu pa mimbia ngaη lán gho li'i ji lán, pi fini nda. ¹¹ A gha ndara pichēi

---

* **25:3** 25:3 Yei ni mbo wru olive na pugu ni nchu'u laη yugu no gho.

nchũ'ò mbini pighò thò ñkaa pugu, nchhu nu ña, 'Taathò, taathò, chu'ò nda ni pigi.'

¹² "Ndo a khwē ña, 'Shishini ñshwei vèi, ñdo nji'i nji vèi.'"

¹³ Jishò lūgwi ña, "Nthe yie ghò, pèi chhò ni lina mèi, nthe ña pèi lo nji llé ki ndii.

Lu'ò chrà nthe trèi puon fà'a
(Luka 19:11-27)

¹⁴ "Ndiì ghò, Sha'afuon Po shi ma mbo pi nò ñon ña a tã'a nu ñgèi kra, nne mèiñ pa puon fà'a mfe maon pi ni pugu ña pugu ti'i nchhò ndina nu nò ghò. ¹⁵ A ni mfe tien pïen mbij ni ta'a yi. Ta'a pïen pò fi'i mbij ña ñon mfa'a nò paa wuñ ñga'ombhi, pi pe vi nò ghò ne, ni vichèi, a fe paa pïen mbij, ni vichèi a fe ta'a pïen mbij. A ni mfe mbij ni sheshenon vugu nò fi'i nji yi ndollo ki'è ñgèi kra yi.

¹⁶ "Chomilaon ghò, ye ñon ña a ni ñkwe tien pïen mbij ne ghèi ni ji mbij mbi'è tan nò ghò nshei tien pïen mbij mbigi. ¹⁷ Wu'ò nenne, ye ñon ña ji mbij ni mbo paa pïen ne shei paa pïen mbij mbigi. ¹⁸ Ndo ye ñon ña ji mbij ni mbo ta'a pïen ne ghèi ntou tien ndèiñ mbij taathò yi mon ghò.

¹⁹ "A ni ñga nda'a nò ntaan ndii, taathò pa puon fà'a pighò pini, pugu pugu pī'i ñkrù yi.

²⁰ Ye ñon ña a ni mfe tien pïen mbij ghò ne thò njèi taathò vi ni tien pïen mbij nduon mbigi, nchhu nu ña, 'Taathò, ò ni mfe tien pïen mbij vèi. Njèi, mbini nu'un nshei tien pïen mbigi.'

²¹ "Taathò vi chhu ghò ña, 'O ya mfā'a, ma muun fà'a shishi'i ndò mbo muun fà'a ta'anju'ò.

Ɔ tɔgɔ ndaon ntou ni shigɛi yaon, n̄shi mfe ntou yi ve ɔ lina nɔ ghɔ, thɔ pɔgɔ fā'ɔ pwanju'ɔ ka'a!'

22 “Ve n̄kaa yu na pi ni mfe paa p̄ien mbin̄ ghɔ ne thɔ nchhu na, ‘Taathɔ, ɔ ni mfe paa p̄ien mbin̄ vɔi. Mbini nu'un̄ nshei paa p̄ien mbin̄ mb̄igi.’

23 “Taathɔ yi chhu ghɔ na, ‘Ɔ ya mfā'a, ma muun̄ fā'a shishi'i ndɔ mbɔ muun̄ fā'a ta'anju'ɔ. Ɔ tɔgɔ ndaon ntou ni shigɛi yaon, shi mfe ntou yi ve ɔ lina nɔ ghɔ, thɔ pɔgɔ fā'ɔ pwanju'ɔ ka'a.’

24 “Ye n̄kaa yu na pi ni mfe ta'a p̄ien mbin̄ ghɔ ne thɔ nchhu na, ‘Taathɔ, n̄ji ghɔ na ɔ non̄ titini, n̄kwɔɔ nu li'i ha'an̄ ɔ shini ndɔ n̄ji'i mbhi, n̄kiri nu li'i ha'an̄ ɔ shini ndɔ n̄ji'i mā'an̄ kan̄ ta'a mbh̄ě. 25 N̄ki mfā'ɔ pɔgɔ gu n̄gɛi ndɛin̄ mbin̄ yɔ mon̄ shh̄e. N̄jɛi, yaon̄ yɔ pɔ n̄ein̄.’

26 “N̄dɔ taathɔ yi khw̄ē nchhu ghɔ na, ‘Muun̄ fā'a mbimbhi, muun̄ fā'a li'ɛli'ɛ, ɔ ni n̄ji na nga n̄kwɔɔ li'i ha'an̄ n̄shini ndɔ n̄ji'i mbhi ne, n̄kiri li'i ha'an̄ n̄shini ndɔ n̄ji'i mā'an̄ mbh̄ě ne.

27 Nenne, ɔ ni mfā'ɔ nɔ ni'in̄ nu mbin̄ a mon̄ b̄ein̄, n̄ga mbini n̄kwe mbin̄ a pugu pa thɔ yi. 28 Nthe yie ghɔ, p̄ei kwe mbin̄ ghɔ mbh̄ɔ yu mfe ni non̄

na a ni mfā'ɔ wun̄ p̄ien mbin̄ ne. 29 Nthe na sheshenon̄ na a kwo fā'ɔ ne, pi shi mb̄igi ntou yi

ghɔ n̄ji na a shi mfā'ɔ a ya n̄jien̄ ti nga'a, ndɔ ni non̄ na a lɔ n̄ji'i mfā'ɔ ne, n̄ji'i nthe pi shigɛi ye

na a pɔ mbh̄ɔ yu ne, pi shi n̄kwe. 30 P̄ei mā'an̄ muun̄ fā'a ghagha yine mbhi mon̄ n̄jin̄n̄jin̄, mon̄

li'i ghɔ, k̄ɛi pugu pa kru shua shi mbɔ fɔ.’

Ndugwi shá'a

31 “N̄dii na Muun̄ Non̄mishua shi nthɔ mon̄ ndigha'ɔ yi, pugu pa nguon̄ pa ghan̄ ntaon̄

Minnwi po, kan a shi nchho ki'ε ηkuon faan ndigha'ο yi. ³² Nguon pa la'ataon ghao shi ηkiri shhi yu, a shere vugu pugu taon li'i yi paa, wu'ο no ha'an ηkē'i pa minjii ghà shere pa minjii mfu'u shina pa mimbhi ne. ³³ A shi nū'ον pa minjii ηgei mbho yi yi ji, pa mimbhi po yugu ηgei mbho ηkwrei.†

³⁴ "Nne fùon gho shi nchhu ni pe ηgwa ηa pugu po ηgei mbho ji ne ηa, 'Pəi ηa mboro Tăa a po mbin pəi ne tho, pəi shi nshei Sha'afuon ηa pi ni mbiri ni pəi mon njē mbhi ne. ³⁵ Nthe ηa nji ni njia a, pəi fe maon ji vəi, njù'ο a yaon pəi fe yaon nnu vəi, ηki po ηgini, pəi chu'ο chonda vəi. ³⁶ ηki po ntii, pəi gwe ndhwí mbin mu, ηki ghino nu, pəi kra a, ηki po mon chəin, pəi tho njəi a.'

³⁷ "Pa ηgwa ndindi shi khwē gho ηa, 'Taatho, pigi ni njəi gho pi yəi ndii nji yia gho pigi fe maon ji ve, ki njù'ο yo yaon pigi fe yaon nnu ve? ³⁸ Ndo pigi ni njəi gho pi yəi ndii ο po ηgini pigi chu'ο nda yigi ηa ο nii fo, ki ο po ntii pigi mā'an ndhwí mbin gho? ³⁹ Pigi ni njəi gho pi yəi ndii ο ghino nu ki mbo mon chəin pigi tho ηkra gho?'

⁴⁰ "Fùon gho shi ηkwe nchhu ni pugu ηa, 'Shishini, nshwei vəi, no ha'an pəi ni nchwie nne ni ta'a minkwasha shina pa lij pan pei ne, pəi ni nchwie pi vəi!'

⁴¹ "Nne a shi nchhu ni pe ηa pugu po ηgei mbho yi yi ηkwrei ne ηa, 'Pəi lollo yəi mu, pəi ηa nchəno Minnwi po mbin pəi ne, ηgəi mon mōnon ki ndugwi yi ηa pi ni mbiri ni Devi pugu

† 25:33 25:33 Pa minjii hein tho noon pi pa ghan pin mbo pa ηgwa ndindi, pa mimbhi po pa ghan ki pin Minnwi.

pa ghan ntaon pi ne. ⁴² Nthe na nji ni njia a pa'a pæi lo mfe maon ji væi, njù'ò a ni njaon pa'a pæi lo mfe yaon væi na ònu, ⁴³ ñki pò ngìnì pa'a pæi lo nchu'ò chonda yæi væi na ònii fò, ñki pò ntii pa'a pæi lo mā'an ndhwí mbin mu, ngĩno ndo mbini mbo mon chéin pa'a pæi lo nji'i ñkra a.'

⁴⁴ "Pugu ñkaa pugu shi ñkhwē na, 'Taathò, pigi ni njei ghò pi ndii khò nji yia ghò, ki njù'ò yò yaon, ki ò pò ngìnì, ki ò pò ntii, ki ngĩno nu ki mbo mon chéin ki pigi lo ngēre ghò?'

⁴⁵ "Nne a shi ñkhwē ni pugu na, 'Shishini, ñchhu ni pæi na nò ha'an pæi shini ndo nchwīe nenne ni minkwasha shina ngwa pei ne, pæi shini ndo nji'i nchwīe væi.'

⁴⁶ "Nne pi shi mfe pei mon ngø'i ki mme ndo pa ngwa ndindi, pi fe vugu mon chombhi ki mme."

26

Ntán nò jwi nu Jishò

(Maaku 14:1-2; Luka 22:1-2; Jouñ 11:45-53)

¹ Jishò ni nga mĩ'en ye'i nu nguon pa nnu pei, nchhu ni pa ghan younjin pi na, ² "Pæi ji na paa llé shi nga ntogo, a pò Ji *Lli Nji'a, ndo pi shi ncha'a Muon Nonmishua mfe na pi kwĩn vi ñkuon wá'a."

³ Nne pa thishi ghan fe'ingien pugu pa thishi pa ngwa Juu paon ntu'ò Kaifa, mbo *taathò pa thishi ghan fe'ingien, ⁴ ntán nò wéin nu Jishò njinjin ki ngwa lo nji ndo njwi vi. ⁵ Ndo pugu ni nchhu nu na, "Ki'i a pò pi ndii Ji Lli Nji'a, kien nne kan ngwa shi nsha mighei."

*Pi yu'ó laminda mbiḡ Jishó la'ataoḡ Betani
(Maaku 14:3-9; Jouḡ 12:1-8)*

⁶ Jishó ni ḡa mbo Betani nda Shemu mbo ḡgaḡ ḡhinombaluḡ, ⁷ nó ha'an Jishó ni ḡji maonḡ ḡkuonḡ taprei fó ne, miḡḡwe chəi tho ḡjəi vi ni yichəi nchín ḡa pi chwīe ni ḡḡú'ó, laminda tininchuonḡ linaonḡ monḡ ḡhó, a shā'ó tho Jishó nó pɔɔ nu vi nó ḡhó.

⁸ Ndo pa ḡhaḡ younjḡ pi ni mbiḡi túa ndii ḡa pugu ni ḡjəi nnu yei ne, nne nchhu ḡa, “Lá'ó yei phe pɔ pi ḡa? ⁹ Nthe ḡa a ka ni mfe pi fini laminda yei ni ḡkienḡ ntou mbiḡ ḡḡere pa ḡhaḡ pou nó ḡhó.”

¹⁰ Ndo Jishó ji nnu ḡa pugu chhu nu ne, nne, nchhu ni pugu ḡa, “Pəi ḡhana miḡḡwe vi ne ḡa? A chwīe pi nnu shi'i vəi. ¹¹ Nthe ḡa pəi ḡhà ḡḡu'ó mfā'ó pa ḡhaḡ pou ḡḡuonḡ ndii, ndo mba'a pəi yi'i mfā'ó a ḡḡuonḡ ndii. ¹² A shā'ó laminda yei mbiḡ mu nó pīri nu nonḡ a nó twei nu. ¹³ Shishini, ñchhu ni pəi ḡa sheshe lí'i ḡa pi shi nchii ḡkini pwa pisha'akhó yei monḡ ḡḡuonḡ mbhi ne, nnu ḡa miḡḡwe vei chwīe ne, pi shi nchhu nó kwijḡ nu vi.”

*Judashi piḡ nó fini nu Jishó
(Maaku 14:10-11; Luka 22:3-6)*

¹⁴ Ta'a ḡonḡ shina paanchro pa ḡhaḡ younjḡ Jishó mbo Judashi Ishikario ḡhəi ḡjəi pa thishi ḡhaḡ fe'ingienḡ, ¹⁵ nchhu ni pugu ḡa, “Pəi shi mfe pi khó vəi nó ha'an mi mfini vi ni pəi?” Nne pugu pe vi ni trei wuḡ ndigi mbiḡ.* ¹⁶ Llo ndii ḡhó ḡḡəi nu shhi a ta'a shina nó fini nu vi.

* **26:15** 26:15 Shakaria 11:12.

*Jisho ji Ji Lli Nji'a pugu pa ghan younjij pi
(Maaku 14:12-21; Luka 22:7-13,21-23; Jouŋ
13:21-30)*

¹⁷ A ni mbo fũon llé ji Ji Brei Ki Ku'ɔ, pa ghan younjij Jisho tho njəi vi, nchhu nu gho ɲa, “Ɔ tā'a nu ɲa pigi piri maon ji Lli Nji'a ve pi hin?”

¹⁸ A chhu ni pugu ɲa, “**Pəi nii mon la'a, nchhu ni non chəi ɲa pəi shi njəi vi ne ɲa, 'Masha chhu ɲa ndii a kwo para, nshi nji Lli Nji'a nda gho pigi pa ghan younjij paŋ.'**” ¹⁹ Pa ghan younjij pi chwē wu'ɔ nɔ ha'an Jisho ni nchhu ni pugu ne, mbiri maon ji Lli Nji'a gho.

²⁰ A ni ɲga mbo ni fanaon, a chocho yəi taprei ntho nji maon pugu pa paanchro gho. ²¹ Nɔ ha'an pugu ni nji nu ne, Jisho chhu ɲa, “**Shishini, nshwei vəi, ta'a non shina pəi shi mfini a.**”

²² Nnu gho wini vugu ɲkien ntou yi, pugu jē nchhu nu gho pa ta'a yi ta'a yi ɲa, “Taatho, ɲa a lo mbo mmu?”

²³ A khwē ɲa, “**Non ɲa mbho yigi yu shi mbāon mon peiŋ ne, a ju ɲa a shi mfini a ne.**” ²⁴ Muon Nonmishua shi ngu'ɔ ɲgəi pi nɔ ha'an pi nā'an nthe vi ne, ndo ɲgə'i shi ɲgwēiŋ non ve ɲa a fini vi ne. **A ni mbwa gho ɲa ki'i pi phi vi.**”

²⁵ Judashi, ɲa a ni mfini vi ne, chhu ɲa, “Masha, ɲa a lo mbo mmu?”

Jisho chhu ɲa, “**A chhu gò ni non yɔ.**”

*Ndugwi maon ji Jisho pugu pa ghan younjij pi
(Maaku 14:22-26; Luka 22:14-20; 1 Korij
11:23-25)*

²⁶ Nɔ ha'an pugu ni nchho nji nu ne, Jisho lōgo brei, ɲga ɲkwo tōo Minnwi, mbə'i mfe ni pa

ghan younjin pi, nchhu ña, “Pəi kwe ñkru, yei freinoŋ a.”

²⁷ A lōgo ndua, ñga ñkwo tōo Minnwi mfe ni pugu, nchhu nu ña, “Ngunoŋ yei ghao nnu.

²⁸ Nthe ña là’o yei chhi a ña a krao *kìna ye ña Minnwi wrā pugu pō ñgwa pi ne, ña a ni ñkwrī nthe ntou ñgwa nō lī’ε nu pa phi. ²⁹ Ndo ñshwei vəi ña mba’a nu’uŋ nnu là’o yei pia, ti ñgəi nchəiŋ ndii ña ñshi mbini nnu pia ka’a fifhi moŋ Sha’afuoŋ Tāa a ne.”

³⁰ Pugu gha njrāo ta’a ñkhī ntaoŋ kə’i ghō ñku’o ñkuoŋ Mbra pa Thi Olive.

Jisho chhu ña Pita shi ndāa vi

(Maaku 14:27-31; Luka 22:31-34; Jouŋ 13:36-38)

³¹ Nne Jisho chhu ni pugu ña, “Ni tu’u yei, pəi shi ntei mien a nthe ña pi nā’an ña, ‘Ñshi njwi ñkē’i minjii, pa minjii sha.’

³² Ndo pi shi ñga ñkwo ku’o ni mmu moŋ gu, ñgəi shhi pəi Galili.”

³³ Ndo Pita chhu ña, “Nji’i nthe pi nō ha’an pi shi ntei njin yo ghao ne, mba’a nji’i ntei.”

³⁴ Jisho chhu ghō ña, “Shishini ñshwei ghō ña ni tu’u yei ñkaon minkə’i maa ñkhwe, o shi ñkwo lāa a ni trei ñge.”

³⁵ Pita chhu ghō ña, “A nji’i mbo pi ña pogo khu ka’a, pa’a ñdo ndāa ghō.” Ngunoŋ pichəi pa ghan younjin pi wu’o nchhu pi nne.

Jisho luon Minnwi Geshemani

(Maaku 14:32-42; Luka 22:39-46)

³⁶ Jisho lollo ngōi pugu pugu li'i chōi ḡa pi mēiḡ ni Geshemani, nchhu ni ghanḡ younjḡ pi ḡa, **“Pēi chōchō heḡiḡ ngōi hiḡ nduoḡ Minnwi.”** ³⁷ A lōgō Pita pugu pa paa puoḡ Shebedi, njē nthō mfā'ō yu'ō njū'ō. ³⁸ Nne, a chhu ni pugu ḡa, **“Njū'ō a ya mbē'i ti minthe ḡka kukhu, pēi kina heḡiḡ pia yra nu ka'a.”**

³⁹ A chōnē ngōi shḡei yi shhi, mfūḡ tho yi shhe nduoḡ Minnwi, nchhu nu ḡa, **“Tāa a, ā nji'ē, o pēi ndua ḡgē'i yei vēi, ndō ki'i a pō pi nō ha'an ḡtā'a nu nē, a pō pi nō ha'an o tā'a nu nē.”**

⁴⁰ A gha nthō, njēi pa ghanḡ younjḡ pi pugu tho ndelle. A chhu ni Pita ḡa, **“Nne minthe pa'a pēi lo nchhō tothi pia ka'a nō ta'a awa?”** ⁴¹ Pēi chhō tothi nduoḡ Minnwi nne ḡa ki'i pēi gū moḡ mōoḡ nu. Jijwe yei khwā nu, ndō freinoḡ yei pou ghrí.”

⁴² Nō mbra ḡge, a pini ḡgōi nduoḡ Minnwi, nchhu nu ḡa, **“Tāa a, ā mbō ḡa minthe pa'a ndua ḡgē'i yei lo tōgō ki nō nō nji'i nnu, a pō nē nō ha'an o tā'a nu nē.”** ⁴³ Jisho pini ḡkamū'ōḡ njēi vugu pugu lle nu, nthē ḡa lōgō ni ndinaoḡ ligi pugu.

⁴⁴ A pini nu'uy mienḡ vugu ḡgōi nduoḡ Minnwi, a pō trei ḡge, ḡgu'ō nchhu pi ta'a nnu ghō ḡa a ni ḡkwo fūoḡ nchhu nē. ⁴⁵ Nne a tho njēi pa ghanḡ younjḡ pi nchhu ni pugu ḡa, **“Pēi wu'ō nchhō ndhe nu mferē noḡ yei?†Njēi, ndii kā'ō nē, pi fini Muoḡ Nōḡmishua nē ni pa ghanḡ phi.”** ⁴⁶ Pēi lollo pia ghēi. Pēi lii njēi, ḡoḡ ḡa a fini a nē pō nēiḡ!”

† **26:45** 26:45 Pichēi chhu ḡa Pēi lle ndō mferē noḡ yei ḡgē nduoḡ.

Pi fini Jisho pi wēinj vi

(Maaku 14:43-50; Luka 22:47-53; Jouŋ 18:3-12)

⁴⁷ Jisho ni nga ngu'ɔ nchrā nu, Judashi, mbo ta'a non shina paanchro ghan younjij pi chēinj pugu pa ntou yú ngwa, pugu tuo pa kafa pugu pa wréi, llo mbho pa thishi ghan fe'ingien pugu pa pichēi pa thishi pa ngwa mon la'a. ⁴⁸ Non na a ni mfini vi ne ni nkwo fe li ni pugu, nchhu nu na, "Non na nshi mban vi ne, ju, pēi wēinj vi." ⁴⁹ Judashi ku'ɔ ntho mbara Jisho nchhu gho na, "Nchrā ve, ma Masha," mban vi no chrā nu gho.

⁵⁰ Jisho chhu gho na, "Taannu a, chwīe yaon na o ni ntho no chwīe nu ne."

Nne ngwa pigho tho ngwēinj Jisho nshūu vi ngēi no. ⁵¹ Nga njēi nu ne, yichēi ta'a non na pugu pa Jisho ni mbo nu ne shua kafa nkē'i muon fà'a taatho pa thishi ghan fe'ingien no gho nja'a tēnē yi.

⁵² Jisho chhu gho na, "Pini ni'in kafa yo li'i na o fu'u ne. Ghan wie nkrò ndo njwi ngwa ni kafa ghà ngu'ɔ nkhu ntogo pi nkuon kafa. ⁵³ Ki o pī'i na minthe pa'a ndo njūa ni Tāa a na a ghēre a, a wu'ɔ ntaon pa ghan ntaon po na pugu ghà mā'an nchhò ne pugu togo khwachēi wun nkan yugu ni nkan yi paa wu'ɔ chomilaon gho? ⁵⁴ Ndo ā mbo nenne ki'ε, nnu na Nwa'anli Minnwi chhu ne shi nkie pi neinj ndogo li'i, na a yi'i na a wu'ɔ mbo pi nenne ne?"

⁵⁵ Mon ndii gho Jisho chhu ni yú ngwa pigho na, "Mbo pi ngina minwi na pēi tho nu ngwēinj a ni pa kafa pugu pa wréi? Pa lelle nga nchho Nda Minnwi njē'i nu pa'a pēi lo ngwēinj a. ⁵⁶ Ndo

nguoŋ pa nnu pei lōgo li'i nne nɔ chwīe nu nnu
 ŋa pa njəli'i Minnwi ni nā'an nɛ lōgo li'i." Nne
 ŋguoŋ pa ghaŋ younjin pi mien vi ntei ni vugu.

Jishɔ shhi Kaifa pugu pa thishi

*(Maaku 14:53-65; Luka 22:54-55,63-71; Jouŋ
 18:13-14,19-24)*

⁵⁷ Ngwa pɛ ŋa pugu ni ŋgwēin Jishɔ nɛ lōgo
 vi ŋgēi nɔ shhi Kaifa, mbɔ taathɔ pa thishi ghaŋ
 fe'ingien, mbɔ li'i ŋa pa ghaŋ ye'i ŋgwa ni gí
 Mushi pugu pa pichəi pa thishi ni ŋkiri nɛ. ⁵⁸ Pita
 ni thɔ nu njin pugu ndɔ mbɔ pi fie hin, mbɔ nɔ
 ha'an yina taathɔ pa thishi ghaŋ fe'ingien ni mbɔ
 nɛ nii nchɔchhɔ pugu pa ghaŋ kē'i li'i nɔ yəi nu
 nnu ŋa a shi ndōgo li'i nɛ.

⁵⁹ Pa thishi ghaŋ fe'ingien pugu pa ŋguoŋ pa
 kún ghaɔ ni nthɔ ntā'a le'ingien ŋa minthe pugu
 shwi'i thɔ Jishɔ nne ŋa pugu jwi vi nɛ. ⁶⁰ Ndɔ
 pugu shini ndɔ fā'o sheshe yi, nji'i nthe pi nɔ
 ha'an ntou pa ghaŋ pin nnu mbe ni ntaoŋ nthɔ
 nɛ. Ndugwi yi, yi paa taoŋ nthɔ shhi ⁶¹ nchhu
 ŋa, "Njoŋ vei ni nchhu ŋa, 'Mfā'o ghrí nɔ sha'a
 nu Nda Minnwi mfe shhe mbini ŋkrao mon trɛi
 llé.'" "

⁶² Ndɔ taathɔ pa thishi ghaŋ fe'ingien lollo
 ntithi tɔthi nchhu ŋa, "Ɔ lɔ mfā'o khwè nɔ fe nu?
 Nnu ŋa ŋgwa pei wēin ghɔ ŋa ɔ chwīe nɛ pɔ pi
 khɔ?" ⁶³ Ndɔ pa'a Jishɔ lɔ nchrā. Taathɔ pa thishi
 ghaŋ fe'ingien chhu ghɔ ŋa, "Mfe gí ve nɔ ligi
 Minnwi maon ŋa ɔ shwei vigi ŋa ɔ Ju ŋa Minnwi
 Chu'ɔ Ntaoŋ nɔ Nkwe mbɔ Muon Minnwi nɛ?"

⁶⁴ Jishɔ chhu ghɔ ŋa, "Ɔ chhu nenne. Ndɔ
 ñshwei ghɔ, llo ndwe ŋgēi nu shhi, pəi shi njəi

Muun Nɔŋmishua a chhɔ ŋgei mbhɔ ji ju ŋa a fā'o ghrí nɔ chwíe nu sheshe nnu nɛ, ndɔ nshwi'i nu mon lúluŋ llo po."

⁶⁵ Taathɔ pa thishi ghan fɛ'ingien ni ŋga nja'o yei, nshāa ndhwí yi nchhu ŋa, "A chī'ə ligi Minnwi. Pia nu'un ntā'a pa minkwentie mbigi nchwíe khɔ nɔ ndwɛ? Līi njəi, pəi ya'o chrà nchi'əshə yei ni non yəi. ⁶⁶ Pəi pī'i yəi ŋa?"

Pugu khwē ŋa, "A pie ŋa a khu."

⁶⁷ Nnɛ pugu thu thwɛ nɔ ligi yi ndɔ ŋgwie vi, pichəi chrəi vi ni lrɪ ⁶⁸ nchhu ŋa, "Gò ŋa pi Chu'ɔ ghɔ Ntaon nɔ Nkwe nɛ, yəi nɛ li'i nshwei vigi, ŋon ŋa a chhwi ghɔ nɛ gɔ?"

Pita lāa Jishɔ

(Maaku 14:66-72; Luka 22:56-62; Jouŋ 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Pita ni nchhɔ mbhi mon yina, muun fà'a chəi, mbɔ mingwɛ, thɔ njəi vi nchhu ghɔ ŋa, "Gɔgɔ ŋkaa ghɔ ni mbɔ pəi Jishɔ ŋon Galili."

⁷⁰ Ndɔ Pita lāa shhi pugu ghao, nchhu nu ŋa, "Ndɔ nji'i nji njin nnu ŋa ɔ chhu nu nɛ."

⁷¹ A gha nchəin cho yina, yichəi muun fà'a mbɔ mingwɛ yəi vi nchhu ni ŋgwa pɛ ŋa pugu ni nthi fɔ nɛ ŋa, "Nɔŋ vei ni mbɔ pugu Jishɔ llo Nashare."

⁷² A pini nu'un ndāa ti nshwrɛi ŋa, "Ndɔ nji ŋon ghɔ."

⁷³ A gha ndara shigɛi, ŋgwa ha'an pugu ni nthi fɔ nɛ ku'ɔ mbara Pita nchhu ghɔ ŋa, "Shishini, ɔ ta'a pakwo pugu, nthɛ ŋa ŋkwan ha'an ɔ chrā nu nɛ fini ghɔ."

⁷⁴ Nne a jē chōno nu non yi nshwrēi nu na, “Ndo nji’i nji non gho.” Ndo chomilaon gho minke’i khwe.

⁷⁵ Nne Pita kwin nnu na Jisho ni nchhu ne na, “**Nkaon minke’i ma nkhwe, o shi ndaa a ni trei nge.**” Ntaon mbhi nkei a gha’a.

27

Pi cha’a Jisho mfe ni Pailē

(Maaku 15:1; Luka 23:1-2; Jouŋ 18:28-32)

¹ A ni nga mbo ni muon tutu’u, ngonon pa thishi ghan fe’ingien pugu pa thishi pa ngwa Juu nyian nkwan ha’an pugu shi nwi Jisho ne. ² Pugu krao vi, ngei ni ju ncha’a mfe ni Pailē, mbo ngan sha’a ngwa.

Judashi kre’i non yi

(Fa’a 1:18-19)

³ Nne ndii na Judashi, na a ni mfini Jisho ne, ni njei na pi fe njó gu ni Jisho ne, a kwri njú’o yi mbin ndu’u trei wun ndigi mbin pigho ni pa thishi ghan fe’ingien pugu pa pichoi thishi, ⁴ nchhu nu na, “Nchwie phi no fini nu non na mbho yi yi wo ne pi jwi vi.”

Ndo pugu chhu na, “Yine po pi kho ni pigi? Yine yei pi go!”

⁵ Judashi ma’an mbin gho mon Nda Minnwi ndollo ngei nkre’i non yi.

⁶ Ndo pa thishi ghan fe’ingien lōgo mbin gho nchhu na, “Gí lo nji’i mbin na pia ni’in mon li’i nū’on mbin Nda Minnwi nthe na a po pi mbin chhi.” ⁷ Nne pugu pini, njuon li’i shhe na pi mein ni shhe ngan puon pa kin, ndōgo no li’i twei pa

ghini. ⁸ Nthe yie gho, pi mēin shhe gho ni Shhe Chhi ti nchəin tho pa shi'a. ⁹ Nne nnu na njəili'i Minnwi mbo Jerimaya ni nchhu ne lōgo li'i na, "Ndo pugu lōgo trei wun ndigi mbin gho, mbo fi'i nchuon tho ju ye na pichəi pa ngwa Ishrae ni nū'on no pe nu no tho yi ne, ¹⁰ Mfe mbin gho no yuon nu li'i shhe ye na pi ni mēin ni shhe ngan puon yaon, no ha'an Taatho ni nōon vəi ne."

Jisho shhi Paile

(Maaku 15:2-5; Luka 23:3-5; Jouŋ 18:33-38)

¹¹ Jisho thi shhi ngan sha'a ngwa, ngan sha'a ngwa gho pie vi na, "Ɔ Fūon pa Juu?" Jisho chhu na, "A ha'an ɔ chhu ne."

¹² Ndo pa thishi ghan fe'ingien pugu pa pichəi pa thishi ni nga nchhu pa nnu tho yu, pa'a a lo nji'i nkhwē. ¹³ Nne Paile chhu gho ki'e na, "Ɔ lo nja'o fi'i pa nnu na pugu chhu nu tho gho ne?"

¹⁴ Ndo pa'a a lo nji'i nkhwē sheshe nnu gho ki ta'a ndigi nnu na pi chhu tho yu ne, nne ti ngan sha'a ngwa gho ghrāo nkien ntou yi.

Pi fe njó gu ni Jisho

(Maaku 15:6-15; Luka 23:13-25; Jouŋ 18:39-19:16)

¹⁵ A ghà mbo nū'on ngan sha'a ngwa mon sheshe ndii Ji Lli Nji'a no chu'ɔ nu sheshe ngan chəin na ngwa chhu na a chu'ɔ ne. ¹⁶ A ni nga mbo ndii gho, pugu fā'o yichəi wuwuru ngan nchəin na pi ya nji vi, ligi yi po Baraba. ¹⁷ Nne pugu gha nkiri, Paile chhu ni pugu na, "Pəi tā'a nu na nchhu'ɔ pi gǒ mfe ni pəi, Baraba ki Jisho

ɲa pi mēiɲ vi ɲa Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaoɲ nɔ Nkwe nɛ?" ¹⁸ Nthe ɲa a ni nji ɲa a ni nchwīe nnu kighi'ə pugu wēiɲ vi ncha'a mfe ghɔ.

¹⁹ Nɔ pigi nu, a ni ɲga mbo nɔ ha'an ju Paile ni nchɔchɔ ɲkuoɲ faaɲ yi nchɔ sha'a nu nɛ, ɲgwɛ vi taoɲ ɲkɪni ghɔ ɲa, "Ki'i nchwīe nnu mbiɲ ɲoɲ ndindi yinɛ, nthe ɲa ɲkwo yəi ɲgə'i shi'a ntou yi moɲ ɲjəiɲ nthe vi."

²⁰ Pa thishi ghaɲ fe'ingieɲ pugu pa pichəi pa thishi kwo ni'in puɲ yú ɲgwa pighɔ fɔ nɛ ɲa pugu pie pi ɲa pi fe Baraba ni pugu njwi Jishɔ. ²¹ Ngaɲ sha'a ɲgwa ghɔ piɲi mbie vugu ɲkamu'ɔɲ ɲa, "Pəi tā'a nu ɲa ɲchu'ɔ yəi ɲoɲ shina paa ɲgwa pei mfe ni pəi?"

Pugu ɲa, "Baraba!"

²² Paile pie ni pugu ɲa, "Ti mi shi nchwīe pi nɛiɲ ni Jishɔ ɲa pi mēiɲ vi ni Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaoɲ nɔ Nkwe nɛ."

Ŋuoɲ yugu chhu ɲa, "Pi kwīɲ vi ɲkuoɲ wá'a!"

²³ A chhu ɲa, "Nthe khɔ? Nnu piphi ɲa a chwīe nɛ khɔ?"

Nɔ pugu piɲi mba'o ɲgòu mbigi ɲgəi shhi ɲa, "Pi kwīɲ vi ɲkuoɲ wá'a!"

²⁴ Paile ni ɲga njəi ɲa ghère lɔ mbo nɔ ghəi nu shhi ndòu nu, ndɔ njəi ɲa minthe ɲgwa pighɔ sha mighei nɛ, a kwe ɲkhǐ nshigao mbhɔ mi nɔ ghɔ shhi yú ɲgwa pighɔ, nchhu nu ɲa, "Mbhɔ ma yi wo nɔ chhǐ ɲoɲ vei, yei pɔ pi fà'a yəi."

²⁵ Ŋuoɲ ɲgwa pighɔ khwē ɲa, "Chhǐ yi shi mbo thɔ pigi pugu pa thɔ puoɲ pigi!"

²⁶ Nne, a chu'ò Baraba mfe ni pugu, nga nkwo wie Jisho, ncha'a vi mfe na pi kwĩn vi nkuon wá'a.

²⁷ Nne pa ghan mā'an nchhò ngan sha'a ngwa ghò lōgo Jisho ngēi ni ju mon ntu'ò, nkiri kwie ntigao nkii pa shooge yei yu. ²⁸ Pugu shrāo ndhwí yi mā'an piri pipie mbin yu. ²⁹ Pugu ni nga nkra nkie michwe'ichwe'i, ngwe tho yu, ni'in mbie pa fūon ngei mbho yi yi ji, nkwi kwere yugu shhi yu mā'an vi ni kwèin, nchhu nu na, "Chrà nji yò, ma fūon pa ngwa Juu!" ³⁰ Pugu thu thwe mbin yu, nkwe mbie ghò ndò ngwie vi nò tho yi. ³¹ Pugu ni nga nkwo mā'an vi ni kwèin, nshrāo piri pipie ghò mbin yu mā'an ji ndhwí mbin yu, ndōgo vi ngēi nò li'i kwĩn vi nkuon wá'a.

Pi kwĩn Jisho nkuon wá'a

(Maaku 15:21-32; Luka 23:26-43; Jouŋ 19:17-27)

³² Nò ha'an pugu ni ntaon nu mbhi ne, njai non chai llo Shirin, ligi yi pò Shemu, pugu ni vi na a tien wá'a Jisho. ³³ Pugu ni nga nchəin li'i chai na pi mēin ni Gogota, nin yi pò na Li'i Kwéi Tho. ³⁴ Pugu fe là'o ghò na pi nyāan ni yaon lwilwi na a nnu, ndò a gha njwe'i, pa'a ndò nnu.

³⁵ Pugu ni nga nkwo kwĩn vi nkuon wá'a, mā'an pe'i nò ghrā nu ndhwí yi shina pugu. ³⁶ Nne pugu chəchə shhe nchhò nkē'i vi fo. ³⁷ Pugu nā'an yaon na pi ni ngwēin vi nò ghò ne nkuon wá'a tho yu na, "Yei Jisho, mbò Fūon pa Ngwa Juu." ³⁸ Pi ni nkwin vugu pa paa ngina

minwi ka'a, ta'a yi ngei mbho ji, ta'a yi ngei mbho nkwrɛi.

³⁹ Ngwa pɛ ɲa pugu ni ntɔɔ nu fɔ nɛ ni nthɔ ngwɛ'i vi, nchi'i tho yugu, ⁴⁰ nchhu nu ɲa, "Gò ɲa ɔ kan ni nthɛ ɔ shā'a Nda Minnwi mbini nkrao mon trɛi llé nɛ, kwe nɛ non yɔ pia! A mbo ɲa ɔ Muun Minnwi, ɔ shwi'i nɛ nkunɔŋ wá'a yinɛ pia."

⁴¹ Wu'ɔ nɛnnɛ, pa thishi ghan fɛ'ingien, pugu pa ghan yɛ'i ngwa ni gí Mushi pugu pa pichɛi thishi mā'an vi ni kwèin nkaa pugu, nchhu nu ɲa, ⁴² "A ni nkwe ngwa ndɔ minthɛ pa'a a lɔ nkwe non yi. A pɔ pi Fùon pa ngwa Ishrae, a shwi'i nɛ nkunɔŋ wá'a ndwɛ pigi pin vi. ⁴³ A ni nji'ɛ non yi pi mbin Minnwi, Minnwi kwe nɛ vi ndwɛ nɔ ha'an ä nkhwā vi, nthɛ ɲa a ni nchhu ɲa, 'Mbo pi Muun Minnwi.'" ⁴⁴ Pa ngina minwi ɲa pi ni nkwiŋ vugu pugu nɛ ni mā'an vi ni kwèin wu'ɔ nɛnnɛ nkaa pugu.

Gu Jishɔ

(Maaku 15:33-41; Luka 23:44-49; Jouŋ 19:28-30)

⁴⁵ A ni ɲga mbo mon ntun minaon, njinjin gū mon ngun la'a ghao ti ngɛi nchɛin mon trɛi minaon ni naonchi. ⁴⁶ A gha mbo mon trɛi minaon ghɔ, Jishɔ kɛi ɲa, "**Eli, Eli, lema shabatani?**" njin yi pɔ ɲa, "**Minnwi a, Minnwi a, ɔ mī'an a ɲa?**"

⁴⁷ Pichɛi ngwa ɲa pugu ni nthi fɔ nɛ gha nja'o, nchhu ɲa, "Non vei tho mɛin pi Elaija." ⁴⁸ Wu'ɔ ndii ghɔ, yichɛi ta'a non vugu kɛ'i ntei tei ngɛi ndɔɔ kusha ni'in là'o chɛchigɛi fɔ nchwɛ'i tho muun thi mfɛ ghɔ ɲa a nnu. ⁴⁹ Ndɔ pichɛi ngwa

ɲa pugu ni nthi fɔ nɛ chhu ɲa, “Mien vi pia yɛi ɲa Elaija shi nthɔ ɲkwe vi.”

⁵⁰ Ndo Jishɔ pini ɲkɛi ɲkien ni nji, jijwe yi taon.

⁵¹ ɲga ɲjɛi nu nɛ, ndhwí kɛ'i lí'i ɲa a ni mbo mon ɲda Minnwi shāa ntaon yi paa llo tho gho nshwi'i mfe là'o gho, shhe chī'i, pa ɲgù'ɔ shina.

⁵² Pa fún mon ɲgù'ɔ chu'ɔ ɲkaa pugu, ntou khu ɲgwa Minnwi pi taontaon ɲa pugu ni ɲkwo khu nɛ ku'ɔ mon gu, ⁵³ ntaon mon fún mon ɲgù'ɔ, Jishɔ ni ɲga ɲku'ɔ mon gu, pugu pugu ghɛi mon mme la'ataon taontaon nōon non yugu ni ntou ɲgwa.

⁵⁴ Ndiɪ ɲa nthishi pa ta'a ɲkii shooge, pugu pa ɲgwa ɲa pugu pugu ni mbo nchho ɲkɛ'i Jishɔ ni ɲjɛi shhe nchī'i pugu pa nnu ɲa a lōgo lí'i nɛ, pogo gu wɛin vugu, pugu chhu ɲa, “Shishini, ɲon vei ni mbo Muun Minnwi.”

⁵⁵ Ntou pa piŋge ni mbo fɔ ɲkaa pugu nthi fie hini nchho mbe'i nu. Yei ni mbo piŋge pe ɲa pugu ni njōu njin Jishɔ llo Galili nchho ɲgɛre vi nɛ. ⁵⁶ Shina pugu ni mbo Meri Madalin, ni Meri mūun Jɛin ni Joshe, ni mūun puon Shebedi.

Pi twei Jishɔ

(Maaku 15:42-47; Luka 23:50-56; Joun 19:38-42)

⁵⁷ A ni ɲga mbo ni fanaon, ɲgan fà'o chɛi llo Arimatia, ligi yi pɔ Joshe, ɲa juju ɲkaa yu ni mbo ɲgan younjin Jishɔ nɛ tho. ⁵⁸ A ni ɲgɛi mbara Paile mbie vi ɲa a fe khu Jishɔ gho. Nne Paile fe gí ɲa pi fe gho. ⁵⁹ Joshe lōgo khu Jishɔ ndin mon mbho ndhwí fhu, mbo yi fhi, ⁶⁰ ni'in vi mon ji fún ɲa a ni ɲgu'ɔ ɲka fi'ifi'i mon ɲgù'ɔ, ɲkɛnɛ

ηκιεη mme ηγù'ó nchri chofuη ghó nó, ηγῶi ni vhi. ⁶¹ Meri Madaliη pugu yichῶi ta'a Meri ni mbó fó nchóchhó njina chofuη mon ηγù'ó ghó.

Ghaη kē'i fún

⁶² Mbhi ni ηga ndaη, llé piri non kwo tógo pa thishi ghaη fe'ingieη pugu pa ηgwa Farashi kiri shhi Paile, ⁶³ nchhu ηa, "Masha, pigi kwina ηa ηgaη mifiη yie ni ηga ηgu'ó mbó yi maon, nchhu ηa, "Trei llé shi ηga ntógo, mbini ηku'ó."

⁶⁴ Nthe yie ghó, mfe gí pi tho ηkē'i chofuη ti trei llé nu'uy ntógo kaη pa ghaη younjin pi shi nthó njóo khu yi ηγῶi nó ghó nchhu ni pa ηgwa ηa, 'A ku'ó mon gu.' Ndugwi njin fiη nu yei wūru nchaa fūon yi."

⁶⁵ Paile chhu ni pugu ηa, "Pῶi lógo pa shooge kē'i li'i ηγῶi nchwīe pugu ya ndina ni fún ghó nó ha'aη pῶi tā'a nu nε." ⁶⁶ Nne pugu fiηi chofuη ghó nó ha'aη mba'a ηon nii fó ntógo pi ηkuon lei nu pugu pa mien nu ghaη kē'i li'i fó.

28

Jishó pini nu'uy ηku'ó

(Maaku 16:1-10; Luka 24:1-12; Jouη 20:1-10)

¹ Llé ji pa Juu ni ηga ntógo, mbhi jē laη nu, mbó fūon llembhi mon shwi'i taη ghó, mbó Shonde, Meri Madaliη pugu yichῶi ta'a Meri ghó ghῶi li'i yei fún.

² Nga njῶi nu, shhe chī'i ηκιεη yie ghó nthe ηa ηgaη ntaon Taathó ni nshwi'i llo po ηkῶnῶ ηgu'ó chofuη mbini nó njin nchóchhó ηkuon ghó. ³ Minji mi ni nshei nó fiembi, ndhwí yi fugu

nɔ wěi. ⁴ Pa ghanj kē'i lī'i pɔgɔ vi ɲgrū ti nonj yugu khu.

⁵ Nɔɔ ɲganj ntaonj ghɔ chhu ni pinje pighɔ ɲa, "Ki'i pəi fā'o pɔgɔ gu, ɲji ɲa pəi thɔ ntā'a pi Jishɔ ɲa pi ni ɲkwīɲ vi ɲkuonj wá'a nɛ. ⁶ A lɔ ɲji'i mbɔ hɛiɲ, nthɛ ɲa a kwo ku'ɔ monj gu nɔ ha'anj a ni nchhu nɛ, pəi thɔ ɲjəi lī'i ɲa pi ni ntwei vi nɛ. ⁷ Nnɛ, pəi yi'a ɲgəighəi nchhu ni ghanj younjɲi pi ɲa a kwo ku'ɔ monj gu, ndɔ pəi līi ɲjəi, a ghəi nu nɛ shhi pəi monj Galili, ndɔ pəi shi ɲjəi vi fɔ! Pəi kwɲɲ nnu ɲa ɲshwei vəi nɔ ghɔ nɛ."

⁸ Nnɛ pugu lollo chofunj ni tei monj pɔgɔ gu pugu pa mme pwanju'ɔ, ntei ɲgəi lī'i shwei pa ghanj younjɲi pi nɔ ghɔ. ⁹ Nɔɔ ɲga ɲjəi nu nɛ, Jishɔ paonj pugu pugu nchhu ɲa, **"Nchrā ni pəi!"** Nɔɔ pugu thɔ ɲgwēiɲ kwɔ yi ɲga'o vi. ¹⁰ Nnɛ Jishɔ chhu ni pugu ɲa, **"Ki'i pəi fā'o pɔgɔ gu, pəi ghəi nchhu ni pa lɲɲ paɲ ɲa pugu ghəi Galili kanj pugu shi ɲjəi a fɔ."**

Ŋkɲi ni pa ghanj kē'i fúnj

¹¹ Nɔ ha'anj pinje pighɔ ni ɲgəi nu nɛ, ɲga ɲjəi nu, pichəi pa ghanj kē'i fúnj ghɔ thɔ monj la'a mfi'i ɲguonj pa nnu ɲa a ni ndɔgɔ lī'i nɛ ni pa thishi ghanj fɛ'ɲɲgiɛɲ. ¹² Pa thishi ghanj fɛ'ɲɲgiɛɲ pighɔ kɲi pugu pa pichəi pa thishi, mbini ntaonj mfe ntou mbiɲ ni pa shooge pighɔ, ¹³ nchhu ɲa, "Pəi fā'o nɔ chhu nu pi ɲa, 'Pa ghanj younjɲi pi thɔ ni tu'u ɲjɔ vi ɲgəi nɔ ghɔ ndii ɲa pigi ni ndhe nu nɛ.' ¹⁴ Nɔɔ ti ŷei nchəiɲ ténə ɲganj sha'a ɲgwa, pigi ji ɲkwanj nɔ ha'anj pigi shi ɲkara vi nnɛ ɲa ki'i pəi fā'o ɲgə'i." ¹⁵ Pugu kwe mbiɲ ghɔ nchwīɛ

nɔ ha'an pi ni nchhu ni pugu ne. Chra yei nyien wu'o nne shina pa Juu ti ntho nchəin tho pa shi'a.

Ndugwi njin gi na Jisho fe ni ghan younjin pi ne

(Maaku 16:14-18; Luka 24:36-49; Joun 20:19-23; Fa'a 1:6-8)

¹⁶ Ta'anchro ghan younjin pi pigho ghəi Galili ηkuon mbra nɔ ha'an Jisho ni nshwei vugu ne.

¹⁷ Pugu ni nga njəi vi, nga'o vi ndo pichəi fā'o khutho.

¹⁸ Jisho tho nchhu ni pugu na, "Pi kwo fe ηguon ghrí po pugu pa ηkuon shhe vəi. ¹⁹ Nthe yie gho, pəi ghəi nchwie ηgwa pugu po pa ghan younjin pan mon ηguon pa la'ataon ghao nchho ηkwe vugu ni ηkhí mon ligi Taa ni Muon ni Jijwe Minnwi, ²⁰ nchho nje'i vugu na pugu nū'on ηguon pa nnu na nchhu ni pəi ne ghao. Pəi lii njəi, pia shi mbo ka'a ηguon ndii ti mbhi shi nu'un ndugwi."

Nwa'anli Kin a Fhi

Bambalang: Nwa'anli Kin a Fhi (New Testament+)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bambalang

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

850ef3bb-da84-57bb-be90-e9077e8294e0